ISOCRATIS

PANEGYRICUS.

CUM

MORI SUISQUE ANNOTATIONIBUS

EDIDIT

GUILIELMUS DINDORFIUS.

LIPSIAE

LIBRARIA WEIDMANNIA

G. REIMER.

MDCCCXXVI.

PRAEFATIO

GUILIELMI DINDORFII.

Quum Mori editionis quartae exemplaribus divenditis novae editionis cura mihi demandata esset, libri in aptiorem formam redigendi auctor exstiti redemtori. Neque enim ferri poterat ut tanta quae sensim accreverat annotationis mole denuo oneratus prodiret scriptor unus omnium intellectu facillimus. Quamobrem duplex mea cura fuit, altera ut detraheretur quidquid inutile esset aut ex vulgaribus grammaticorum nostratium libris peti posset, altera ut accederent quae desiderari viderentur. Ita factum ut Mori de historico genere annotationes, laudabili scriptas diligentia, servarem maximam partem, funditus tollerem congestam ab illo lectionis varietatem quum veterum editionum tum librorum quorum tum copia fuit scriptorum. Namque codicis Vaticani

Urbinatis, quem ad emendanda Isocratis scripta adhibuit Bekkerus, tam eximias virtutes esse videbam ut aliorum ope librorum nisi perpaucis in locis non indigerem.

Mori indices passim correctos repetii. Quod si iterum edendi huius libri locus mihi dabitur, curabo ut eiusmodi indice instruatur qui tironum studiis aliquanto rectius inserviat. Scribebam Lipsiae.

EX PRAEFATIONE S. F. N. MORI

scripta a. 1766. *).

Si Graecorum oratorum praestantissimum a me tractatum dicam, ea videar Isocratis commendatione uti, quae et praecipitis iudicii, et vani amoris reprehensionem mereatur: sed si praestantissimam eius particulam explicatam arbitrer, nihil profecto sentiam, quod non dudum doctissimis hominibus placuerit: adeo una et consentiens omnium opinio Panegyrico principem orationum Isocraticarum locum attribuit, ut turpe sit, suam sententiam a reliquorum iudicio separare. Itaque non solum principatum ei concedam; sed, adiuncta honori utilitatis laude, veluti basin totius Isocratis esse profitear. Sive enim reliquae eius orationes posteriores Panegyrico sint; esse autem fere omnes, vix dubitari potest; sive antea quasdam ediderit, tantam tamen habent cum Panegyrico similitudinem, ut, si quis recens ab huius lectione ad caeteras accesserit, et quid, et quomodo dicturus sit Isocrates, saepenumero divinare possit. .

Neque vero hoc temporis causa dixi, sed quia plane probo. Saepe miratus sum, eum, in quo fuerit tanta inveniendi felicitas, tanta porro eloquendi facultas, tantum ordinis studium, tanta divinarum humanarumque rerum scientia, tanta quotidie praecipiendi exercitatio, eum ergo incredibili similitudine scribendi non satis opulenti oratoris suspicionem movisse. Igitur, inquis, cum sententiarum ordo eum

*) Editio secunda prodiit a. 1786. tertia a. 1804. quarta a. 1817. ab F. A. G. Spohnio curata.

ISOCRATIS
PANEGYRICUS.

CUM
MORI SUISQUE ANNOTATIONIBUS
EDIDIT
GUILIELMUS DINDORFIUS.

LIPSIAE
LIBRARIA WEIDMANNIA
G. REIMER.

MDCCCXXVI.

PRAEFATIO

GUILIELMI DINDORFII.

Quum Mori editionis quartae exemplaribus divenditis novae editionis cura mihi demandata esset, libri in aptiorem formam redigendi auctor exstiti redemtori. Neque enim ferri poterat ut tanta quae sensim accreverat annotationis mole denuo oneratus prodiret scriptor unus omnium intellectu facillimus. Quamobrem duplex mea cura fuit, altera ut detraheretur quidquid inutile esset aut ex vulgaribus grammaticorum nostratium libris peti posset, altera ut accederent quae desiderari viderentur. Ita factum ut Mori de historico genere annotationes, laudabili scriptas diligentia, servarem maximam partem, funditus tollerem congestam ab illo lectionis varietatem quum veterum editionum tum librorum quorum tum copia fuit scriptorum. Namque codicis Vaticani

ad maiorum laudes deduxit, ubique Salamis et Marathon dicentur? Est ita. Cum dignitatem patriae collaudat, nihil nisi aborigines, legum, frugum, philosophiae inventionem praedicabit? Debes vero hoc ferre. Ubi ergo amorem patriae aliquando commovere conatus est, venturum me cum eo ad Artemisium et Thermopylas praesentisco. Certe venies, atque etiam de incensa desertaque patria audies. At exordia varietate placebunt. Adi vero, et delectare: noli tamen mirari, si in multis aliquid querelarum et vituperationis reperias. Sed si abstergam huius similitudinis taedium, si et alia concedam, quae, quoniam ex reliquis coniectura capi potest, non magis variata vereor, si eadem de imperio Graeciae, odio erga Persas, iniuriis Spartanorum, intestinis dissensionibus relegenda sunt: tamen multiplex dicendi genus, diversa orationis structura, argumentorum varia conclusio, alternans vehementia et lenitas, numeri permutatio, formae transeundi divitias oratoris ante oculos ponent, et aliam ex alia admirandi occasionem largientur. Nolumus tibi hanc spem praescindere; illud tamen significandum est, omnia esse ad eumdem modum concinna: nisi quod concinnitatis affectatio, qualem Dionysius Halicarnasseus reprehendit, parcius usurpata est: multa simili sono terminata, saepius eadem ratione continuatum sententiae ambitum. Vehementem non fuisse, ubique senties: ad summum interrogat, si quando accuset, irascatur, doleat. Cum argumenta concludit, legem velut similitudinis sibi dixisse videtur. Ita ergo Panegyrici interpretationem commentatione aliarum orationum absolvi intelligis.

Ne tamen reliquas negligas, aut me putes Panegyrici mei laude ceteris detractum velle, accipe, quae excusatio parata sit. Ac nos quidem ex ea re hoc lucrum cepimus, ut, Panegyrici interpretatione laboriosa defuncti, ceterarum lectione celeriore recreari

possemus, tractataque semel historiae Graecae ea parte, quam continet Panegyricus, alibi facili negotio et tempora, et loca, et res, et homines agnosceremus, ut mores Isocratis et ingenium, semper sui simile, plane perspiceremus, et, quid ad imitandum utile esset, disceremus. Sed malumus de Isocrate ipso dicere. Primum igitur, cum in simili re saepenumero versaretur, an orationis similitudinem omnino vitare potuit? Nempe volunt, qui talia perite iudicant, ad persuasionem illustrissima argumenta eligi. Sed nihil habuit res Atheniensis nobilius iis, quae in Panegyrico collecta sunt: proinde frequentem laudatorem Athenarum oportuit in his frequenter haerere. Cui si quis sic occurrat, ut eamdem rem saepe ab eodem tractandam neget, ne, quod ab homine vix caveri potest, suus ipse sit imitator, et domi suae nihil novi deprehendat: cum eo non magnopere pugnabimus; illud tamen relinquitur, singulis locis suum consilium esse. Interdum de industria tractat, interdum obiter: huc retulit, ut laudaret; illuc, ut vituperaret: nunc iis argumentis hortatur, quibus olim docuerat. Ad quam consilii diversitatem si variatas narrationum partes, clarius alibi, alibi obscurius demonstratam argumentorum vim, cum annis crescentem gravitatem et fiduciam, approbationem et excusationem eorum, quae fuerant olim dicta, et senilem acti temporis laudationem, diversitatem hominum et civitatum, quibus scriptae sunt orationes, si haec, inquam, adiungamus, nonne quisque locus sua quaedam et singularia commoda habeat? Quamquam enim in scribendo novitas sententiarum praeclari ingenii significationem continet: tamen, cum in tanta ingeniorum librorumque multitudine paucis hoc contigerit, quis servum appellet imitatorem, si quis ab aliis aut a se ipso dicta repetat, si alio modo, hoc est, nove dicat, vel, quod Isocratem fecisse demonstravimus, accommodate ad

cuiusque loci consilium? Relinquit ergo lectoribus, quae, cum non omnibus locis communia sint, singularem observandi operam mereantur, ideoque varietate aliqua delectent. Caeterum si ab eo, quod inter multa similia optimum est, et studiosissime elaboratum, ordiendum censeamus, et Panegyricum, qui caeterarum orationum intellectum pandit, primo loco ac saepe legendum putemus, nemo hoc iudicium aut a vero abhorrens, aut cupidum esse statuet.

Quae si una esset utilitas, magna tamen videri deberet: sed haud paullo maior coniuncta est, quod rem tractat, ab omnibus non dicam oratoribus, sed historicis tentatam, qui quidem ingenii laudem tulerint. Herodotus [a]) et Xenophon [b]) Atheniensibus imperium maris iisdem argumentis vindicarunt, quibus in Panegyrico Isocrates. Thucydides [c]) Athenas reliquis urbibus eodem modo, quo Isocrates, praetulit. Lysias eius orationis, quae caesos in acie laudavit, imitatorem nactus est Isocratem [d]). Lycurgus ad eumdem modum, quem Isocrates usurparat, amorem patriae virtutemque maiorum commendavit. Nec argumenta tantum, sed ipsas sententias singulares, dicendi formas, ac verba adeo simili modo expressa esse constat. Non ergo, qui Panegyrici formam, sententias, verba, narationes, diligenter cognoverit, ad aliorum similes locos paratus accedet, et, victis interpretandi quaerendique difficultatibus, versabitur in imitatione iudicanda, in quo lectionis magna pars et insigne praesidium inest? Quid Aristidem dicam, qui, pluribus seculis recentior, cum a cunctis sciret Isocratem tractari et probari, tamen omnia e Panegyrico in Pa-

a) Lib. IX. c. 27.

b) Hellen. VII, 1.

c) Lib. II. c. 35 sqq.

d) Vid. Taylorus ad Lysiam p. 27. Lection. Lysiac. c. 2. Marklandus in Coniecturis p. 435.

nathenaicum suum transtulit, et ea fere optime dixit, quae ad superiorum, in his Isocratis, similitudinem informarat? Cuius quidem cum Isocrate comparatio praecipuum hunc fructum adferet, ut adfectatae orationis et ineptae saepius imitationis vitia clare cernamus. Quidquid enim priores graviter docuerant, id Aristides non nisi polivit ornavitque: quidquid illi vere auxerant, id hic, dum interdum pueriliter effert, mendacio simile reddidit: quidquid illi, bona causa freti, se narraturos esse ostenderant, id hic aeque longa prolusione commendavit, ac tractatione explicavit, et, ne dubitarent lectores, magna se legisse, cum tractavit, denuo praedicare ausus est.

Itaque de hac oratione, eorum causa edenda, qui cognitis graecae linguae initiis ad maiores scriptores accederent, iam ante plures annos cogitavi, omnemque operam huc contuli, ut, quae recordarer mihi tali tempore impedita fuisse, explicarem, aut quae usu aliquo observassem utilia ad plurium locorum intellectum, illustrarem. Sed varia, ut fit, consilio huic obiecta sunt. In primis differendi studium dicam, an necessitatem, confirmavit verecundia, honesta illa in homine huius aetatis et ingenii, quae se numquam audet viris doctis sine aliqua cunctatione praebere. Cum enim, quater absoluta Panegyrici interpretatione, quam amicis gratam fuisse laetor, animadversum mihi esset, quo saepius orationem tractassem, eo minus eam ubique intelligi, eoque plus difficultatum enasci: dubitavi, rem aut recte susceptam a me, aut accurate effectam esse. Sed quod vel aequa reprehensione a futuris erroribus caveri mihi posse, vel humana laude incendi studium meum exploratum habebam, superavi omnem cunctationem. Animadversionum autem mearum ratio et consilium hoc est. Cum indicatis fontibus, e quibus narratio rerum uberior hauriri posset, studiosos arbitrarer et fontium tractandorum rationem,

et necessitatem oratorum ex historia explicandorum cogituros esse, in hoc animadversionum genere fui diligentior. Si nimius interdum videar, hoc velim cogitent lectores, non doctis hominibus a me scriptum esse; quorum eruditioni, quod saepe dicendum est, nec aetas mea, nec ingenium ullo modo prodesse potest; sed iis, qui non omnia perspecta haberent. Multo parcius adspersi grammaticas interpretationes, et de verbis universas disputationes: primum quod Isocraticum dicendi genus expeditum est, deinde quod sine multo labore in commentariis virorum doctorum, quibus illustrati sunt scriptores graeci, quaeri possunt, quae in hunc usum saepissime dicta, repetita, correcta, aucta sunt: praesertim cum haec colligere facilius sit studiosis, quam ex integris Herodoti, Thucydidis, Xenophontis ac Diodori Siculi libris necessaria, saepe illa satis minuta, huc referre, hoc est, historicos aliquoties legere, et fortasse nihilo minus quaedam praetermittere, quorum ignoratio omni consilio legendi et interpretandi noceat. Spero tamen, si quid in uno et altero verbo haereant, eos in indice reperturos esse, quid hoc potissimum loco quodque verbum significet, aut quomodo latine dici possit: in quo fateor, me sensum potius locorum, quem contextus definit, quam verborum significatus, in lexicis obvios, expressisse, neque fere nisi obscuriora posuisse, aut ea saltem, quae latinae formae demonstrandae occasionem praeberent.

MORI
CONIECTURA
DE TEMPORE PANEGYRICI.

Locus classicus, e quo tempus huius orationis definiri debet, capite XXXIX occurrit: *Βασιλεὺς στρατεύσας ἐπ' Εὐαγόραν, — — οὐ δύναται περιγενέσθαι, ἀλλ' ἤδη ἓξ ἔτη διατέτριφεν,* unde necessario sequitur Panegyricum editum esse sexto aut septimo anno belli ab Artaxerxe Mnemone cum Euagora gesti, et, si Diodorus Siculus audiatur, per decennium gesti: etsi eum in hoc numero vix audiendum esse, ad Panegyrici c. 39. monui *). Initia belli dupliciter constituta reperi. Diodorus Siculus [a]), Calvisius [b]) et Dodwellus [c]) ad annum secundum Olympiadis XCVII retulerunt, ut adeo editio Panegyrici in annum tertium aut quartum Olymp. XCVIII incidat. Chytraeus [d]), quanquam ipsius anni numeros non expressit, eo ta-

[*) *Ibi Morus haec annotavit* (p. 57, 17.) „Si ergo tum, quum Isocrates haec scripsit, sextus huius belli annus exactus est, aut septimus agebatur, si eo anno clades navalis iam acciderat, et insula obsidebatur: non concedi potest Diodoro Sic. (XV, 9.), nono aut decimo anno finitum esse hoc bellum. Nam finitum est hac ipsa obsidione, quae, auctore Isocrate, in septimum annum belli incidit. Et cur non adsentiamus, monente ad h. l. Diodori Wesselingio, Isocrati, qui eo ipso tempore vixit? Quare Diodorus non accurate narravit decem annos insumtos esse."]

a) L. 14. p. 710. ed. Wessel. Cf. Usserii Annales p. 136.

b In Opere Chronol. p. 272.

c) Chronologia Xenophont. §. 20.

d) Chronologia Xenoph. p. 192.

men loco inseruit mentionem huius belli, ut videatur Olympiadi XCVII et XCVIII attribuisse. Scaliger [e]), qui in versione Eusebiani Chronici ad Olymp. XCVIII notatum repererat: *Euagoras in furorem versus, quum regnaret Cypri:* haec latina primum ex Eusebii graecis, ubi ἐξέστη (i. e. ἐξεχώρησε) scriptum est, recte corrigenda censuit, et de deditione insulae accepit, qua omni, praeter Salamina, *cesserat Euagoras:* deinde anno quarto Olymp. XCVIII finem belli posuit, sequutus, ut videtur, eam rationem, quam sequendam esse ipse Isocrates suadet, ut ad c. 39. dixi. Nam si Diodori Siculi decennium esset verus numerus: efficeret aliquot annis antiquiorem Panegyricum, eumque anno quarto Olymp. XCVII aut primo Olymp. XCVIII assignari iuberet: etiamsi tam exiguum discrimen in illa temporum vetustate eo minus attendi deberet, quo minus definiri plane potest, aliusque videtur tempus belli coepti, alius consilii initi et primae occultaeque molitionis notasse. Quum ergo plurium sententiae tamen satis propinqua rei gestae tempora indicent: non temere statuemus, Panegyricum vel Olympiade XCVII vel XCVIII scriptum esse. Saltem hoc, nisi chronologis, qui rem consulto tractarunt, nimium detrahere velimus, temporum rationi multo melius convenit, quam quod Fabricius [f]) et nuper doctissimus nobisque amicissimus Schirachius [g]) iudicarunt, innotuisse Panegyricum intra Olymp. XCII et XCVI.

Nihilo minus duo videntur sententiae nostrae opponi posse, quae si tollere nequeamus, veremur, ut de tempore Panegyrici aliquid constituere liceat. Nam primum, quae Isocrates cap. XXXV. de Olynthiis et

---

e) Ad Euseb. Chron. an. 1630. p. 123.
f) Bibl. Gr. Lib. II. c. 26.
g) Disput. de Isocrate. §. 7. p. 23.

Amynta narrat, ea Diodorus Siculus [h]) in rebus anni secundi Olymp. XCIX commemoravit, consentiente Dodwello [i]): quae Isocrates ibidem contra Phliasios iam facta dicit, ea idem Diodorus eodem loco et de eodem tempore, quo superiora, tradit: quanquam Dodwellus [k]), probante ad illum Diodori locum Wesselingio, post Olynthi expugnationem sub initia Olymp. C. Phliasios subactos putat. Similiter expugnatio Cadmeae recentior Panegyrico est [l]). Tum in Calvisiano opere chronologico, et illa Scaligeriana ἱστοριῶν συναγωγῆς, quae est in Thesauro temporum [m]), nihil horum ante Olymp. XCIX aut C ponitur. Secunda difficultas haec est. Isocrates c. XXXIX. bellum Artaxerxis contra Aegyptios, iam finitum, notandis ducum nominibus et exitu sic describit, ut illud, de quo Diodorus [n]) accurate egit, intelligi debeat. Atqui hoc magno chronologorum consensu ex Diodori auctoritate finem habuit Olymp. CI anno tertio. Et quis tandem haec expediat? Panegyricum sexto vel septimo anno belli a Persis contra Euagoram gesti prodiisse, hoc est, Olymp. XCVII vel XCVIII, nihilo minus in eo tradi, quae in Olymp. XCIX, C, et CI incidant. Nam ille locus Isocratis, quem classicum diximus, ita certus est et perspicuus, ut, si quis de vitio cogitet, ne reperiri quidem possit probabili coniectura, cur alicui in mentem venerit illud ἤδη ἓξ ἔτη ponere. Diodorum autem, consentientem fere chronologiae Xenophonteae, tamque studiosum in notandis numeris, et cum eo recentiores chronologos, negligentiae errorisque

h) L. XV. p. 17.
i) Chronol. Xenoph. §. 29.
k) Ibid. §. 31.
l) Vid. Dodwell. l. c. §. 29.
m) Pag. 324.
n) Lib. XV. p. 33.

in omni illa serie numerorum arguere velle, temerarium fuerit. Relinquitur ergo, ut vel negemus, nobis de tota re constare: quae ut est saepe honesta excusatio, ita videri potest interdum occultare taedium quaerendi et cogitandi: vel Isocratem duobus locis interpolatum suspicemur. Id autem sic intelligendum est, ex c. XXXV. tollendam esse hanc particulam: *Καὶ τὴν Θηβαίων Καδμείαν κατέλαβον — — τῷ Μακεδόνων βασιλεῖ*, ex c. XXXIX. totum hunc locum: *Οὐκ ἐκεῖνος μὲν ἐπὶ τὸν πόλεμον — — τῶν ὁμόρων ζητεῖν ἐπάρχειν.* Nempe attentus ad historiam graecam lector haec Isocraticae narrationi addidit, quae sciret postea evenisse. Verum simul ac cogito, in loco de Olyntho *νῦν* et *πολεμοῦσι* tempore praesenti legi, et de Amynta *συμπράττουσι*, omnem hanc coniecturam repudio; saltem vehementer dubito: namque vivo Isocrate, vixit autem ultra haec tempora, nemo interpolare orationem ausus est: cur ergo, qui interpolavit, quum res iam gestae essent, non perfectum usurpavit? Certius mendum alterius loci de defectione Aegypti demonstrare possum. Ter igitur reperi Aegyptum ab Artaxerxe Mnemone descivisse. Primum Lacedaemoniis, a Conone bello petitis [o]), Nephereus, Aegypti rex, frumenta misit, quae est *ἀποστασία*, defectionis a rege Persiae professio. Secundo Acoris, rex Aegypti, Euagoram contra Persas iuvit, habuitque adiutorem Gaon, praefectum classis Persicae [p]). Iam hae quidem defectiones cum eo tempore Panegyrici, quod ab initio constituere conati sumus, conveniunt: sed nec Artaxerxes vel Nephereo bellum intulisse usquam traditur, vel Acoridi, (contra quem sine dubio ultionis

o) Isocr. Paneg. c. 41. Diod. Sic. l. XIV. p. 703. ad quem locum Wesselingius nomen Hercynionis apud Iustinum VI, 2. VI. 6, 3. corruptum iudicat.

p) Diod. Sic. l. XV. p. 5. 6. 9. 10.

studio, finito demum bello contra Euagoram, expeditionem paravit q), quanquam ipsum bellum serius cum Nectanebi gestum est), neq talis fuit eventus, potuitve esse, bello non gesto, qualis in loco Isocratico describitur. Igitur narratio oratoris a rei gestae veritate abhorret. Tertia Aegypti defectio plane sic narrata est a Diodoro r), quum quoad ducis Pharnabazi nomen, tum quoad eventum seu discessum Persarum ex Aegypto, ut ab Isocrate. Atqui hoc bellum, ut ante diximus, recentius est tempore Panegyrici: quapropter totum hoc, quod agit de bello contra Nectanebin, ducibus Persicis et eventu, resecandum videtur a Panegyrico: ita enim relinquitur defectio vel Nepherei, vel Acoridis, illa antiquior Panegyrico, haec aequalis: esse vero utramque intelligendam, inde fit credibile, quod apud Isocratem haec leguntur: *τί διαπέπρακται πρὸς τοὺς ἔχοντας αὐτήν*, hoc est, contra duos reges, diverso tempore imperium obtinentes. Accedit aliud, quod additamentum eiici iubet. Quomodo, si hic de bello contra Nectanebin ageretur, potuisset Isocrates scribere: *Μετὰ ταῦτα ἐπ' Εὐαγόραν στρατεύσας*, quum bellum Euagorae iam antea confectum fuerit? E contrario haec bene cohaerent, si *πρῶτον μὲν* ad alterutram priorum defectionum, vel utramque adeo referatur: ita enim *μετὰ ταῦτα* significat rem, quae profecto post illas defectiones accidit, id quod de Nephereo exploratum est, de Acoride hinc apparet, quod Euagoram in initiis belli et molitione adiuvit, ideoque ante ipsum bellum descivit a Persis. Atque sic Isocraticum *τί διαπέπρακται* magnum contemtum exprimit, quoniam expeditio Persarum contra defectores ne suscepta quidem est.

---

q) Diod. Sic. ibid. p. 23.
r) Lib. XV. p. 33.

Si cui forte in mentem veniat opinari, bis potuisse Panegyricum ab ipso Isocrate edi, ac posteriori recensioni adiici, quae post priorem editionem facta essent: is diligenter cogitet, argui hoc modo Isocratem incredibilis negligentiae, qui, cum temporis spatia voluisset extendere, e priori editione ἤδη ἓξ ἔτη servarit, quasi non protulisset temporis fines, et res confuderit.

EXCERPTA

EX F. A. G. SPOHNII DISSERTATIONE

DE TEMPORE PANEGYRICI.

Demonstratum est a Moro ante Olympiadem XCVIII. Panegyricum edi non potuisse; patet hoc ex iis quae de Thibrone et Dercylida c. 40, Agesilao c. 41, Cytheris c. 33. (cfr. Xenoph. hist. Gr. IV. 8. Diodor. Sicul. XIV. 84.) Cyri expeditione c. 40, proelio ad Cnidum commisso c. 39, 43, Cononis obitu c. 41, pace Antalcidae c. 33, 34, 39, 47, et praeter alia de Euagorae bello cum Artaxerxe Mnemone narrantur. Quibus missis ad ea progrediar de quibus non convenit.

Aegypti defectio cap. 39. commemorata Moro eadem esse visa est quam Diodorus l. XV enarravit quamque sequutum est bellum gravissimum, in quo dux fuit Pharnabazus. Quod quum gestum sit Olympiadis CI anno tertio, Panegyricum autem Ol. XCVIII. a. 4. editum esse putet, omnem hunc locum ut ab aliena manu insertum rescindendum censet. Atqui hoc bellum intelligi nequit. Solum Pharnabazi nomen nihil probat: illud autem bellum, quod Olympiadis CI anno III assignatur, quanquam plures annos parando belli apparatu insumserat Pharnabazus, per unius anni spatium ita gestum est ut Pharnabazus et Iphicrates ex Aegypto recederent. Navibus enim accesserunt, militibus expositis castellum oppugnarunt, et Nilo omnem regionem inundante ex Aegypto discesserunt: vide Diodorum XIV. 41 — 43. et Polyaen. III. 38. Isocrates vero c. 35 diserte dicit: *καὶ πρῶτον μὲν ἀποστάσης Αἰγύπτου τί διαπέπρακται πρὸς τοὺς*

ἔχοντας αὐτήν; οὐκ ἐκεῖνος (ὁ βασιλεὺς) μὲν ἐπὶ τὸν πόλεμον τοῦτον κατέπεμψε τοὺς εὐδοκιμωτάτους Περσῶν Ἀκροκόμαν καὶ Τιθραύστην καὶ Φαρνάβαζον; οὗτοι δὲ τρία ἔτη μείναντες καὶ πλείω κακὰ παθόντες ἢ ποιήσαντες τελευτῶντες οὕτως αἰσχρῶς ἀπηλλάγησαν, ὥςτε —. Sed praeterquam quod hoc bellum Isocrates per tres annos gestum esse innuit, illud autem intra unus anni spatium continetur, alia accedunt quae doceant de illo non esse cogitandum. Patet enim ex verbis, *καὶ πρῶτον μὲν ἀποστάσης Αἰγύπτου, — μετὰ δὲ ταῦτα ἐπ' Εὐαγόραν στρατεύσας,* defectionem Aegypti et sequutam expeditionem Artaxerxis priorem esse bello adversus Euagoram. Eadem serie Isocrates c. 43. *οὐκ Αἴγυπτος μὲν αὐτοῦ καὶ Κύπρος ἀφέστηκε, Φοινίκη δὲ καὶ Συρία — ἀνάστατοι γεγόνασι, Τύρος δ' — ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τῶν ἐκείνου κατείληπται; Ἑκατόμνως δ' ὁ Καρίας ἐπίσταθμος τῇ μὲν ἀληθείᾳ πολὺν ἤδη χρόνον ἀφέστηκε.* (postquam bellum inceperat Euagoras, clam eum adiuvit Hecatomnus: Diod. Sic. XV. 2.): unde elucet servato temporis ordine in priore loco Isocratem dixisse *καὶ πρῶτον μὲν — μετὰ δὲ ταῦτα,* et aliam expeditionem, quae triennium expleverit, non istam uno finitam anno, in mente habuisse. De qua si coniecturae datur locus, videtur rex Persarum adversus Nephereum aut Acoridem expeditionem suscepisse quam Diodorus non commemoraverit. Haec igitur ante expeditionem Artaxerxis contra Euagoram evenerant, nec possunt Olympiadis CI anno tertio assignari.

Iam de Amynta, Olynthiis, Phliasiis et expugnata Cadmea videamus. Olympiadis XCVIII anno quarto Lacedaemonii Mantineam oppugnarunt; cives per aestatem fortiter restitere, sed sub finem anni se dediderunt Lacedaemoniis, qui eos in vicos denuo abire iusserunt (*διῴκισαν*). Olympiadis XCIX anno secundo Lacedaemonii cum Amynta Olynthiis et Phliasiis bellum

inferre coeperunt; quod varia fortuna cum Amynta continuarunt usque ad finem anni primi Olympiadis C, quo Olynthii se Lacedaemoniis submiserunt: Diodor. Sic. XV. c. 19 — 23. Res Phliasiorum non ut e Diodoro XV. 19. videri possit Olymp. XCIX. anno secundo, sed post Agesipolidis adversus Olynthios expeditionem, h. e. post finem anni quarti eiusdem Olympiadis, compositas esse iam Wesselingius et Dodwellus docuerunt. Cadmeam vero Thebanorum arcem duce Phoebida Lacedaemonii occuparunt anno tertio Olympiadis XCIX: Diodor. Sic. XV. 20.

Restat ut de bello Euagorae dicatur. De quo ad Olympiadis XCVIII. annum quartum ita scribit Diodorus XV. 9. *ὁ μὲν οὖν Κυπριακὸς πόλεμος, δεκαετὴς σχεδὸν γεγενημένος καὶ τὸ πλέον τοῦ χρόνου περὶ παρασκευὰς ἀσχοληθεὶς, διετῆ χρόνον τὸν ἐπὶ πᾶσι συνεχῶς πολεμηθεὶς, τοῦτον τὸν τρόπον κατελύθη.* quibus repugnant quae libri XIV. capite 98. traduntur, ubi initia huius belli Oympiadis XCVII anno secundo assignat: hoc modo igitur post decem, illo post sex annos bellum finitum esse dicit. Ad hunc locum Wesselingius: „at Isocrates Panegyr. p. 101. (c. 39.) sextum eius belli annum, cum orationem eam scriberet, verti, iamque Euagoram maritimo certamine superatum rebus angustis esse significat: cui eadem tempestate viventi cur tandem non accessero?" Tum quidem decem annorum numerum confirmat ipse Isocrates Euagor. c. 23. (p. 201. Steph.) *Εὐαγόρᾳ δὲ πολεμήσας (βασιλεὺς) ἔτη δέκα τῶν αὐτῶν κύριον κατέλιπεν ὧνπερ ἦν καὶ πρὶν εἰς τὸν πόλεμον εἰςελθεῖν.* sed reliqua facile illustrari non possunt. Quae Diodorus l. l. narrat per *ἐπανάληψιν* historicam eorum, quae aliquot annis ante facta fuerant, ita ut ea repetierit, quo facilius origines atque causae belli perspici possent, recte explicuit Verpoortenius in Dissertat. de regno Salaminio in Cypro (cur. Ioh. Fr. Fischer. Lips. 1779.) iam enim

Olympiadis XCV. anno secundo rex erat. Olympiadis XCVII. anno secundo quum solam Salaminem teneret, reliquis Cypri urbibus bellum intulisse videtur, quarum aliis persuasit, alias armis coëgit ut imperio suo se subiicerent; expeditio autem Artaxerxis adversus ipsum serius initium cepit, atque bellum usque ad mediam Olympiadem centesimam gestum est. Quod ut demonstrem, loco historici utar illi aetati proximi, Theopompi, de quo haec retulit Photius Biblioth. cod. CLXXVI. p. 389. ed. Hoeschel. *Ἀνεγνώσθησαν Θεοπόμπου λόγοι ἱστορικοί* *). *πεντήκοντα δὲ καὶ τρεῖς εἰσὶν οἱ σωζόμενοι αὐτοῦ τῶν ἱστορικῶν λό-*

*) Scripsit Theopompus *σύνταξιν Ἑλληνικῶν* libris XII. contentam, in qua ubi desierat Thucydides inde exorsus est et septendecim annorum historiam enarravit, (Diodor. Sic. XIII, 42. XIV, 85.) usque ad Olymp. XCVI. a. 2. ex quo libro esse nequeunt quae Photius affert; indicat enim opus trium et quinquaginta librorum et alia inscriptione insignitum. Intelligendus igitur est liber duodecimus eorum quos Theopompus praeterea conscripsit, eius operis quod ipse *ἱστορικοὺς λόγους* inscripsisse videtur, seriores, quum praecipue res Philippi in eo persequeretur, *Φιλιππικὸν* vel *Φιλιππικὰ* dixerunt. Sed praeterquam quod de numero librorum diversae sunt sententiae, his quoque difficultatibus hic impliciti sumus, primum quod in hoc opere Theopompum ab Olympiadis quintae et centesimae anno secundo exorsum esse dicit Diodorus Sic. XVII, 3. deinde quod Menophanes librum duodecimum periisse dixerat, quod Wesselingium permovit ut ad Diodor. Sic. T. I. p. 573. scriberet: „Ego vero haud scio an Photius libri titulo sit deceptus. Theopompus XII. Graec. Historiae librum absolvit navali pugna ad Cnidum, quae ex nostri calculis anno secundo Olymp. XCVI. commissa est. Quae vero illo libro XII., quem Patriarcha excerpsit cod. CLXXVI., continebantur, omnia Olympiadem eam exceperunt, veluti res Acoridis in Aegypto gestae, Euagorae illatum ab Artaxerxe bellum, pax Antalcidae et motus pacis eius causa per Graeciam orti et reliqua. Haec Callisthenes libris Rer. Graecarum, ut auctor extremo l. XIV. significat, complexus erat, non Theopompus." Sed ut ut est, sive Callisthe-

γοι· διαπεπτωκέναι δὲ καὶ τῶν παλαιῶν τινὲς ἔφησαν τήν τε ἕκτην καὶ ἑβδόμην, καὶ δὴ καὶ τὴν ἐνάτην καὶ εἰκοστὴν καὶ τὴν τριακοστήν. ἀλλὰ ταύτας μὲν οὐδ' ἡμεῖς εἴδομεν· Μηνοφάνης δέ τις τὰ περὶ Θεόπομπον διεξιὼν (ἀρχαῖος δὲ καὶ οὐκ εὐκαταφρόνητος ὁ ἀνήρ) καὶ τὴν δωδεκάτην συνδιαπεπτωκέναι λέγει· καίτοι αὐτὴν ἡμεῖς ταῖς ἄλλαις συνανέγνωμεν. καὶ περιέχει ὁ δωδέκατος λόγος περί τε Πακώριος (Ἀκώριος) τοῦ Αἰγυπτίων βασιλέως, ὡς πρός τε τοὺς Βαρκαίους ἐσπείσατο, καὶ ὑπὲρ Εὐαγόρου ἔπραττε τοῦ Κυπρίου, ἐναντία πράττων τῷ Πέρσῃ (Olymp. XCVII. exeunte et Ol. XCVIII. in.)· ὅν τε τρόπον παρὰ δόξαν Εὐαγόρας τῆς Κυπρίων ἀρχῆς ἐπέβη, Αὐδήμωνα (Diod. Ἀβδήμονα) κατασχὼν τὸν Κιτιέα, ταύτης ἐπάρχοντα· τίνα τε τρόπον Ἕλληνες οἱ σὺν Ἀγαμέμνονι τὴν Κύπρον κατέσχον, ἀπελάσαντες τοὺς μετὰ Κινύρου, ὧν εἰσὶν ὑπολιπεῖς Ἀμαθούσιοι (haec per ἐπανάληψιν historicam)· ὅπως τε ὁ βασιλεὺς (rex Persarum) Εὐαγόρᾳ συνεπείσθη πολεμῆσαι, στρατηγὸν ἐπιστήσας Αὐτοφραδάτην τὸν Λυδίας σατράπην, ναύαρχον δὲ Ἑκατόμνων (Olymp. XCVIII. in. ad hoc enim tempus et finem praegressae Ol. referenda videntur quae Diodor. Sic. XV. 2. de Euagora (ἐκυρίευε κατὰ τὴν Φοινίκην, Τύρου καὶ τινῶν ἑτέρων) et Isocrates dicunt Euag. c. 23. p. 201. Steph. μικροῦ μὲν ἐδέησε Κύπρον ἅπασαν κατασχεῖν, Φοινίκην δ' ἐπόρθησε, Τύρον δὲ κατὰ κράτος εἷλε, Κιλικίαν δὲ βασιλέως ἀπέστησε). Tunc igitur Hecatomno mandatum est ut Euagoram subigeret; paullo post ubi ille plus profuerat quam

---

nes haec scripserit, cuius historica graeca bene distinguenda sunt ob virtutem a reliquis eius scriptis, sive ipse Theopompus fortassis ea ratione, qua a libro XLI. ad XLIII. historiam Siculam rebus Olymp. CIX. gestis inseruit, ab initio tyrannidis Dionysiacae Ol. XCIII. exorsus; tamen ab auctore profecta sunt illi aetati propius vivente quam Diodorus, et permagnum iis nullo modo poterit denegari momentum.

nocuerat Euagorae, Artaxerxes expeditionem maiorem suscepit. Pergit Photius, *καὶ περὶ τῆς εἰρήνης ἣν αὐτὸς τοῖς Ἕλλησιν ἐβράβευσεν.* Patet hic intelligendam esse pacem Antalcidae, Ol. XCVIII. a. 2. qua facta ὁ *μὲν βασιλεὺς*, ut utar Diodori verbis XIV, 110. *διαλυθεὶς τῆς πρὸς τοὺς Ἕλληνας διαφορᾶς παρεσκευάζετο τὰς δυνάμεις εἰς τὸν Κυπριακὸν πόλεμον. ὁ γὰρ Εὐαγόρας σχεδὸν ὅλην τὴν Κύπρον ἦν ἐκκεκλημένος, καὶ δυνάμεις ἁδρὰς συνηθροίκει διὰ τὸ τὸν Ἀρταξέρξην ἐν τῷ πρὸς τοὺς Ἕλληνας πολέμῳ διεσπάσθαι.* Hanc expeditionem Photius indicat ita: *ὅπως τε πρὸς Εὐαγόραν ἐπικρατέστερον ἐπολέμει.* et ab ea (Olymp. XCVIII. a. 2 ex. et 3 in.) sese exordium libri XV fecisse declarat ipse Diodorus XV. c. 1. Proxime sequuntur apud Photium: *καὶ περὶ τῆς ἐν Κύπρῳ ναυμαχίας* (Diod. l. l. c. 3. constat hanc pugnam commissam esse a. 3. eiusdem Olympiadis) *καὶ ὡς Ἀθηναίων ἡ πόλις ταῖς πρὸς βασιλέα συνθήκαις ἐπειρᾶτο ἐμμένειν, Λακεδαιμόνιοι δὲ ὑπέρογκα φρονοῦντες παρέβαινον τὰς συνθήκας.* Quae postrema indicant civium Mantineae *διοικισμόν*, anno quarto eiusdem Olympiadis, et quae deinde Olynthiis, Phliasiis, Thebanis fecerunt. Iam quum ad Lacedaemonios transiisset auctor quem excerpsit Photius, et iniuriarum fecisset mentionem et *ὑπερβασιῶν*, pacem iterum commemoravit Antalcidae Lacedaemonii, quo ex utrorumque, tum Persarum tum Lacedaemoniorum, rationibus considerari posset.

Inde redit: *καὶ ὡς Τιρίβαζος ἐπολέμησεν·* (Diodor. XV, 8. Ol. XCVIII. anno 4. exeunte et sequentibus) *ὅπως τε Εὐαγόρᾳ ἐπεβούλευσεν· ὅπως τε αὐτὸν Εὐαγόρας πρὸς βασιλέα διαβαλὼν συνέβαλε* [*συνέλαβε* collato Diodoro XV, 8. Bekkerus.] *μετ' Ὀρόντου.* Haec omnia Olympiade nonagesima nona accidisse rerum ordo docet; nec mirandum est quod annorum numeri cum Diodoro non conveniunt, quum is diver-

sam omnino narrationem sequutus sit et, ut supra ostendi, ab se ipse dissentiat. Pergit Photius: *καὶ ὡς Νεκτενίβιος παρειληφότος τὴν Αἴγυπτον βασιλείαν, πρὸς Λακεδαιμονίους πρέσβεις ἀπέστειλεν Εὐαγόρας·* (rex autem factus est Nectenibis vel Nectanebis ineunte Olympiade C. *)) *τίνα τε τρόπον ὁ περὶ Κύπρον αὐτῷ πόλεμος διελύθη.* Ita incideret finis belli huius Cyprii in annum secundum vel tertium Olympiadis centesimae. Consentiunt cum hac ratione quae ab Isocrate narrantur. Nam, ut supra monitum est, bellum Cyprium decem explevit annos, dicit autem c. 39. *μετὰ δὲ ταῦτα ἐπ' Εὐαγόραν στρατεύσας* (Olymp. XCVIII. 2.) *ὃς ἄρχει μὲν μιᾶς πόλεως* (Salaminem intelligas) *τῶν ἐν Κύπρῳ, ἐν δὲ ταῖς συνθήκαις ἔκδοτός ἐστιν* (pace Antalcidae Ol. XCVIII. 2. facta), *οἰκῶν δὲ τὴν νῆσον κατὰ μὲν θάλατταν προδεδυστύχηκεν* (Ol. XCVIII. 3.), *ὑπὲρ τῆς χώρας τρισχιλίους εἶχε μόνον πελταστάς· ἀλλ' ὅμως οὕτω ταπεινῆς δυνάμεως οὐ δύναται περιγενέσθαι βασιλεὺς πολεμῶν, ἀλλ' ἤδη μὲν ἓξ ἔτη διατέτριφεν· εἰ δὲ δεῖ τὰ μέλλοντα κ. τ. λ.* Quae ita sunt explicanda: ex quo victus est Euagoras proelio navali, nonnisi tria millia militum habebat, sola Salamine se continere debet, iam sextus agitur annus; tanto exercitu, quo Euagoram Ol. XCVIII. 2. aggressus est, ipse *βασιλεὺς*

---

*) Olymp. C. a. 2. Cfr. *Allgemeine Welthistorie.* Tom. I. Hal. 1746. p. 566, §. 692. atque §. ant. coll. p. 486. §. 598. Eusebius anno primo Olympiadis XCVIII assignat, et eiusdem anno secundo Euagorae deditionem; nam recte Scaliger dedit *ἐξέστη*, quod tamen non potest intelligi de fuga Euagorae ad Acoridem hoc anno a Diodoro enarratam, sed ita: Cypri, paene totius insulae, imperium, quod antea sibi vindicaverat, amisit (et solam retinuit Salaminem). Hic prochronismum esse iam Morus sensit; est autem decem annorum. Simili modo in iis quae proxime notata sunt ab Eusebio prochronismum septem annorum esse iam Scaliger vidit in animadvers. p. 114 b.

eum subigere nequit, sed ex quo cum eo post proelium navale pugnat, et Euagoras, qui antea ingentem exercitum coëgerat (vide supra et Diod. XV, 2.), quum defecissent socii, periissent aut descivissent milites, tria modo habebat militum millia, Artaxerxes *οὕτω ταπεινῆς δυνάμεως περιγενέσθαι* nequit, sed adversus eam bellum gerens iam sextum annum attigit. Elucet hinc sextum hunc annum, ex quo Artaxerxes frustra *οὕτω ταπεινὴν δύναμιν* oppugnet, esse annum quartum Olympiadis nonagesimae nonae.

Finis huius belli (*σχεδὸν*, vid. Diod. supr.) per decennium gesti, et Ol. XCVIII. 2. incepti, incidit in eundem annum qui ex excerptis historici antiqui modo erutus est Ol. C. 2. Post eius finem a Photio haec commemorantur: *καὶ περὶ Νικοκρέοντος ὡς ἐπεβούλευσεν, ὡς παραδόξως ἐφωράθη, ὡς ἔφυγε· καὶ ὡς τῇ ἐκείνου παιδὶ καταλειφθείσῃ κόρῃ Εὐαγόρας τε καὶ ὁ τούτου παῖς Πνυταγόρας* (vid. Wesseling. ad Diodor. XV, 4.) *λανθάνοντες ἀλλήλους συνεκάθευδον, Θρασυδαίου τοῦ εὐνούχου, ὃς ἦν Ἠλεῖος τὸ γένος, αὐτοῖς παρὰ μέρος ὑπηρετουμένου τῇ πρὸς τὴν κόρην ἀκολασίᾳ· καὶ ὡς τοῦτο αὐτοῖς αἴτιον ὀλέθρου γέγονε, Θρασυδαίου τὴν ἐκείνων ἀναίρεσιν κατεργασαμένου.* Interemtus autem est Euagoras Ol. CI. 3.: cfr. Verpoorten. l. l. p. 28, Meurs. Cypr. p. 114. Perizon. ad Aelian. Tom. II. p. 475. ed. Gron. 1731. neque diu post finem huius belli vixit, ita ut, quanquam erat si quis alius audax et ad molitiones proclivis, nihil perfecerit, quapropter etiam Isocrates in eius laudatione post hoc tempus nihil commemorat.

Quae quum ita sint, editus est Panegyricus anno quarto Olympiadis XCIX. et omnia optime consentiunt. Hoc anno dicere poterat Isocrates c. 43. Hecatomnus *τῇ μὲν ἀληθείᾳ πολὺν ἤδη χρόνον ἀφέστηκε* (inde a media Olympiade XCVIII), c. 35. *Μαντινέων πόλιν — ἀνάστατον ἐποίησαν* (Ol. XCVIII. 4)· *τὴν δὲ Θηβαίων*

Καδμείαν κατέλαβον (Ol. XCIX. 3. in. de eadem re intelligo verba c. 33. *πελτασταὶ δὲ τὰς πόλεις καταλαμβάνουσιν*) *καὶ νῦν Ὀλυνθίοις καὶ Φλιασίοις πολεμοῦσι*, de quibus supra dictum p. XVIII.

Alia de tempore Panegyrici sententia C. M. Wilandi est in praefatione ad versionem vernaculam huius orationis, Musei Attici fasciculo primo insertam. Qui quae disputavit eo redeunt ut, quum duo argumenta paribus sibi adversentur viribus, quorum hoc probet orationem haud serius esse editam quam ineunte Olympiade XCVIII, illud autem doceat haud prius esse editam quam exeunte XCIX, sumat Isocratem tam diu versatum esse in Panegyrico elaborando et perpoliendo, ut interea bellum Cyprium finitum et expeditio Lacedaemoniorum adversus Olynthios suscepta fuerit. Recensionem duplicem necessariam esse negat, et verba *ἤδη ἓξ ἔτη* de industria non mutata remansisse, quum oratoribus ex ipsa Isocratis (Panathen. p. 269 a. Steph.) sententia et ad eiusdem exemplum liceat interdum a fide et veritate historica recedere. quam fidem tanto facilius ab illo negligi potuisse censet, quanto maior fuerit Atheniensium longe alia curantium levitas. At, etiamsi Isocrates decem aut adeo plures annos insumserit Panegyrico elaborando, tamen eo usque dementiae delabi non potuit ut quae in fine huius decennii pariter atque quae in initio gesta essent tanquam praesentia coniungeret. Fac per plures annos eum magnam huius orationis partem, fortassis a c. 4 — 30. perpolivisse, tamen sumi nullo modo potest eum quamvis interea se subiecisset Euagoras, non mutata reliquisse verba *ἀλλ' ἤδη ἓξ ἔτη διατέτριφεν· εἰ δὲ δεῖ τὰ μέλλοντα τοῖς γεγενημένοις τεκμαίρεσθαι, πολὺ πλείων ἐλπίς ἐστιν ἕτερον ἀποστῆναι πρὶν ἐκεῖνον ἐκπολιορκηθῆναι.* Quamvis enim in rebus antiquioribus orator non adstrictus est ad fidem historicam, tamen tam miro modo de rebus paucis annis antea gestis

quam ederet hanc suasionem (Cic. Or. c. II.) non potuit hallucinari, ut argumentis iis uteretur quae iam dudum evanuissent atque ad nihilum redacta essent.

Qui Spohnii dissertationem non vidit Clintonus in Fastis Hellenicis p. 97. de tempore Panegyrici haec scripsit: „Olymp. C. a. 1. Isocratis *Πανηγυρικός*. *During the siege of Phlius*, and *before the Olynthian war was ended:* and *before the recovery of the Cadmea.* Panegyr. c. 35. This oration was therefore published before B. C. 379. and after the beginning of B. C. 380." Idem de bello Cyprio disputavit in appendice p. 254 — 256.

A. CORAIS PRAEFATIO
AD PANEGYRICUM.

Οὗτος ἐστὶν ὁ περιβόητος Πανηγυρικὸς λόγος, ὡς μέν τινες, δέκα, ὡς δὲ ἕτεροι, πεντεκαίδεκα γραφεὶς ἔτεσιν *) *Ἰσοκράτει. καὶ ἡ μὲν ἐπιγραφὴ τοῦ γένους τῶν ἐπιδεικτικῶν αὐτὸν εἶναι δηλοῖ. Ἀθηναίους γὰρ ἐγκωμιάζει, καὶ πολύς ἐστιν ἐν τοῖς τούτων ἐπαίνοις, πολὺ προέχειν Λακεδαιμονίων προθυμούμενος ἐπιδεῖξαι τοὺς αὐτοῦ πολίτας ὁ φιλόπατρις ῥήτωρ. ἐγκατέμιξε δὲ τῷ λόγῳ οὐκ ὀλίγον καὶ τὸ συμβουλευτικόν· παραινεῖ γὰρ αὐτοῖς τε καὶ τοῖς Ἕλλησιν ἅπασι, διαλυσαμένοις τὸν πρὸς ἀλλήλους πόλεμον, καὶ παυσαμένοις τῆς ἀκαίρου φιλονεικίας, κοινῇ στρατεῦσαι ἐπὶ τὸν βάρβαρον. διὸ καὶ ὁ Κικέρων παραινετικὸν αὐτὸν ὀνομάζει. καὶ φησὶν Αἰλιανὸς ὅτι τούτου τοῦ λόγου εἰς Μακεδονίαν ἐλθοῦσα ἡ φήμη πρῶταν μὲν Φίλιππον ἐπὶ τὴν Ἀσίαν ἀνέστησεν, ἐκείνου δὲ τελευτήσαντος, πρὶν ἢ πέρας ἐπιθεῖναι τοῖς βεβου-*

[*) Plutarchus in libello quo quaerit bellone an pace clariores fuerint Athenienses p. 350 E. *Ἰσοκράτης μικροῦ τρεῖς ὀλυμπιάδας ἀνήλωσεν ἵνα γράφῃ τὸν Πανηγυρικὸν λόγον, οὐ στρατευσάμενος ἐν τούτοις τοῖς χρόνοις οὐδὲ πρεσβεύσας οὐδὲ πόλιν κτίσας οὐδὲ ναύαρχος ἐκπεμφθεὶς, καίτοι μυρίους τοῦ τότε χρόνου πολέμους ἐνέγκαντος· ἀλλ' ἐν ᾧ Τιμόθεος Εὔβοιαν ἠλευθέρου, καὶ Χαβρίας περὶ Νάξον ἐναυμάχει, καὶ περὶ Λέχαιον Ἰφικράτης κατέκοπτε τὴν Λακεδαιμονίων μόραν, καὶ πᾶσαν ἐλευθερώσας πόλιν ὁ δῆμος ἰσόψηφον αὐτοῖς τὴν Ἑλλάδα κατέστησεν, οἴκοι καθῆστο βιβλίον ἀναπλάττων τοῖς ὀνόμασιν, ὅσῳ χρόνῳ τὰ προπύλαια Περικλῆς ἀνέστησε καὶ τοὺς ἑκατομπέδους.* Ubi Wyttenbachius vol. VII. p. 156. „Scriptor de X Orator. p. 837 F. *τὸν δὲ Πανηγυρικὸν ἔτεσι δέκα συνέθηκεν, οἱ δὲ δεκαπέντε λέγουσιν.* Quinctilianus Instit. Or. X. 4. *Panegyricum Isocratis, qui parcissime, decem annis dicunt elaboratum.* Interpretes ad Aeliani Var. Hist. XIII. 11.“ Vid. Upton. ad Dionys. de compos. verb. p. 406. ed. Schaefer.]

λευμένοις, τὸν υἱὸν Ἀλέξανδρον. αἰτιῶνται δ' Ἰσοκράτην πολλὰ μετενεγκεῖν εἰς τὸν Πανηγυρικὸν ἐκ τῶν Γοργίᾳ τε καὶ Λυσίᾳ περὶ τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν σπουδασθέντων. καὶ τοῦ μὲν τῷ Λυσίᾳ γραφέντος ἐπιταφίου λόγου εὑρίσκεσθαί τινα καὶ ἐν τῷ Πανηγυρικῷ Ἰσοκράτους οὐκ ἔστιν ἀρνήσασθαι· τοῦ δὲ τῷ αὐτῷ Λυσίᾳ γεγραμμένου Ὀλυμπιακοῦ λόγου μικρὸν πάμπαν περιλέλειπται τεμάχιον, παρὰ Διονυσίῳ τῷ Ἁλικαρνασσεῖ σωζόμενον, ὡς οὐχ οἷόν τ' εἶναι ἐξ ἐκείνου τὸν Ἰσοκράτην εὐθύνειν. τὸν δὲ παραπλησίως ἐπιγραφόμενον, καὶ μηκέτι σωζόμενον Ὀλυμπιακὸν Γοργίου, εἰκὸς οὕτω γεγράφθαι, ὥσπερ καὶ τὸ σωζόμενον αὐτοῦ τῆς Ἑλένης ἐγκώμιον, τουτέστιν εἰς ὄγκον ποιήσει μᾶλλον ἢ πεζῷ λόγῳ πρέποντα ἐξηρμένον, ὥς φησιν ὁ δεινὸς τῶν τοιούτων ἐπιγνώμων Ἀριστοτέλης. πρὸς τοῦτο τοίνυν τὸ τῆς Ἑλένης ἐγκώμιον ἀντιπαραβάλλων ὅπερ κατὰ ζῆλον Γοργίου Ἰσοκράτης ἀντέγραψεν Ἑλένης ἐγκώμιον, καίπερ οὐδὲ τοῦτο σοφιστικῆς περιεργίας ἀπηλλαγμένον παντάπασιν, οὐκ ἔστιν ὅςτις ἂν τῶν καὶ κατὰ μικρὸν κριτικῆς ἐπιστήμης μετειληχότων τοῦ Γοργιακοῦ μακρῷ προέχειν οὐχ ὁμολογήσειεν. ἔστι δὲ τὸ τοιοῦτον, παρά γε τοῖς εὖ φρονοῦσιν, οὐ τἀλλότρια σφετερίζεσθαι, ἀλλὰ τὰ τοῖς ἄλλοις ἐλλιπῶς ἢ καὶ κακῶς γραφέντα διασκευάζειν ἐπὶ τὸ βέλτιόν τε καὶ τελειότερον. λέγω δὲ τοῦτο περὶ Γοργίου μόνου· ἐάσθω γὰρ ὁ Λυσίας ἐν τῷ παρόντι, ἄλλως τε καὶ τῶν δοκιμωτάτων ὑπάρχων ῥητόρων, εἴ τινα τῶν ἐκείνου μετενήνοχεν εἰς τὸν Πανηγυρικὸν Ἰσοκράτης, καὶ μὴ πολλῷ μᾶλλον κατὰ συνέμπτωσιν, περὶ τῶν αὐτῶν ἐκείνῳ λέγων, τοῖς αὐτοῖς ἐνθυμήμασιν ἠναγκάσθη χρήσασθαι. „Οὐδὲν γὰρ κωλύει“ φησὶν ὁ Φώτιος Ἰσοκράτους ὑπεραπολογούμενος „παραπλησίων ἀνακυπτόντων πραγμάτων ταῖς ὁμοίαις ἐξεργασίαις χρῆσθαι καὶ τοῖς ἐνθυμήμασιν, οὐχ ὑποβαλλόμενον τὰ ἀλλότρια, ἀλλὰ τῆς τῶν πραγμάτων ἀναβλαστανούσης φύσεως τοιαῦτα, οἷα καὶ τοῖς προλαβοῦσι προβαλομένη ἐπιδείκνυται.“

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΣ.

32 edit. Dindorf. Πολλάκις ἐθαύμασα τῶν τὰς πανηγύρεις συναγαγόντων καὶ 41 Steph. τοὺς γυμνικοὺς ἀγῶνας καταστησάντων, ὅτι τὰς μὲν τῶν σωμάτων εὐεξίας οὕτω μεγάλων δωρεῶν ἠξίωσαν, τοῖς δ' ὑπὲρ τῶν κοινῶν ἰδίᾳ πονήσασι καὶ τὰς αὐτῶν ψυχὰς οὕτω παρασκευάσασιν ὥστε καὶ τοὺς ἄλλους ὠφελεῖν δύνασθαι, τούτοις δ' οὐδεμίαν τιμὴν ἀπένειμαν, ὧν εἰκὸς ἦν αὐτοὺς μᾶλλον ποιήσασθαι πρόνοιαν· τῶν μὲν γὰρ ἀθλητῶν δὶς τοσαύτην ῥώμην λαβόντων οὐδὲν ἂν πλέον γένοιτο τοῖς ἄλλοις, ἑνὸς δ' ἀνδρὸς εὖ φρονήσαντος ἅπαντες ἂν ἀπολαύσειαν οἱ βουλόμενοι κοινωνεῖν τῆς ἐκείνου διανοίας. οὐ μὴν ἐπὶ τούτοις

G codex Urbinas: V scriptura vulgata h. e. Coraëa.

P. 32, 1 Prima exordii verba *Πολλάκις — καταστησάντων* attulerunt Aristoteles Rhetoricor. III. 9, 7. et Demetrius *περὶ ἑρμηνείας* sect. 25. 2—6 Horum verborum sententiam suis verbis reddidit Aristoteles ibidem 14, 2. 3 *εὐεξίας*] *εὐτυχίας* G. Cuius erroris alterum exemplum est 39, 13. 4 *αὐτῶν*] Scribebatur *ἑαυτῶν*: quod correxi. Forma disyllaba auctore G Isocrati toties est restituta, vix ut triginta quattuor trisyllabae exempla supersint, eaque partim ex aliis libris scriptis emendanda. Vid. ad 41, 24. 52, 16. 6 *δ'* add. G, qui eandem particulam in apodosi solus servavit p. 131, 8. (152 d. H. St.) 159, 31. (184 d.). 9 Sustuli hiatum. *δὲ ἀνδρὸς* Bekkeri editio, qui „*Apostrophum*" inquit p. 17. ed. Oxon. „*ubicunque posui, posui auctore G.*" Ita factum est ut de centenis hiatuum exemplis octoginta circiter remanserint in undeviginti orationibus: nam Callimacheâ et Nicianâ caret G: quae non dubium est quin ipsa quoque corrigi oporteat. Et in Panegyrico quidem partim ex aliis codicibus correxi 38, 31. 42, 13. 44, 22. 48, 12. 55, 9. 56, 2. 64, 9. 32. 67, 1. Dionysius Halic. de vi Demosth. cap. 4. p. 964, 1. Reisk. *δι' εὐλαβείας μὲν λαμβάνει Ἰσοκράτης τὸ συγκροῦσαι τὰ φωνήεντα τῶν γραμμάτων, δι' εὐλαβείας δὲ ποιεῖται τὸ χρήσασθαί τινι τῶν τραχυνόντων.* Plutarchus Moral. p. 350. E. *Ἰσοκράτης ὁ φοβούμενος φωνῆεν φωνήεντι συγκροῦσαι.* Demetrius *περὶ ἑρμ.* sect. 68. *περὶ δὲ συγκρούσεως φωνηέντων ὑπέλαβον ἄλλοι*

ἀθυμήσας εἱλόμην ῥᾳθυμεῖν, ἀλλ' ἱκανὸν νομίσας ἆθλον ἔσεσθαί μοι τὴν δόξαν τὴν ἀπ' αὐτοῦ τοῦ λόγου γενησομένην ἥκω συμβουλεύσων περί τε τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς τοὺς βαρβάρους καὶ τῆς ὁμονοίας τῆς πρὸς ἡμᾶς αὐτούς, οὐκ ἀγνοῶν ὅτι πολλοὶ τῶν προσποιησαμένων εἶναι σοφιστῶν ἐπὶ τοῦτον τὸν λόγον ὥρμησαν, ἀλλ' ἅμα μὲν ἐλπίζων τοσοῦτον διοίσειν ὥςτε 42
τοῖς ἄλλοις μηδὲν πώποτε δοκεῖν εἰρῆσθαι περὶ αὐτῶν, ἅμα δὲ προκρίνας τούτους καλλίστους εἶναι τῶν λόγων οἵτινες περὶ μεγίστων τυγχάνουσιν ὄντες καὶ τούς τε λέγοντας μάλιστ' ἐπιδεικνύουσι καὶ τοὺς ἀκούοντας πλεῖστ' ὠφελοῦσιν, ὧν εἷς οὗτός ἐστιν. ἔπειτ' οὐδ' οἱ καιροί πω παρεληλύθασιν ὥςτ' ἤδη μάτην εἶναι τὸ μεμνῆσθαι περὶ τούτων. τότε γὰρ χρὴ παύεσθαι λέγοντας, ὅταν ἢ τὰ πράγματα λάβῃ τέλος καὶ μηκέτι δέῃ βουλεύεσθαι περὶ αὐτῶν, ἢ τὸν λόγον ἴδῃ τις ἔχοντα πέρας ὥςτε μηδεμίαν λελεῖφθαι τοῖς ἄλλοις ὑπερβολήν. ἕως δ' ἂν τὰ μὲν ὁμοίως ὥςπερ πρότερον φέρηται, τὰ δ' εἰρημένα φαύλως ἔχοντα τυγχάνῃ, πῶς οὐ χρὴ σκοπεῖν καὶ φιλοσοφεῖν τοῦτον τὸν λόγον ὃς ἢν κατορθωθῇ, καὶ τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς ἀλλήλους καὶ τῆς ταραχῆς τῆς παρούσης καὶ τῶν μεγίστων κακῶν ἡμᾶς ἀπαλλάξει; πρὸς δὲ τούτοις εἰ μὲν μηδαμῶς ἄλλως οἷόν τ' ἦν δηλοῦν τὰς αὐτὰς πράξεις
33 ἀλλ' ἢ διὰ μιᾶς ἰδέας, εἶχεν ἄν τις ὑπολαβεῖν ὡς περίεργόν ἐστι τὸν αὐτὸν τρόπον ἐκείνοις λέγοντα πάλιν ἐνοχλεῖν τοῖς ἀκούουσιν· ἐπειδὴ δ' οἱ λόγοι τοιαύτην ἔχουσι τὴν φύσιν ὥςθ' οἷόν τ' εἶναι περὶ τῶν αὐτῶν πολλαχῶς ἐξηγήσασθαι, καὶ τά τε μεγάλα ταπεινὰ ποιῆσαι καὶ τοῖς μικροῖς μέγεθος περιθεῖναι, καὶ τά τε παλαιὰ καινῶς διελθεῖν καὶ περὶ τῶν

ἄλλως. Ἰσοκράτης μὲν γὰρ ἐφυλάττετο συμπλήσσειν αὐτὰ καὶ οἱ ἀπ' αὐτοῦ. 16 διοίσειν G αὐτῶν διοίσειν V. 17 τοῖς ἄλλοις μηδὲν πώποτε] πώποτε μηδὲν τοῖς ἄλλοις G. Quod non potuit dici; potuit μηδὲν πώποτε τοῖς ἄλλοις. 22 περὶ τούτων G περὶ αὐτῶν V. 23 λέγοντας G λέγοντα V. 24 αὐτὸν pr. G. 29 τῆς π.] τῆς om. G.

P. 33, 2—5 Ad haec respexit Isocrates in Philippo p. 83, 24. (99 a.). 3 τοιαύτην] ταύτην G. Longinus περὶ ὕψους XXXVIII, 2. ἐπειδ' οἱ λόγοι τοσαύτην ἔχουσι δύναμιν —. 5 καὶ τά τε μ.] καὶ τὰ μ. Longinus. 6 περιθεῖναι G et Longi-

νεωστὶ γεγενημένων ἀρχαίως εἰπεῖν, οὐκέτι φευκτέον ταῦτ᾽ ἐστὶ περὶ ὧν ἕτεροι πρότερον εἰρήκασιν, ἀλλ᾽ ἄμεινον ἐκείνων εἰπεῖν πειρατέον. αἱ μὲν γὰρ πράξεις αἱ προγεγενημέναι κοιναὶ πᾶσιν ἡμῖν κατελείφθησαν, τὸ δ᾽ ἐν καιρῷ ταύταις καταχρήσασθαι καὶ τὰ προσήκοντα περὶ ἑκάστης ἐνθυμηθῆναι καὶ τοῖς ὀνόμασιν εὖ διαθέσθαι τῶν εὖ φρονούντων ἴδιόν ἐστιν. ἡγοῦμαι δ᾽ οὕτως ἂν μεγίστην ἐπίδοσιν λαμβάνειν καὶ τὰς ἄλλας τέχνας καὶ τὴν περὶ τοὺς λόγους φιλοσοφίαν, εἴ τις θαυμάζοι καὶ τιμῴη μὴ τοὺς πρώτους τῶν ἔργων ἀρχομένους, ἀλλὰ τοὺς ἄρισθ᾽ ἕκαστον αὐτῶν ἐξεργαζομένους, μηδὲ τοὺς

---

nus. προσθεῖναι V. καὶ τά τε παλαιὰ] Legebatur καὶ τὰ παλαιά. Harpocratio in ἀρχαίως scripsit τά τε παλαιά. Ergo καὶ τά τε reponendum fuit, ut modo dixit καὶ τά τε μεγάλα — καὶ —. Ita enim solet Isocrates μονονοὺ κολαπτῆρσι καὶ ξυστῆρσι τὰς περιόδους ἀπολεαίνειν καὶ ῥυθμίζειν: quae sunt Plutarchi verba Moral. p. 350. D. διελθεῖν G, Longinus, Harpocratio. διεξελθεῖν V. διελθεῖν pro διεξελθεῖν auctore G editum in Panathen. p. 252, 17. (285 e). Ceterum commutata apud Longinum sedes est verborum διελθεῖν et εἰπεῖν. περὶ τῶν νεωστὶ γεγενημένων (γενομένων Harpocratio) ἀρχαίως εἰπεῖν] Sententiam inanem ineptum peperit oppositarum sententiarum studium iam ab veteribus in Isocrate reprehensum. Et hunc quidem locum risisse scriptorem ignotum in epistolis Socraticis p. 37. Orell. (ὁ τὰ παλαιὰ καινῶς καὶ τὰ καινὰ παλαιῶς ἐπαγγελλόμενος διδάσκειν) Allatius vidit. Interpretando magistri verba adiuvisse Ephorum ab Harpocratione traditum est in ἀρχαίως: ἔνιοι μέν φασι σημαίνειν ἀρχαιοτρόπως, τουτέστιν ἀρχαιοτέροις ὀνόμασι χρῆσθαι. Ἔφορος δ᾽ ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἱστοριῶν τρόπον τινὰ ἐξηγήσατο. φησὶ περὶ τῶν ἀρχαίων πραγμάτων τοὺς νεωτέρους διεξέρχεσθαι· „περὶ μὲν γὰρ τῶν καθ᾽ ἡμᾶς γεγενημένων“ φησὶ „τοὺς ἀκριβέστατα λέγοντας πιστοτάτους ἡγούμεθα, περὶ δὲ τῶν παλαιῶν τοὺς οὕτω διεξιόντας ἀπιθανωτάτους εἶναι νομίζομεν, ὑπολαμβάνοντες οὔτε τὰς πράξεις ἁπάσας οὔτε τῶν λόγων τοὺς πλείστους εἰκὸς εἶναι μνημονεύεσθαι διὰ τοσούτων.“ Ad eundem Ephori locum spectant Harpocratio in καινὸς et Suidas Photiusque. 11 „τὰ προσήκοντα ἐνθυμηθῆναι ad sententias pertinet aptas rei quae tractatur eligendas: τοῖς ὀνόμασιν εὖ διαθέσθαι, *ornate scribere*, ad elocutionis virtutes. Similiter in oratione contra Sophistas p. 260, 17. (294 d) dixit, τοῖς ἐνθυμήμασι πρεπόντως ὅλον τὸν λόγον καταποικίλαι καὶ τοῖς ὀνόμασιν εὐρύθμως καὶ μουσικῶς εἰπεῖν.“ MORUS. 15 θαυμάζοι καὶ τιμῴη G τ. κ. θ. V. ἔργων G λόγων V. 16 ἄρισθ᾽

*περὶ τούτων ζητοῦντας λέγειν περὶ ὧν μηδεὶς πρότερον εἴρη- 43
κεν, ἀλλὰ τοὺς οὕτως ἐπισταμένους εἰπεῖν ὡς οὐδεὶς ἂν ἄλ-
λος δύναιτο.*

II *Καίτοι τινὲς ἐπιτιμῶσι τῶν λόγων τοῖς ὑπὲρ τοὺς ἰδιώ-
τας ἔχουσι καὶ λίαν ἀπηκριβωμένοις, καὶ τοσοῦτον διημαρ-
τήκασιν ὥςτε τοὺς πρὸς ὑπερβολὴν πεπονημένους πρὸς τοὺς
ἀγῶνας τοὺς περὶ τῶν ἰδίων συμβολαίων σκοποῦσιν, ὥςπερ
ὁμοίως δέον ἀμφοτέρους ἔχειν, ἀλλ᾽ οὐ τοὺς μὲν ἀσφαλῶς,
τοὺς δ᾽ ἐπιδεικτικῶς, ἢ σφᾶς μὲν διορῶντας τὰς μετριότη-
τας, τὸν δ᾽ ἀκριβῶς ἐπιστάμενον λέγειν ἁπλῶς οὐκ ἂν δυνά-
μενον εἰπεῖν. οὗτοι μὲν οὖν οὐ λελήθασιν ὅτι τούτους ἐπαι-
νοῦσιν ὧν ἐγγὺς αὐτοὶ τυγχάνουσιν ὄντες. ἐμοὶ δ᾽ οὐδὲν πρὸς
τοὺς τοιούτους, ἀλλὰ πρὸς ἐκείνους ἐστὶ τοὺς οὐδὲν ἀποδε-
ξομένους τῶν εἰκῇ λεγομένων, ἀλλὰ δυςχερανοῦντας καὶ ζη-
τήσοντας ἰδεῖν τι τοιοῦτον ἐν τοῖς ἐμοῖς οἷον παρὰ τοῖς ἄλ-
λοις οὐχ εὑρήσουσιν. πρὸς οὓς ἔτι μικρὸν ὑπὲρ ἐμαυτοῦ θρα-
συνάμενος ἤδη περὶ τοῦ πράγματος ποιήσομαι τοὺς λόγους.
τοὺς μὲν γὰρ ἄλλους ἐν τοῖς προοιμίοις ὁρῶ καταπραΰνον-
τας τοὺς ἀκροατὰς, καὶ προφασιζομένους ὑπὲρ τῶν μελλόν-
των ῥηθήσεσθαι, καὶ λέγοντας τοὺς μὲν ὡς ἐξ ὑπογυίου γέ-
γονεν αὐτοῖς ἡ παρασκευὴ, τοὺς δ᾽ ὡς χαλεπόν ἐστιν ἴσους
34 τοὺς λόγους τῷ μεγέθει τῶν ἔργων ἐξευρεῖν· ἐγὼ δ᾽ ἢν μὴ
καὶ τοῦ πράγματος ἀξίως εἴπω καὶ τῆς δόξης τῆς ἐμαυτοῦ
καὶ τοῦ χρόνου, μὴ μόνον τοῦ περὶ τὸν λόγον ἡμῖν διατρι-*

ἕκαστον αὐτῶν G *ἄριστα αὐτῶν ἕκαστον* V. 17 *ζητοῦντας* G *ζητοῦντάς τι* V. 20 „*τοῖς ὑπὲρ τοὺς ἰδιώτας ἔχουσι*, *quae superant intelligentiam et vires indoctorum, quae vulgi captum excedunt.*“ Morus. 24 *δέον ἀμφοτέρους* G *ἀ. δ.* V. 25 „*αἱ μετριότητες*, si quis medium teneat inter nimium orationis ornatum, qui obiici solebat generi *ἐπιδεικτικῷ*, et nimiam tenuitatem. Thucydides II, 35. *μετρίως εἰπεῖν*“ Morus. 26 *οὐκ ἂν* G *οὐκ ἂν μὴ* V. 29 *ἀλλὰ πρὸς ἐκείνους ἐστὶ* G *ἐστὶν ἀ. π. ἐ.* V. *ἐκείνους*] Usitatum est Graecis pronomina demonstrativa participiis addi: de quo quae Morus dixit tirones petant ex Matthiae grammatica §. 467 c. 30 *τῶν εἰκῇ* G *εἰκῇ τῶν* V. 31 *οἷον* G *λόγοις, ὃ* V.

P. 34, 1 *ἴσους τοὺς λόγους τῷ μεγέθει* G *ἴσους τῷ μεγέθει λό-*

φθέντος, ἀλλὰ καὶ σύμπαντος οὗ βεβίωκα, παρακελεύομαι μηδεμίαν μοι συγγνώμην ἔχειν, ἀλλὰ καταγελᾶν καὶ καταφρονεῖν· οὐδὲν γὰρ ὅ τι τῶν τοιούτων οὐκ ἄξιός εἰμι πάσχειν, εἴπερ μηδὲν τῶν ἄλλων διαφέρων οὕτω μεγάλας ποιοῦμαι τὰς ὑποσχέσεις. περὶ μὲν οὖν τῶν ἰδίων ταῦτά μοι προειρήσθω. περὶ δὲ τῶν κοινῶν, ὅσοι μὲν εὐθὺς ἐπελθόντες διδάσκουσιν ὡς χρὴ διαλυσαμένους τὰς πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς ἔχθρας ἐπὶ τὸν βάρβαρον τραπέσθαι, καὶ διεξέρχονται τάς τε συμφορὰς τὰς ἐκ τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς ἀλλήλους ἡμῖν γεγενημένας καὶ τὰς ὠφελίας τὰς ἐκ τῆς στρατείας τῆς ἐπ᾽ ἐκεῖνον ἐσομένας, ἀληθῆ μὲν λέγουσιν, οὐ μὴν ἐντεῦθεν ποιοῦν- 44
ται τὴν ἀρχὴν ὅθεν ἂν μάλιστα συστῆσαι ταῦτα δυνηθεῖεν. τῶν γὰρ Ἑλλήνων οἱ μὲν ὑφ᾽ ἡμῖν, οἱ δ᾽ ὑπὸ Λακεδαιμονίοις εἰσίν· αἱ γὰρ πολιτεῖαι δι᾽ ὧν οἰκοῦσι τὰς πόλεις οὕτω τοὺς

γους V. 6 πάσχειν G μὴ πάσχειν V παρασχεῖν a pr. m. G. 7 τῶν ἄλλων om. pr. G. ποιοῦμαι τὰς ὑποσχέσεις G τ. ὑ. π. V. 10 „τὰς πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς ἔχθρας] Bellum Peloponnesiacum intelligit. ὁ βάρβαρος est rex Persiae.“ Morus. 15 ὠφελίας] Scribebatur ὠφελείας: vide 36, 24. 45, 29. 50, 29. 55, 13. 63, 26. 14 οὐ μὴν ἐντεῦθεν G οὐ μὴν ἐντεῦθέν γε V. In Philippo p. 83, 34. (99 b) οὐ μὴν ὑποστατέον ἐστὶν G οὐ μὴν ὑπ. γ᾽ ἐστὶν V. 15 „συστῆσαι] *Unde si ordirentur, hanc omnem causam constituere* (statum controversiae definire) *poterant*. Nam στάσις, cui coniunctum est συνίστημι, apud rhetores Graecos (v. argum. orationum Demosth. Lycurg. aliorumque) est ea, quam Cic. Inv. I, 8. *constitutionem caussae*, Quinctilianus III, 6. *statum* appellavit. Caussa, quam Isocrates tractat, sic constituenda erat, ut primum quaereretur utrum ad Lacedaemonios an Athenienses principatus Graeciae pertineret, deinde ut bellum contra Persas suaderetur.“ Morus. 16 ὑφ᾽ ἡμῖν G ἐφ᾽ ἡμῖν V: vide ad 50, 13. et var. lect. ad Isocratem p. 125 d. 17 „αἱ γὰρ πολιτεῖαι — τὰς πόλεις] *Forma civitatis, qua singulae civitates utuntur*, vel democratica, vel oligarchica. C. 5: ἡ κατασκευή, ἐν ᾗ κατοικοῦμεν, καὶ δι᾽ ἧς πολιτευόμεθα. C. 31. μετὰ ταύτης τῆς πολιτείας οἰκοῦμεν. Areop. p. 144. διὰ ταύτης τῆς πολιτείας ᾤκουν τὴν πόλιν. Est ergo πολιτεία, δι᾽ ἧς οἰκοῦμεν τὴν πόλιν, forma et institutio reipublicae, secundum quam, tanquam normam, rempublicam administramus, inque ea vivimus: quod eleganti similitudine declaravit Isocr.

πλείστους αὐτῶν διειλήφασιν. ὅστις οὖν οἴεται τοὺς ἄλλους κοινῇ τι πράξειν ἀγαθὸν, πρὶν ἂν τοὺς προεστῶτας αὐτῶν διαλλάξῃ, λίαν ἁπλῶς ἔχει καὶ πόρρω τῶν πραγμάτων ἐστίν. ἀλλὰ δεῖ τὸν μὴ μόνον ἐπίδειξιν ποιούμενον, ἀλλὰ καὶ διαπράξασθαί τι βουλόμενον ἐκείνους τοὺς λόγους ζητεῖν οἵτινες τὼ πόλη τούτω πείσουσιν ἰσομοιρῆσαι πρὸς ἀλλήλας καὶ τάς θ' ἡγεμονίας διελέσθαι καὶ τὰς πλεονεξίας, ἃς νῦν παρὰ τῶν Ἑλλήνων ἐπιθυμοῦσιν αὑταῖς γίγνεσθαι, ταύτας πα-
III ρὰ τῶν βαρβάρων ποιήσασθαι. τὴν μὲν οὖν ἡμετέραν πόλιν ῥᾴδιον ἐπὶ ταῦτα προαγαγεῖν, Λακεδαιμόνιοι δὲ νῦν μὲν ἔτι δυςπείστως ἔχουσι· παρειλήφασι γὰρ ψευδῆ λόγον, ὡς ἔστιν αὐτοῖς ἡγεῖσθαι πάτριον· ἢν δ' ἐπιδείξῃ τις αὐτοῖς ταύτην τὴν τιμὴν ἡμετέραν οὖσαν μᾶλλον ἢ 'κείνων, τάχ' ἂν ἐάσαντες τὸ διακριβοῦσθαι περὶ τούτων ἐπὶ τὸ συμφέρον ἔλθοιεν. ἐχρῆν μὲν οὖν καὶ τοὺς ἄλλους ἐντεῦθεν ἄρχεσθαι καὶ μὴ πρότερον περὶ τῶν ὁμολογουμένων συμβουλεύειν πρὶν

Areop. p. 142 c." Morus. 18 „οὕτω — διειλήφασιν] Victo Xerxe Graeci omnes διεκρίθησαν πρός τε Ἀθηναίους καὶ Λακεδαιμονίους: Thucyd. I, 18." Morus. 21 τὸν — ποιούμενον — βουλόμενον G τοὺς — ποιουμένους — βουλομένους V. 23 τὼ πόλη τούτω] τὰς πόλεις ταύτας V. G τὼ πόλεε τούτω litteris εε ab correctore positis. Recte Bekkerus πόλη: nam πόλη clare scriptum in eodem libro in oratione de pace p. 158, 11. (182 e). Eadem correctio adhibenda p. 234, 12 et 20, ubi editum τὼ πόλεε. Neque Aristophanes in Avibus v. 368. ξυγγενέε scripsit. 24 „τάς θ' ἡγεμονίας διελέσθαι] Antea maritimum imperium Atheniensium, terrestre Lacedaemoniorum fuerat. Thuc. I, 18. Quae divisio quam iusta sit et utilis, oratione explicatur apud Xenoph. Hellen. VII, 1. cf. VI. 5, 34." Morus. τὰς πλεονεξίας — ποιήσασθαι] Haec repetiit in Philippo p. 70, 12. (84 b). 27 προαγαγεῖν G προςαγαγεῖν V. 28 δυςπείστως] δυςπίστως G. 30 ἢ ἐκείνων V. ἢ κείνων G. Quare ἢ 'κείνων dedi, de quo dictum praefatione ad Demosthenem p. IV. Cuius craseos exempla Isocratea in mea editione haec sunt, p. 75, 2. 79, 1. 86, 30. 93, 1. 158, 6. 188, 35. 200, 33. 206, 14. 211, 35. 230, 21. 233, 2. 240, 30. 320, 33. (362, 12 scrib. μὴ 'κείνων) 372, 25. et similiter alibi ἁκεῖνος (quod restituendum p. 353, 18. 368, 8) et τἀκείνων.
33 πρὶν] Male G πρὶν ἤ, qui fidem sibi ipse derogat eo quod

περὶ τῶν ἀμφισβητουμένων ἡμᾶς ἐδίδαξαν· ἐμοὶ δ' οὖν ἀμφοτέρων ἕνεκα προσήκει περὶ ταῦτα ποιήσασθαι τὴν πλείστην διατριβήν, μάλιστα μὲν ἵνα προὔργου τι γένηται καὶ παυσάμενοι τῆς πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς φιλονεικίας κοινῇ τοῖς βαρβάροις πολεμήσωμεν, εἰ δὲ τοῦτ' ἐστὶν ἀδύνατον, ἵνα δηλώσω τοὺς ἐμποδὼν ὄντας τῇ τῶν Ἑλλήνων εὐδαιμονίᾳ, καὶ πᾶσι γένηται φανερὸν ὅτι καὶ πρότερον ἡ πόλις ἡμῶν δικαίως τῆς θαλάττης ἦρξε καὶ νῦν οὐκ ἀδίκως ἀμφισβητεῖ τῆς ἡγεμονίας. τοῦτο μὲν γὰρ εἰ δεῖ τούτους ἐφ' ἑκάστῳ τιμᾶσθαι τῶν ἔργων τοὺς ἐμπειροτάτους ὄντας καὶ μεγίστην δύναμιν ἔχοντας, ἀναμφισβητήτως ἡμῖν προσήκει τὴν ἡγεμονίαν ἀπολαβεῖν, ἥνπερ πρότερον ἐτυγχάνομεν ἔχοντες· οὐδεὶς γὰρ ἂν ἑτέραν πόλιν ἐπιδείξειε τοσοῦτον ἐν τῷ πολέμῳ τῷ κατὰ γῆν ὑπερέχουσαν ὅσον τὴν ἡμετέραν ἐν τοῖς κινδύνοις τοῖς κατὰ θάλατταν διαφέρουσαν· τοῦτο δ' εἴ τινες ταύτην μὲν μὴ νομίζουσι δικαίαν εἶναι τὴν κρίσιν, ἀλλὰ πολλὰς τὰς μεταβολὰς γίγνεσθαι, τὰς γὰρ δυναστείας οὐδέποτε τοῖς αὐτοῖς παραμένειν, ἀξιοῦσι δὲ τὴν ἡγεμονίαν ἔχειν ὥσπερ ἄλλο τι γέρας ἢ τοὺς πρώτους τυχόντας ταύτης τῆς τιμῆς ἢ τοὺς πλείστων

---

alibi, ubi πρὶν ἢ legebatur, ἢ recte omittit. Certissimum est enim Isocratem in iis esse scriptoribus qui πρὶν ἢ particulis abstinuerunt: de qua re explicui praefatione ad Isocratem p. V.

34 ἐδίδαξαν G ἀπαλλάξαι V. 36 προὔργου] πρὸ ἔργου Commentaria Aldina in Aristotelis Ethica folio 43 verso: προὔργου Suidas et schol. Luciani I. p. 823. III. p. 507. 37 φιλονεικίας] φιλονικίας G, qui frequens est librariorum error. Diphthongum in Isocrate servat G p. 15, 9. 129, 11. 188, 17. 37. 234, 26.

P. 35, 2 „τοὺς ἐμποδὼν ὄντας] Lacedaemonios. Aristoteles Rhetor. III. 17, 17. "Ἰσοκράτης συμβουλεύων κατηγορεῖ Λακεδαιμονίων ἐν τῷ πανηγυρικῷ." Morus. 4 ἀμφισβητεῖ τῆς G ἀμφισβητεῖ περὶ τῆς V. Vide ad 41, 28. ἀμφισβητεῖν genitivo iunxit Isocrates p. 83, 13. 112, 23. 115, 36. (ubi V addit περὶ) et alibi. 8 ἥνπερ G ἣν V. 9 γῆν] τὴν G. 11 εἰ — νομίζουσι G εἰ — νομίζωσι V. 15 „πρώτους] Videtur Isocrates c. 4. hoc ex antiquitate gentis Atticae per se demonstrare voluisse: quod ut vim habeat vereor, nisi reliquae narrationes de bellis c. 9. 15. addantur; quum antiquitas ipsa non necessario cum principatu coniuncta sit. Ceterum sciendum est, hanc omnem antiquissimi

ἀγαθῶν αἰτίους τοῖς Ἕλλησιν ὄντας, ἡγοῦμαι καὶ τούτους εἶναι μεθ' ἡμῶν· ὅσῳ γὰρ ἄν τις πορρωτέρωθεν σκοπῇ περὶ τούτων ἀμφοτέρων τοσούτῳ πλέον ἀπολείψομεν τοὺς ἀμ-
IV φισβητοῦντας. ὁμολογεῖται μὲν γὰρ τὴν πόλιν ἡμῶν ἀρχαιοτάτην εἶναι καὶ μεγίστην καὶ παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ὀνομαστοτάτην· οὕτω δὲ καλῆς τῆς ὑποθέσεως οὔσης, ἐπὶ τοῖς ἐχομένοις τούτων ἔτι μᾶλλον ἡμᾶς προςήκει τιμᾶσθαι. ταύτην γὰρ οἰκοῦμεν οὐχ ἑτέρους ἐκβαλόντες οὐδ' ἐρήμην καταλαβόντες οὐδ' ἐκ πολλῶν ἐθνῶν μιγάδες συλλεγέντες, ἀλλ' οὕτω καλῶς καὶ γνησίως γεγόναμεν ὥςτ' ἐξ ἧςπερ ἔφυμεν, ταύτην ἔχοντες ἅπαντα τὸν χρόνον διατελοῦμεν, αὐτόχθονες ὄντες καὶ τῶν ὀνομάτων τοῖς αὐτοῖς οἷςπερ τοὺς οἰκειοτάτους τὴν πόλιν ἔχοντες προςειπεῖν· μόνοις γὰρ ἡμῖν τῶν Ἑλλήνων

---

temporis ἡγεμονίαν non fuisse ei similem, quae per Salaminiam victoriam constituta (v. ad c. 20.) pacis et belli tempore aliquamdiu obtinuit: sed partim maiorem in bellis auctoritatem propter opes maiores, (ut c. 15. de Atheniensibus ante tempora Troiani belli, ἡγεμονικῶς εἶχον, cum explicatione, μείζω δύναμιν εἶχον), partim munus ordinandi belli, aliosque ducendi, unde c. 9. στρατηγοὶ καταστάντες αὐτῶν, et c. 22. οἰόμενοι δεῖν στρατηγεῖν. Eodem sensu Thuc. p. 13. 59. 63. 64. ed. Steph. de Lacedaemoniis, ante victoriam Lysandri, quae iis principatum κατ' ἐξοχὴν acquisivit, ἡγεῖσθαι, et p. 263. μέγιστον ἀξίωμα τῶν Ἑλλήνων ἔχοντες. Et ita accipiendum est, ubicunque Lacedaemoniis tribuitur ἡγεμονία ante pugnam illam Lysandri. Quid quod ipso tempore Salaminiae pugnae visi sibi sunt ἡγεμόνες τῆς θαλάσσης, Diod. Sic. XI, 27. hoc est ceteris opulentiores et maiores, digni iure belli constituendi." Morus. 16 τούτους G τούτους γ' V. 17 πορρωτέρω V. Egregie G πορρωτέρωθεν. Eidem libro servatum aliis quibusdam in locis debemus rarissimi usus comparativum πορρωτέρωθεν: de quo dixi praefatione ad Isocratem p. VI. 18 πλέον G πλεῖον V. In hac re non constat sibi G. 19 Post ἀμφισβ. add. V περὶ αὐτῶν: om. G. 20 „μεγίστην] Helen. encom. p. 245. HSt. et Dio Chrysost. orat. VI." Coraës. ἀνθρώποις οἷς pr. G. 21 καλῆς τῆς] καλλίστης G. 22 „ταύτην γὰρ οἰκοῦμεν] Iustin. II, 6." Morus. 27 τῶν ὀνομάτων G τοῖς ὀνόμασι V. τοῖς αὐτοῖς οἷςπερ G τοῖς αὐτοῖς ὥςπερ V. In Demosthene p. 492, 11. libri deteriores τοῖς αὐτοῖς ὥςπερ ἡμεῖς νῦν: contra in Platone de Legg.

τὴν αὐτὴν τροφὸν καὶ πατρίδα καὶ μητέρα καλέσαι προςήκει. καίτοι χρὴ τοὺς εὐλόγως μέγα φρονοῦντας καὶ περὶ τῆς ἡγεμονίας δικαίως ἀμφισβητοῦντας καὶ τῶν πατρίων πολλάκις μεμνημένους τοιαύτην τὴν ἀρχὴν τοῦ γένους ἔχοντας φαίνεσθαι.

V *Τὰ μὲν οὖν ἐξ ἀρχῆς ὑπάρξαντα καὶ παρὰ τῆς τύχης δωρηθέντα τηλικαῦθ' ἡμῖν τὸ μέγεθός ἐστιν· ὅσων δὲ τοῖς ἄλλοις ἀγαθῶν αἴτιοι γεγόναμεν, οὕτως ἂν κάλλιστ' ἐξετάσαιμεν, εἰ τόν τε χρόνον ἀπ' ἀρχῆς καὶ τὰς πράξεις τὰς τῆς*
36 *πόλεως ἐφεξῆς διέλθοιμεν· εὑρήσομεν γὰρ αὐτὴν οὐ μόνον τῶν πρὸς τὸν πόλεμον κινδύνων, ἀλλὰ καὶ τῆς ἄλλης κατασκευῆς, ἐν ᾗ κατοικοῦμεν καὶ μεθ' ἧς πολιτευόμεθα καὶ δι' ἣν ζῆν δυνάμεθα, σχεδὸν ἁπάσης αἰτίαν οὖσαν. ἀνάγκη δὲ*

II. p. 671 c (269, 23 Bekk.) optimi *τὸν αὐτὸν ὥςπερ τότε.* — 29 „*τροφὸν καὶ πατρίδα καὶ μητέρα*] Panath. p. 258. Lysias Epitaph. p. 39. ed. Taylori, *τὴν αὐτὴν ἐκέκτηντο μητέρα καὶ πατρίδα.* Demosth. Orat. Fun. p. 152. C. ed. Wolf. Platon. Menex. p. 365. ed. Bas. Aristid. Panath. p. 11. ed. Steph. sententiam immutavit. Cic. Flacc. 26. parens, altrix, patria.“ Morus. 31 *πατρίων* G *πατρῴων* V. „De discrimine horum verborum vide interpretes ad Luciani Soloec. vol. III. p. 561. et Fischerum ad Wellerum p. 293.“ Morus. Coraës annotationem suam ad Heliodorum p. 92. memorat.

P. 36, 2 „*τῶν πρὸς τὸν πόλεμον κινδύνων*] Quia belli, praesertim mari, gerendi rationem et modum demonstravit: sic enim historia duce debet intelligi, *αἰτία τῶν πρὸς τὸν πόλεμον κινδύνων*, *quae docuit bella gerere.* De bellis egit c. 9. 15. 19. De re maritima Thuc. p. 13. *Ἀθηναῖοι ναυτικοὶ ἐγένοντο*, qui etiam p. 122. Athenas dixit *πόλιν, καὶ ἐς πόλεμον, καὶ ἐς εἰρήνην αὐταρκεστάτην.*“ Morus. 3 *δι'*] *μεθ'* pr. G. 4 „*δι' ἣν ζῆν δυνάμεθα*] *Per quam institutionem civitatis vitalem vitam* (*ἀξιοβίωτον*) *vivere possumus*, non ferinam amplius, quae ratione hominum, societati destinatorum, ne vita quidem dici potest. Hoc autem effectum quidem est etiam inventione frugum, quae homines a vita ferina abduxit (c. 6.), et mysteriis, quae bona spe replent vitam humanam (ibid.), sed potissimum legibus (c. 10.), de quibus et Xen. Mem. III. 3, 11. *δι' ὧν ζῆν ἐπιστάμεθα.* Nec vita primorum hominum, ut est c. 8. talis fuit, qualis nunc vivitur; sed subinde accesserunt commoda, *δι' ἃ ζῆν* (melius et humanius vivere) *δυ-*

προαιρεῖσθαι τῶν εὐεργεσιῶν μὴ τὰς διὰ μικρότητα διαλαθούσας καὶ κατασιωπηθείσας, ἀλλὰ τὰς διὰ τὸ μέγεθος ὑπὸ 46 πάντων ἀνθρώπων καὶ πάλαι καὶ νῦν καὶ πανταχοῦ καὶ λεγομένας καὶ μνημονευομένας.

VI Πρῶτον μὲν τοίνυν, οὗ πρῶτον ἡ φύσις ἡμῶν ἐδεήθη, διὰ τῆς πόλεως τῆς ἡμετέρας ἐπορίσθη· καὶ γὰρ εἰ μυθώδης ὁ λόγος γέγονεν, ὅμως αὐτῷ καὶ νῦν ῥηθῆναι προσήκει. Δήμητρος γὰρ ἀφικομένης εἰς τὴν χώραν ὅτ' ἐπλανήθη τῆς Κόρης ἁρπασθείσης, καὶ πρὸς τοὺς προγόνους ἡμῶν εὐμενῶς διατεθείσης ἐκ τῶν εὐεργεσιῶν ἃς οὐχ οἷόν τ' ἄλλοις ἢ τοῖς μεμυημένοις ἀκούειν, καὶ δούσης δωρεὰς αἵπερ μέγισται τυγχάνουσιν οὖσαι, τούς τε καρποὺς, οἳ τοῦ μὴ θηριωδῶς ζῆν ἡμᾶς αἴτιοι γεγόνασι, καὶ τὴν τελετὴν, ἧς οἱ μετασχόντες περί τε τῆς τοῦ βίου τελευτῆς καὶ τοῦ σύμπαντος αἰῶνος ἡδίους

νίμεθα. Atqui haec omnia debentur Atheniensibus. Cf. Diod. Sic. V, 5.“ Morus. 6 καὶ καταδιωπηθείσας om. pr. G. 9 τοίνυν G. Legebatur οὖν, quam particulam alteri ubique fere sufficere solent librarii: vide lectionis varietatem ad Demosthenem p. 286, 25. 311, 7. 316, 26. 351, 17. 398, 28. 429, 11. 501, 14. 603, 17. 710, 4. 762, 12. 1178, 1. 1334, 24. ed. Reisk. In mea editione Demosthenis vol. III. p. 108, 6. reponatur ἃ μὲν τοίνυν. 10 τῆς πόλεως om. pr. G. 11 αὐτῷ G αὐτὸν V. Sic infra 40, 31. legebatur ἡγοῦμαι δὲ τοὺς προγόνους — τιμᾶσθαι προσήκειν, ubi ex Urbinate τοῖς προγόνοις restitutum. 12 ἀφικομένης εἰς τὴν χώραν G ἀφικνουμένης εἰς τὴν χώραν ἡμῶν V. „ὅτ' ἐπλανήθη] Callim. H. in Cer. 8 seqq. Ovid. Met. V, 438. ibidemque v. 385. de raptu Proserpinae, quae est ἡ Κόρη. Cf. Cic. N. D. II, 24. Verr. IV, 49. Tacit. Ann. II, 49. Claudiani carmen nemo nescit.“ Morus. 13 ἡμῶν G τοὺς ἡμετέρους V. Conf. 41, 35. 15 δωρεὰς G δωρεὰς διττὰς V. 16 „τοῦ μὴ θηριωδῶς] Diod. Sic. I, 8. Sext. Empir. p. 295 et 551. ed. Fabric. Ovid. Fast. II, 291. Ael. V. H. III, 39.“ Morus. 17 μετασχόντες G μετέχοντες V. 18 ἡδίους τὰς] ἡδίστους G. „ἡδίους τὰς ἐλπίδας] Demonstratum est initiatis, animum esse immortalem, aut saltem vitam a morte corporis continuari et esse futuram sortem beatam miseramve. Cf. Platon. Phaed. c. 13. Aeschin. dial. 3. c. 17. 20. Aristoph. Ran. v. 155 sqq. et schol. ad h. l. Cic. de Legg. II, 14. *Hic accepimus non*

τὰς ἐλπίδας ἔχουσιν, οὕτως ἡ πόλις ἡμῶν οὐ μόνον θεοφιλῶς, ἀλλὰ καὶ φιλανθρώπως ἔσχεν ὥστε κυρία γενομένη τοσούτων ἀγαθῶν οὐκ ἐφθόνησε τοῖς ἄλλοις, ἀλλ' ὧν ἔλαβεν ἅπασι μετέδωκεν. καὶ τὰ μὲν ἔτι καὶ νῦν καθ' ἕκαστον τὸν ἐνιαυτὸν δείκνυμεν, τῶν δὲ συλλήβδην τὰς χρείας καὶ τὰς ἐργασίας καὶ τὰς ὠφελίας τὰς ἀπ' αὐτῶν γιγνομένας ἐδίδαξεν. καὶ τούτοις ἀπιστεῖν μικρῶν ἔτι προστεθέντων οὐδεὶς ἂν ἀξιώ-
VII σειεν. πρῶτον μὲν γὰρ ἐξ ὧν ἄν τις καταφρονήσειε τῶν λεγομένων ὡς ἀρχαίων ὄντων, ἐκ τῶν αὐτῶν τούτων εἰκότως ἂν καὶ τὰς πράξεις γεγενῆσθαι νομίσειεν· διὰ γὰρ τὸ πολλοὺς εἰρηκέναι καὶ πάντας ἀκηκοέναι προσήκει μὴ καινὰ μέν, πιστὰ δὲ δοκεῖν εἶναι τὰ λεγόμενα περὶ αὐτῶν. ἔπειτ' οὐ μόνον ἐνταῦθα καταφυγεῖν ἔχομεν, ὅτι τὸν λόγον καὶ τὴν φήμην ἐκ πολλοῦ παρειλήφαμεν, ἀλλὰ καὶ σημείοις μείζοσιν ἢ τούτοις ἔστιν ἡμῖν χρήσασθαι περὶ αὐτῶν. αἱ μὲν γὰρ πλεῖ-

---

solum rationem cum laetitia vivendi, sed et cum spe meliore moriendi. Meursii Eleusin. c. 17. Eschenbachii Epigenes p. 185." Morus. 20 τοσούτων G τοιούτων V. 22 ἕκαστον τὸν G ἕκαστον V. Articulum post ἕκαστος in libris vulgatis tantum non ubique omissum Urbinas praebet in Isocrate, idque in his ipsis locutionibus καθ' ἕκαστον τὸν ἐνιαυτὸν, καθ' ἑκάστην τὴν ἡμέραν, p. 11, 5. (11, 32. καθ' ἑκάστην τὴν πρᾶξιν.) 12, 29. 77, 28. 87, 18. (113, 17. ex codice Laurentiano.) 122, 36. 126, 35. 132, 15. 152, 21. (172, 14. ἐξ ἑκάστης τῆς πολιτείας.) 189, 33. 244, 23. 255, 12. 271, 30. 278, 9. (294, 9. scrib. καθ' ἕκαστον τὸν ἐνιαυτὸν ex codice Laurentiano apud Orellium, cui est p. 69, 3.) 318, 37. 396, 12. 398, 19. et in Panegyrico p. 45, 21. ut quinque tantum supersint exempla omissi, quae non potest dubitari quin articulo augeri oporteat, in Panegyrico p. 36, 35. 55, 2. in Archidamo p. 110, 31. in Aeginet. p. 372, 30. et in Panathen. p. 227, 14. quo postremo in loco Bekkerus τὸν de suo addidit. Non magis ferendum in Isocrate videtur καθ' ἡμέραν ἑκάστην in Areopagitico p. 124, 25. quod scribendum κατὰ τὴν ἡμέραν ἑκάστην, ut p. 24, 8. ex libro Urbinate κατὰ τὴν ἡμέραν ἑκάστην repositum est, quum editum antea esset καθ' ἡμέραν ἑκάστην. Conf. p. 12, 20. 160, 17. 171, 29. 23 τὰς χρείας καὶ τὰς ἐργασίας G τὰς εὐεργεσίας καὶ τὰς χρείας V. 24 ὠφελίας τὰς ἀπ' G ὠφελείας τὰς δι' V. ἐδίδαξεν G ἐδιδάξαμεν V. 25 μικρῶν ἔτι προστεθέντων G μικρὸν ἔτι προστιθέντων V.

σται τῶν πόλεων ὑπόμνημα τῆς παλαιᾶς εὐεργεσίας ἀπαρχὰς τοῦ σίτου καθ' ἕκαστον τὸν ἐνιαυτὸν ὡς ἡμᾶς ἀποπέμπουσι, ταῖς δ' ἐκλειπούσαις πολλάκις ἡ Πυθία προσέταξεν ἀποφέρειν τὰ μέρη τῶν καρπῶν καὶ ποιεῖν πρὸς τὴν πόλιν τὴν ἡμετέ-
37 ραν τὰ πάτρια. καίτοι περὶ τίνων χρὴ μᾶλλον πιστεύειν ἢ περὶ ὧν ὅ τε θεὸς ἀναιρεῖ καὶ πολλοῖς τῶν Ἑλλήνων συν- 47
δοκεῖ, καὶ τά τε πάλαι ῥηθέντα τοῖς παροῦσιν ἔργοις συμμαρτυρεῖ καὶ τὰ νῦν γιγνόμενα τοῖς ὑπ' ἐκείνων εἰρημένοις
VIII ὁμολογεῖ; χωρὶς δὲ τούτων, ἢν ἅπαντα ταῦτ' ἐάσαντες ἀπὸ τῆς ἀρχῆς σκοπῶμεν, εὑρήσομεν ὅτι τὸν βίον οἱ πρῶτοι φανέντες ἐπὶ γῆς οὐκ εὐθὺς οὕτως ὥςπερ νῦν ἔχοντα κατέλαβον, ἀλλὰ κατὰ μικρὸν αὐτοὶ συνεπορίσαντο. τίνας οὖν χρὴ μᾶλλον νομίζειν ἢ δωρεὰν παρὰ τῶν θεῶν λαβεῖν ἢ ζητοῦντας αὐτοὺς ἐντυχεῖν; οὐ τοὺς ὑπὸ πάντων ὁμολογουμένους καὶ πρώτους γενομένους καὶ πρός τε τὰς τέχνας εὐφυεστάτους ὄντας καὶ πρὸς τὰ τῶν θεῶν εὐσεβέστατα διακειμένους; καὶ μὴν ὅσης προςήκει τιμῆς τυγχάνειν τοὺς τηλικούτων ἀγαθῶν αἰτίους περίεργον διδάσκειν. οὐδεὶς γὰρ ἂν δύναιτο δωρεὰν τοσαύτην τὸ μέγεθος εὑρεῖν ἥτις ἴση τοῖς πεπραγμένοις ἐστίν.

Περὶ μὲν οὖν τοῦ μεγίστου τῶν εὐεργετημάτων καὶ πρώ-
IX του γενομένου καὶ πᾶσι κοινοτάτου ταῦτ' εἰπεῖν ἔχομεν. περὶ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ὁρῶσα τοὺς μὲν βαρβάρους τὴν πλεί-

---

34 *ὑπόμνημα* G *ὑπομνήματα* V. Conf. 44, 28. 60, 16. 35 *ἕκαστον τὸν*] Aberat *τὸν*: vide ad 36, 22. 36 „*ἡ Πυθία προςέταξεν*] Scholiast. Aristoph. ad Equit. 725. Suid. in *Ἄβαρις, εἰρεσιώνη* et *προηροσίαι*.“ Coraës.

P. 37, 1 *μᾶλλόν* G *μάλιστα* V. 2 *ἀναιρεῖ*] In editionem meam priorem irrepsit error typotheticus editionis Berolinensis *ἀναιρεῖται*. 5 *ἢν* G *ἐὰν* V. 8 *αὐτοὶ* G *αὐτοῖς* V 14 *περίεργον* G *πάρεργον* V. 15 *δωρεὰν τοσαύτην* G *δωρεᾶς τοσαύτης* V. 18 *εἰπεῖν ἔχομεν* G *ἔχομεν εἰπεῖν* V. 19 „*τὴν πλείστην τῆς χώρας*] *Eius terrae, quam nos incolimus, quae ab Attica et Boeotia* (nam hae duae partes vetustissimis temporibus Graecia supra Isthmum fuisse videntur, id quod de Athenis constat, de Thebis intelligitur e c. 15.) *usque ad Macedoniam pertinuit, et postea Ἑλλάδος nomen habuit.* Hoc postulat et narratio huius

στην τῆς χώρας κατέχοντας, τοὺς δ᾽ Ἕλληνας εἰς μικρὸν τόπον κατακεκλειμένους καὶ διὰ σπανιότητα τῆς γῆς ἐπιβουλεύοντάς τε σφίσιν αὐτοῖς καὶ στρατείας ἐπ᾽ ἀλλήλους ποιουμένους, καὶ τοὺς μὲν δι᾽ ἔνδειαν τῶν καθ᾽ ἡμέραν, τοὺς δὲ διὰ τὸν πόλεμον ἀπολλυμένους, οὐδὲ ταῦθ᾽ οὕτως ἔχοντα περιεῖδεν, ἀλλ᾽ ἡγεμόνας εἰς τὰς πόλεις ἐξέπεμψεν, οἳ παραλαβόντες τοὺς μάλιστα βίου δεομένους, στρατηγοὶ καταστάντες αὐτῶν καὶ πολέμῳ κρατήσαντες τοὺς βαρβάρους, πολλὰς μὲν ἐφ᾽ ἑκατέρας τῆς ἠπείρου πόλεις ἔκτισαν, ἁπάσας δὲ τὰς

---

loci, et quae diserte sequuntur de hac *χώρᾳ*, *ἅπας τόπος, ὃν νῦν τυγχάνομεν κατέχοντες*, et *ἡ ὑφ᾽ ἡμῶν ἀφορισθεῖσα χώρα*, *quae, finibus nostra opera constitutis, a barbarorum regnis divisa et Graeca facta est.* Hoc firmatur duobus locis e Panath. p. 241. 242. Steph. *Οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι* (gerendis iis rebus, quae nostro loco narrantur) *ἐδίδαξαν τοὺς Ἕλληνας, ὃν τρόπον τὴν Ἑλλάδα μεγάλην ποιήσειαν.* Mox: *Συνέβαινεν ἐξ ὧν ἡμεῖς* (Athenienses) *ἐπράττομεν, αὐξάνεσθαι τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Εὐρώπην κρείττω γίγνεσθαι τῆς Ἀσίας.* Quibus addendum est ex eadem oratione p. 268. Athenienses illo tempore *διπλασίαν πεποιήκασι τὴν Ἑλλάδα τῆς ἐξ ἀρχῆς συστάσης.* Etiam barbaros intelligimus eos, qui tum finitimi Atticae et Boeotiae fuerunt, communique nomine Thraces et Scythae dicti videntur, quorum nominum vaga est significatio; utrique tamen imperium Europae habuerunt. Ac de Thracibus Isocrates c. 19. *τὸν ἄλλον χρόνον* (ante Erechtheum) *ὅμοροι προσοικοῦντες ἡμῖν*, et Socrates apud Xen. Mem. III. 5, 10. bellum ab Erechtheo gestum (gestum autem est cum Thracibus et Eleusiniis: Paneg. c. 19.) appellat bellum *πρὸς τοὺς ἐκ τῆς ἐχομένης ἠπείρου πάσης.* Ergo Thraces illo tempore finitimi Atticae fuerunt. Hos Thraces coëgerunt Athenienses recedere versus septentrionem, et Graeciae fines promoverunt: nam inter Thracas et Atticam Boeotiamque orta est Thessalia, Epirus, Macedonia etc. Hinc c. 19. de Thracibus: *Τοσοῦτον διέλιπον, ὥστε ἐν τῷ μεταξὺ τῆς χώρας* (inter Boeotiam et Thraciam) *ἔθνη πολλὰ καὶ γένη παντοδαπὰ καὶ πόλεις μεγάλας κατοικισθῆναι.* Fines Thraciae tempore belli Peloponnesiaci Thucyd. II, 97. notavit, unde apparet quam longe a Graecia remoti fuerint.“ Morus. 21 *κατακεκλειμένους* G *κατακεκλεισμένους* V. Priorem formam in Isocrate praebuit G p. 105, 31. (124 a.) 286, 29. (342 d.) 22 „*ἐπ᾽ ἀλλήλους*] Thucydides I. init.“ Morus. 28 *ἐφ᾽ ἑκατέρας* G *ἐφ᾽ ἑκάτερα* V. In Panathenaica p. 212, 13. (241 d.) quum legeretur

νήσους κατῴκισαν, ἀμφοτέρους δὲ, καὶ τοὺς ἀκολουθήσαντας καὶ τοὺς ὑπομείναντας, ἔσωσαν· τοῖς μὲν γὰρ ἱκανὴν τὴν οἴκοι χώραν κατέλιπον, τοῖς δὲ πλείω τῆς ὑπαρχούσης ἐπόρισαν· ἅπαντα γὰρ περιεβάλοντο τὸν τόπον ὃν νῦν τυγχάνομεν κατέχοντες. ὥςτε καὶ τοῖς ὕστερον βουληθεῖσιν ἀποικίσαι τινὰς καὶ μιμήσασθαι τὴν πόλιν τὴν ἡμετέραν πολλὴν ῥᾳστώνην ἐποίησαν· οὐ γὰρ αὐτοὺς ἔδει κτωμένους χώραν διακινδυνεύειν, ἀλλ' εἰς τὴν ὑφ' ἡμῶν ἀφορισθεῖσαν, εἰς ταύ- 48
την οἰκεῖν ἰόντας. καίτοι τίς ἂν ταύτης ἡγεμονίαν ἐπιδεί-
38 ξειεν ἢ πατριωτέραν τῆς πρότερον γενομένης πρὶν τὰς πλείστας οἰκισθῆναι τῶν Ἑλληνίδων πόλεων, ἢ μᾶλλον συμφέρουσαν τῆς τοὺς μὲν βαρβάρους ἀναστάτους ποιησάσης, τοὺς δ' Ἕλληνας εἰς τοσαύτην εὐπορίαν προαγαγούσης;

X Οὐ τοίνυν, ἐπειδὴ τὰ μέγιστα συνδιέπραξε, τῶν ἄλλων ὠλιγώρησεν, ἀλλ' ἀρχὴν μὲν ταύτην ἐποιήσατο τῶν εὐεργε-

---

πολλὰς πόλεις ἐφ' ἑκάτερα τῆς ἠπείρου (recte G τῶν ἠπείρων) καὶ μεγάλας ἔκτισαν, recte Wolfius correxit ἐφ' ἑκατέρας. Conf. ibid. p. 236, 12. (267 e.) et ad Philippum p. 89, 12. (105 a.) „ἑκατέρας τῆς ἠπείρου] H. e. τῆς Ἀσίας τε καὶ τῆς Εὐρώπης.“ Coraës. ἁπάσας G πάσας V. 29 „νήσους] Cycladas intelligit, e quibus Minois aetate Caras eiecerunt. Panath. p. 241. Steph. et Aristid. Panath. p. 20. qui Aristides, remotis ab ora Graeciae barbaris, Aegaeum mare pacatum esse gloriatur, quod Wolfius e Thucydide (I, 8.) observarat: etsi Thuc. a Minoe expulsos esse tradidit (cf. Diod. Sic. IV, 6.), quod et Athenienses suo modo facere potuerunt, quanquam Minos fuit θαλαττοκράτωρ. Ceterum hoc beneficium denuo pluribus commendavit Panath. p. 267. Steph. e quo loco quaedam partes narrationis accuratius cognosci possunt. Totum autem bellum quo Graecia amplificata est ibid. p. 272. πόλεμον περὶ τὴν κτίσιν τῶν ἀποικιῶν appellat.“ Morus. „ἀμφοτέρους] Aristot. Rhet. III. 9, 7. locum memoriter sic protulit: ἀμφοτέρους δ' ὤνησαν, καὶ τοὺς ὑπομ. καὶ τοὺς ἀκολ. τῶν μὲν γὰρ πλείω τοῖς οἴκοι προςεκτήσαντο, τοῖς δ' ἱκανὴν τοῖς οἴκοι κατέλιπον.“ Morus. 32 „ἅπαντα γὰρ περιεβάλοντο] *Omnem terram sibi vindicarunt, occuparunt.* Ergo tenuerunt ampliorem ea, quam ante incoluerant regionem. Herodot. V, 25. πόλιν περιβαλέσθαι, *occupare.*“ Morus. 37 ἐπιδείξειεν om. pr. G.

P. 38, 1 τὰς add. G. 4 εἰς G ἐπὶ V. 6 ἀρχὴν

σιῶν, τροφὴν τοῖς δεομένοις εὑρεῖν, ἥνπερ χρὴ τοὺς μέλλοντας καὶ περὶ τῶν ἄλλων καλῶς διοικήσειν, ἡγουμένη δὲ τὸν βίον τὸν ἐπὶ τούτοις μόνον οὔπω τοῦ ζῆν ἐπιθυμεῖν ἀξίως ἔχειν οὕτως ἐπεμελήθη καὶ τῶν λοιπῶν ὥστε τῶν παρόντων τοῖς ἀνθρώποις ἀγαθῶν, ὅσα μὴ παρὰ θεῶν ἔχομεν, ἀλλὰ δι' ἀλλήλους ἡμῖν γέγονε, μηδὲν μὲν ἄνευ τῆς πόλεως τῆς ἡμετέρας εἶναι, τὰ δὲ πλεῖστα διὰ ταύτην γεγενῆσθαι. παραλαβοῦσα γὰρ τοὺς Ἕλληνας ἀνόμως ζῶντας καὶ σποράδην οἰκοῦντας, καὶ τοὺς μὲν ὑπὸ δυναστειῶν ὑβριζομένους, τοὺς δὲ δι' ἀναρχίαν ἀπολλυμένους, καὶ τούτων τῶν κακῶν αὐτοὺς ἀπήλλαξε, τῶν μὲν κυρία γενομένη, τοῖς δ' αὑτὴν παράδειγμα ποιήσασα· πρώτη γὰρ καὶ νόμους ἔθετο καὶ πολιτείαν κατεστήσατο. δῆλον δ' ἐκεῖθεν· οἱ γὰρ ἐν ἀρχῇ περὶ τῶν φονικῶν ἐγκαλέσαντες, καὶ βουληθέντες μετὰ λόγου καὶ μὴ μετὰ βίας διαλύσασθαι τὰ πρὸς ἀλλήλους, ἐν τοῖς νόμοις τοῖς ἡμετέροις τὰς κρίσεις ἐποιήσαντο περὶ αὐτῶν. καὶ μὲν δὴ καὶ τῶν τεχνῶν τάς τε πρὸς τἀναγκαῖα τοῦ βίου χρησίμας καὶ τὰς πρὸς ἡδονὴν μεμηχανημένας, τὰς μὲν εὑροῦσα,

XI *τὰς δὲ δοκιμάσασα χρῆσθαι τοῖς ἄλλοις παρέδωκεν. τὴν τοίνυν ἄλλην διοίκησιν οὕτω φιλοξένως κατεσκευάσατο καὶ πρὸς ἅπαντας οἰκείως ὥστε καὶ τοῖς χρημάτων δεομένοις καὶ τοῖς ἀπολαῦσαι τῶν ὑπαρχόντων ἐπιθυμοῦσιν ἀμφοτέροις ἁρμόττειν, καὶ μήτε τοῖς εὐδαιμονοῦσι μήτε τοῖς δυστυχοῦσιν ἐν*

μὲν ταύτην ἐποιήσατο — εὑρεῖν] Isocrates p. 168, 31. (194 b.) *λαβὼν δὲ ταύτην ἀφορμὴν — ἀμύνεσθαι.* p. 197, 6. (224 b.) *ἤρξατο ἐντεῦθεν — καταλαβεῖν.* Haec comparavit Coraës. 8 *καλῶς] καλῶν καλῶς* G. 11 *θεῶν* G *τῶν θεῶν* V. 14 „*ἀνόμως ζῶντας]* Cicero pro Sext. 42. Inv. I, 2." Morus. „*σποράδην οἰκοῦντας]* Encom. Hel. p. 214. Steph. de Theseo: *τὴν πόλιν σποράδην καὶ κατὰ κώμας οἰκοῦσαν εἰς ταὐτὸν συνήγαγε.* Thucyd. II, 15." Morus. 18 „*παράδειγμα ποιήσασα]* Vid. omnino Thucyd. II, 37." Morus. „*νόμους ἔθετο]* Multa collegit Spanhem. ad Callim. H. in Cer. passim." Morus. 22 *αὐτῶν* G *τούτων* V. 23 *τἀναγκαῖα* G *τὰ ἀναγκαῖα* V. 25 *ἄλλοις* G *λοιποῖς* V. 28 *καὶ τοῖς — δεομένοις καὶ τοῖς — ἐπιθυμοῦσιν — ἀμφοτέροις ἁρμόττει]* Afferuntur haec in Bekkeri Anecd. 125, 13. et negligentius scripta apud Aristotelem Rhetor. III. 9, 7. Adverte *ἀμφοτέροις* postpositum. Lucilius, *Et formosus homo fuit et famosus*

ταῖς αὑτῶν ἀχρήστως ἔχειν, ἀλλ' ἑκατέροις αὐτῶν εἶναι παρ ἡμῖν, τοῖς μὲν ἥδιστας διατριβάς, τοῖς δ' ἀσφαλεστάτην καταφυγήν. ἔτι δὲ τὴν χώραν οὐκ αὐτάρκη κεκτημένων ἑκά- 49
στων, ἀλλὰ τὰ μὲν ἐλλείπουσαν, τὰ δὲ πλείω τῶν ἱκανῶν φέρουσαν, καὶ πολλῆς ἀπορίας οὔσης τὰ μὲν ὅπου χρὴ διαθέσθαι, τὰ δ' ὁπόθεν εἰςαγαγέσθαι, καὶ ταύταις ταῖς συμφοραῖς ἐπήμυνεν· ἐμπόριον γὰρ ἐν μέσῳ τῆς Ἑλλάδος τὸν Πειραιᾶ κατεσκευάσατο, τοσαύτην ἔχονθ' ὑπερβολὴν ὥςθ' ἃ παρὰ
39 τῶν ἄλλων ἓν παρ' ἑκάστων χαλεπόν ἐστι λαβεῖν, ταῦθ' ἅπαντα παρ' αὐτῆς ῥᾴδιον εἶναι πορίσασθαι.

XII Τῶν τοίνυν τὰς πανηγύρεις καταστησάντων δικαίως ἐπαινουμένων ὅτι τοιοῦτον ἔθος ἡμῖν παρέδοσαν ὥςτε σπεισαμένους πρὸς ἀλλήλους καὶ τὰς ἔχθρας τὰς ἐνεστηκυίας διαλυσαμένους συνελθεῖν εἰς ταυτὸν, καὶ μετὰ ταῦτ' εὐχὰς καὶ θυσίας κοινὰς ποιησαμένους ἀναμνησθῆναι μὲν τῆς συγγενείας τῆς πρὸς ἀλλήλους ὑπαρχούσης, εὐμενεστέρως δ' εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον διατεθῆναι πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς, καὶ τάς τε παλαιὰς ξενίας ἀνανεώσασθαι καὶ καινὰς ἑτέρας ποιήσασθαι, καὶ μήτε τοῖς ἰδιώταις μήτε τοῖς διενεγκοῦσι τὴν φύσιν ἀργὸν εἶναι τὴν διατριβὴν, ἀλλ' ἀθροισθέντων τῶν Ἑλλήνων ἐγγενέσθαι τοῖς μὲν ἐπιδείξασθαι τὰς αὑτῶν εὐεξίας, τοῖς

---

utrumque. 30 αὑτῶν G ἑαυτῶν V. 34 „διαθέσθαι] H. e. *venum exponere.* Vide Harpocrat. in διάθεσις." Coraës.
37 κατεσκευάσατο G κατεστήσατο V. ἔχονθ' ὑπερβολὴν ὥςθ' G ὑπερβολὴν ἔχον ὥςτε V.

P. 39, 5 πρὸς ἀλλήλους om. G. 6 καὶ μετὰ ταῦτ' G μετὰ δὲ τοῦτο V. 10 ἑτέρας G ἄλλας V. 12 ἀλλ' ἀθ. G ἀλλὰ ἀθ. V. ἀθροίζειν, quod Atticum esse docent grammatici, quum nusquam alibi in Isocrate praebeat liber Urbinas, hoc in loco prosodiam illam casui, non consilio deberi puto. Sic in eodem libro ἀλῆται scriptum in Busir. p. 201, 18. (229 a.), sed ἀλῆται in Plataic. p. 270, 7. (305 c). 13 ἐγγενέσθαι G εἰς ἓν γενέσθαι V. Aperta est corruptelae origo ex scriptura veteri *ΕΝΓΕΝΕCΘΑΙ.* Quod pro ἓν γενέσθαι acceptum hebes aliquis corrector addita praepositione adiuvare studuit. In Antidosi 304, 27. ἐγγένοιτο G ἂν γένοιτο V. αὑτῶν G ἑαυτῶν V. εὐεξίας] Legebatur εὐτυχίας, eodem errore quem annotatione ad 32, 3. ex Urbinate consignavimus. Emendatum a Bekkero. εὐτυχίας si

δὲ θεάσασθαι τούτους πρὸς ἀλλήλους ἀγωνιζομένους, καὶ μηδετέρους ἀθύμως διάγειν, ἀλλ' ἑκατέρους ἔχειν ἐφ' οἷς φιλοτιμηθῶσιν, οἱ μὲν ὅταν ἴδωσι τοὺς ἀθλητὰς αὑτῶν ἕνεκα πονοῦντας, οἱ δ' ὅταν ἐνθυμηθῶσιν ὅτι πάντες ἐπὶ τὴν σφετέραν θεωρίαν ἥκουσι, — τοσούτων τοίνυν ἀγαθῶν διὰ τὰς συνόδους ἡμῖν γιγνομένων οὐδ' ἐν τούτοις ἡ πόλις ἡμῶν ἀπελείφθη. καὶ γὰρ θεάματα πλεῖστα καὶ κάλλιστα κέκτηται, τὰ μὲν ταῖς δαπάναις ὑπερβάλλοντα, τὰ δὲ κατὰ τὰς τέχνας εὐδοκιμοῦντα, τὰ δ' ἀμφοτέροις τούτοις διαφέροντα· καὶ τὸ πλῆθος τῶν εἰσαφικνουμένων ὡς ἡμᾶς τοσοῦτόν ἐστιν ὥστ' εἴ τι ἐν τῷ πλησιάζειν ἀλλήλοις ἀγαθόν ἐστι, καὶ τοῦθ' ὑπ' αὐτῆς περιειλῆφθαι. πρὸς δὲ τούτοις καὶ φιλίας εὑρεῖν πιστοτάτας καὶ συνουσίαις ἐντυχεῖν παντοδαπωτάταις μάλιστα παρ' ἡμῖν ἔστιν, ἔτι δ' ἀγῶνας ἰδεῖν μὴ μόνον τάχους καὶ ῥώμης, ἀλλὰ καὶ λόγων καὶ γνώμης καὶ τῶν ἄλλων ἔργων 50
ἁπάντων, καὶ τούτων ἆθλα μέγιστα. πρὸς γὰρ οἷς αὐτὴ τίθησι, καὶ τοὺς ἄλλους διδόναι συναναπείθει· τὰ γὰρ ὑφ' ἡμῶν κριθέντα τοσαύτην λαμβάνει δόξαν ὥστε παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ἀγαπᾶσθαι. χωρὶς δὲ τούτων αἱ μὲν ἄλλαι πανηγύρεις διὰ πολλοῦ χρόνου συλλεγεῖσαι ταχέως διελύθησαν, ἡ δ' ἡμετέρα πόλις ἅπαντα τὸν αἰῶνα τοῖς ἀφικνουμένοις πανήγυρίς ἐστιν.

XIII Φιλοσοφίαν τοίνυν, ἣ πάντα ταῦτα συνεξεῦρε καὶ συγκατεσκεύασε, καὶ πρός τε τὰς πράξεις ἡμᾶς ἐπαίδευσε καὶ πρὸς

---

cui animus est defendere, utatur Isocratis verbis in oratione περὶ ζεύγους p. 339, 22. (353 e.) 16 αὐτῶν G ἑαυτῶν V. 23 εἰσαφικνουμένων G ἀφικνουμένων V. 25 φιλίας — ἐντυχεῖν afferuntur in Bekkeri Anecd. 137, 10. 26 Legebatur παντοδαπαῖς. παντοδαπωτάταις G: de quo pluribus dixi praefatione ad Isocratem p. IV. 27 μὴ G καὶ μὴ V. 33 „διὰ πολλοῦ χρόνου] *Post satis longi temporis intervallum*, ut Olympici, Pythici, Isthmici ludi statis temporibus repetuntur. Finitis ludis, domum quisque suam discedit. Sed Athenis perpetuus est hominum undiquaque congregatorum conventus, fitque semper, quod alibi fit tum, cum ludi celebrantur, per intervalla temporis longiora.“ Morus. 36 „Φιλοσοφίαν] Qualem descripsit Cicero Tusc. V, 2.“ Morus. 37 καὶ πρὸς ἀλλήλους ἐπράϋνε om. pr. G.

40 ἀλλήλους ἐπράϋνε, καὶ τῶν συμφορῶν τάς τε δι' ἀμαθίαν καὶ τὰς ἐξ ἀνάγκης γιγνομένας διεῖλε, καὶ τὰς μὲν φυλάξασθαι, τὰς δὲ καλῶς ἐνεγκεῖν ἐδίδαξεν, ἡ πόλις ἡμῶν κατέδειξε, καὶ λόγους ἐτίμησεν, ὧν πάντες μὲν ἐπιθυμοῦσι, τοῖς δ' ἐπισταμένοις φθονοῦσι, συνειδυῖα μὲν ὅτι τοῦτο μόνον ἐξ ἁπάντων τῶν ζώων ἴδιον ἔφυμεν ἔχοντες, καὶ διότι τούτῳ πλεονεκτήσαντες καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν αὐτῶν διηνέγκαμεν, ὁρῶσα δὲ περὶ μὲν τὰς ἄλλας πράξεις οὕτω ταραχώδεις οὔσας τὰς τύχας ὥστε πολλάκις ἐν αὐταῖς καὶ τοὺς φρονίμους ἀτυχεῖν καὶ τοὺς ἀνοήτους κατορθοῦν, τῶν δὲ λόγων τῶν καλῶς καὶ τεχνικῶς ἐχόντων οὐ μετὸν τοῖς φαύλοις, ἀλλὰ ψυχῆς εὖ φρονούσης ἔργον ὄντας, καὶ τούς τε σοφοὺς καὶ τοὺς ἀμαθεῖς δοκοῦντας εἶναι ταύτῃ πλεῖστον ἀλλήλων διαφέροντας, ἔτι δὲ τοὺς εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐλευθέρως τεθραμμένους ἐκ μὲν ἀνδρίας καὶ πλούτου καὶ τῶν τοιούτων ἀγαθῶν οὐ γιγνωσκομένους, ἐκ δὲ τῶν λεγομένων μάλιστα καταφανεῖς γιγνομένους, καὶ τοῦτο σύμβολον τῆς παιδεύσεως ἡμῶν ἑκάστου πιστότατον ἀποδεδειγμένον, καὶ τοὺς λόγῳ καλῶς χρωμένους οὐ μόνον ἐν ταῖς αὑτῶν δυναμένους, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἐντίμους ὄντας. τοσοῦτον δ' ἀπολέλοιπεν ἡ πόλις ἡμῶν περὶ τὸ φρονεῖν καὶ λέγειν τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ὥσθ' οἱ ταύτης μαθηταὶ τῶν ἄλλων διδάσκαλοι γεγόνασι, καὶ τὸ τῶν 51
Ἑλλήνων ὄνομα πεποίηκε μηκέτι τοῦ γένους, ἀλλὰ τῆς διανοίας δοκεῖν εἶναι, καὶ μᾶλλον Ἕλληνας καλεῖσθαι τοὺς τῆς

P. 40, 4 „λόγους] Facultatem de partibus sapientiae, i. e. rebus divinis et humanis, probabiliter dicendi. Sic Xen. Mem. III. 3, 11. Idem IV, 6. διαλεκτικὴν appellat, et IV. 3, 12. ἑρμηνείαν: nam λόγος est eius, qui sensus animi interpretatur oratione et explicat. Vis eloquendi et oratio dicitur a Cicerone N. D. II, 59. Inv. I, 2. de Orat. I, 8. et alibi.“ Morus. 6 διότι G ὅτι V. Contra ὅτι G in Archidamo p. 101, 12. (119 b.) ἵν' ἐπίστησθε ὅτι ταύτην ὑμᾶς τὴν χώραν ἐπιχειροῦσιν ἀποστερεῖν, ubi V διότι. ἐνθυμεῖ διότι — κινδυνεύειν ὑπάρχει Isocrates περὶ τοῦ ζεύγους p. 341, 15. (355 e.). φανερὸν εἶναι διότι — κεκτημένοι τυγχάνομεν Archidamo p. 102, 25. (120 d.) τούτῳ] τούτων G. 10 κατορθοῦν] κατ ab correctore habet G. 14 εὐθὺς add. G. 18 λόγῳ G τῷ λόγῳ V. 20 δ' add. G. 21 τὸ G τοῦ V. 24 εἶναι G τεκμήριον εἶναι V.

παιδεύσεως τῆς ἡμετέρας ἢ τοὺς τῆς κοινῆς φύσεως μετέχοντας.

XIV Ἵνα δὲ μὴ δοκῶ περὶ τὰ μέρη διατρίβειν ὑπὲρ ὅλων τῶν πραγμάτων ὑποθέμενος μηδ' ἐκ τούτων ἐγκωμιάζειν τὴν πόλιν ἀπορῶν τὰ πρὸς τὸν πόλεμον αὐτὴν ἐπαινεῖν, ταῦτα μὲν εἰρήσθω μοι πρὸς τοὺς ἐπὶ τοῖς τοιούτοις φιλοτιμουμένους. ἡγοῦμαι δὲ τοῖς προγόνοις ἡμῶν οὐχ ἧττον ἐκ τῶν κινδύνων τιμᾶσθαι προσήκειν ἢ τῶν ἄλλων εὐεργεσιῶν. οὐ γὰρ μικροὺς οὐδ' ὀλίγους οὐδ' ἀφανεῖς ἀγῶνας ὑπέμειναν, ἀλλὰ πολλοὺς καὶ δεινοὺς καὶ μεγάλους, τοὺς μὲν ὑπὲρ τῆς αὑτῶν χώρας, τοὺς δ' ὑπὲρ τῆς τῶν ἄλλων ἐλευθερίας· ἅπαντα γὰρ τὸν χρόνον διετέλεσαν κοινὴν τὴν πόλιν παρέχοντες καὶ τοῖς ἀδικουμένοις ἀεὶ τῶν Ἑλλήνων ἐπαμύνουσαν. διὸ δὴ καὶ κατη-
41 γοροῦσί τινες ἡμῶν ὡς οὐκ ὀρθῶς βουλευομένων, ὅτι τοὺς ἀσθενεστέρους εἰθίσμεθα θεραπεύειν, ὥσπερ οὐ μετὰ τῶν ἐπαινεῖν βουλομένων ἡμᾶς τοὺς λόγους ὄντας τοὺς τοιούτους. οὐ γὰρ ἀγνοοῦντες ὅσον διαφέρουσιν αἱ μείζους τῶν συμμαχιῶν πρὸς τὴν ἀσφάλειαν οὕτως ἐβουλευόμεθα περὶ αὐτῶν, ἀλλὰ πολὺ τῶν ἄλλων ἀκριβέστερον εἰδότες τὰ συμβαίνοντ' ἐκ τῶν τοιούτων ὅμως ᾑρούμεθα τοῖς ἀσθενεστέ-

---

26 *μετέχοντας* G *μετασχόντας* V. 28 *ὑποθέμενος* G *ὑποθέμενος ἐρεῖν* V. 29 „*τὰ πρὸς τὸν πόλεμον*] Quam materiam laudis hic et Panathenaici pluribus locis tractare instituit Isocrates, eam laudatori Atheniensium necessariam iudicavit Aristoteles Rhetoric. II. 22, 6. *Πῶς ἂν δυναίμεθα ἐπαινεῖν τοὺς Ἀθηναίους, εἰ μὴ ἔχοιμεν τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν, ἢ τὴν ἐν Μαραθῶνι μάχην, ἢ τὰ ὑπὲρ Ἡρακλειδῶν πραχθέντα, ἢ τῶν ἄλλων τι τῶν τοιούτων.* Cicero quidem has res gestas *campum oratorum* dixit. V. Valckenar. ad Herodot. IX, 27." Morus. 31 — 50, 2 repetuntur in Antidosi p. 322. HSt. (19 — 35. ed Orell.) ubi prima tantum et extrema verba apposuit G. 31 *τοῖς προγόνοις*] Vide ad 36, 11. *κινδύνων* G *κινδύνων τῶν πρὸς τὸν πόλεμον* V. Semel moneo Ambrosianum Antidoseos Mustoxydae pleraque omnia communia habere cum Urbinate Panegyrici. 36. 37 *καὶ — ἐπαμύνουσαν*] Bekker. Anecd. 125, 18.

P. 41, 5 *ἐβουλευόμεθα* G *ἐβουλευσάμεθα* V. 7 „Auctor sententiae Lysias Epitaph. p. 36. *ἠξίουν ὑπὲρ τῶν ἀσθενεστέρων μετὰ τοῦ δικαίου διαμάχεσθαι μᾶλλον ἢ τοῖς δυναμένοις χαριζόμενοι τοὺς*

ροις καὶ παρὰ τὸ συμφέρον βοηθεῖν μᾶλλον ἢ τοῖς κρείττοσι τοῦ λυσιτελοῦντος ἕνεκα συναδικεῖν.

XV Γνοίη δ' ἄν τις καὶ τὸν τρόπον καὶ τὴν ῥώμην τὴν τῆς πόλεως ἐκ τῶν ἱκετειῶν ἃς ἤδη τινὲς ἡμῖν ἐποιήσαντο. τὰς μὲν οὖν ἢ νεωστὶ γεγενημένας ἢ περὶ μικρῶν ἐλθούσας παραλείψω· πολὺ δὲ πρὸ τῶν Τρωικῶν, ἐκεῖθεν γὰρ δίκαιον τὰς πίστεις λαμβάνειν τοὺς ὑπὲρ τῶν πατρίων ἀμφισβητοῦντας, ἦλθον οἵ θ' Ἡρακλέους παῖδες καὶ μικρὸν πρὸ τούτων Ἄδραστος ὁ Ταλαοῦ, βασιλεὺς ὢν Ἄργους, οὗτος μὲν ἐκ τῆς στρατείας τῆς ἐπὶ Θήβας δεδυστυχηκώς, καὶ τοὺς ὑπὸ τῇ Καδ- 52
μείᾳ τελευτήσαντας αὐτὸς μὲν οὐ δυνάμενος ἀνελέσθαι, τὴν δὲ πόλιν ἀξιῶν βοηθεῖν ταῖς κοιναῖς τύχαις καὶ μὴ περιορᾶν τοὺς ἐν τοῖς πολέμοις ἀποθνήσκοντας ἀτάφους γιγνομένους μηδὲ παλαιὸν ἔθος καὶ πάτριον νόμον καταλυόμενον, οἱ δ' Ἡρακλέους παῖδες φεύγοντες τὴν Εὐρυσθέως ἔχθραν, καὶ τὰς

ὑπ' ἐκείνων ἀδικουμένους ἐκδοῦναι." Morus. 10 alterum τὴν add. G. 11 ἡμῖν G ἡμῶν V, quod negligenti librario excidit propter ἤδη τινές. 14 ὑπὲρ G περὶ V. 17 τῆς ἐπὶ Θήβας δεδ. G δεδ. τῆς ἐπὶ Θήβας V. „Est haec expeditio illorum, qui plerumque οἱ ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας dicuntur, ab Aeschylo, Euripide, Statio celebrata; a Diod. Sic. IV, 64. 65. narrata. Laudavit Lysias Epitaph. p. 31. virtutem Atheniensium in hoc bello. Cf. Isocr. Panath. p. 269. Steph. quo loco ipse fatetur, se in Panegyrico aliter narrasse: quae diversitas in eo est, quod hoc loco Athenienses bello oppugnasse Thebas traduntur, in Panathenaico missa legatione Thebanos permovisse ut occisorum corpora humanda redderent. In Plataico p. 306. ubi eadem res exponitur, ambigue dicit, coactos esse Thebanos νομιμώτερον βουλεύσασθαι. Lysias primum legatione, deinde bello repetitos mortuos docet. Non pugnat Herodotus IX, 27. cum Argivorum ducem Polynicen appellat: hic enim, ab Eteocle fratre Thebis pulsus, ad Adrastum confugit, ab eoque exercitum accepit: quare primi ducum fuerunt οἱ περὶ τὸν Ἄδραστον καὶ Πολυνείκην. Diod. Sic. l. c." Morus.
ὑπὸ τῇ Καδμείᾳ] Isocrates p. 185, 23. (214 b.) 271, 13. (306 e). Xenophon Hellen. VI. 5, 46. Aristid. Panathen. p. 24. Haec indicavit Morus. 19 πόλιν G πόλιν ἡμῶν V. 21 οἱ δ' Ἡρ. παῖδες G οἱ δὲ παῖδες Ἡρ. V. 22 „φεύγοντες] Heraclidarum eiectio e Peloponneso et reditus est antiquae historiae Graecae nobilissima pars. Diod. Sic. IV, 57. Cf. Lysias Epitaph. p. 34.

μὲν ἄλλας πόλεις ὑπερορῶντες ὡς οὐκ ἂν δυναμένας βοηθῆσαι ταῖς αὐτῶν συμφοραῖς, τὴν δ' ἡμετέραν ἱκανὴν νομίζοντες εἶναι μόνην ἀποδοῦναι χάριν ὑπὲρ ὧν ὁ πατὴρ αὐτῶν ἅπαντας ἀνθρώπους εὐεργέτησεν. ἐκ δὴ τούτων ῥᾴδιον κατιδεῖν ὅτι καὶ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἡ πόλις ἡμῶν ἡγεμονικῶς εἶχε [καὶ νῦν οὐκ ἀδίκως ἀμφισβητεῖ περὶ τῆς ἡγεμονίας]· τίς γὰρ ἂν ἱκετεύειν τολμήσειεν ἢ τοὺς ἥττους αὐτοῦ ἢ τοὺς ὑφ' ἑτέροις ὄντας, παραλιπὼν τοὺς μείζω δύναμιν ἔχοντας, ἄλλως τε καὶ περὶ πραγμάτων οὐκ ἰδίων, ἀλλὰ κοινῶν καὶ περὶ ὧν οὐδένας ἄλλους εἰκὸς ἦν ἐπιμεληθῆναι πλὴν τοὺς προεστάναι τῶν Ἑλλήνων ἀξιοῦντας. ἔπειτ' οὐδὲ ψευσθέντες φαίνονται τῶν ἐλπίδων δι' ἃς κατέφυγον ἐπὶ τοὺς προγόνους ἡμῶν. ἀνελόμενοι γὰρ πόλεμον ὑπὲρ μὲν τῶν τελευτησάντων πρὸς Θηβαίους, ὑπὲρ δὲ τῶν παίδων τῶν Ἡρακλέους πρὸς τὴν Εὐρυσθέως δύναμιν, τοὺς μὲν ἐπιστρατεύ-
42 σαντες ἠνάγκασαν ἀποδοῦναι θάψαι τοὺς νεκροὺς τοῖς προσήκουσι, Πελοποννησίων δὲ τοὺς μετ' Εὐρυσθέως εἰς τὴν χώ-

---

Aristides Panath p. 17. Euripides in Heraclidis." Morus. 24 ἑαυτῶν G et Ambrosianus: alii Antidoseos libri αὐτῶν. 26 εὐεργέτησεν G εὐηργέτησεν V. „Hinc Hercules in Lucian. dial. Deor. 13. init. T. I. p. 236. *Τοσαῦτα πεπόνηκα*, inquit, *ἐκκαθαίρων τὸν βίον, θηρία καταγωνιζόμενος, καὶ ἀνθρώπους ὑβριστὰς τιμωρούμενος*." Morus. 27 ὅτι καὶ κατ'] ὅτι κατ' Laurentianus in Antidosi. 28 καὶ νῦν οὐκ ἀδίκως ἀμφισβητεῖ περὶ τῆς ἡγεμονίας in G et libris Antidoseos vulgatis codiceque Coraïs omissa seclusit Bekkerus: in Antidosi addunt Ambrosianus et Laurentianus. Traducta autem huc sunt ex p. 35, 4. 29 τίς — τολμήσειεν — αὐτοῦ — παραλιπὼν G τίνες — τολμήσαιεν — αὐτῶν — παραλιπόντες V. 33 τοὺς — ἀξιοῦντας Antidosis p. 21, 20. Orell. τοὺς — ἀξιοῦν G τῶν ἀξιούντων V. 35 πόλεμον G τὸν πόλεμον V.

P. 42, 1 „ἐπιστρατεύσαντες ἠνάγκασαν] Isocrates h. l. facit cum Euripide in Supplic., quem Plutarchus falsi arguit in Theseo c. 28. (οὐχ ὡς Εὐριπίδης ἐποίησεν, μάχῃ τῶν Θηβαίων κρατήσας, ἀλλὰ πείσας καὶ σπεισάμενος·) et in Helenae Encom. p. 214. (quanquam in Panathenaico aliam sententiam tueri videtur) itemque Pausan. Attic. c. 39." Morus. „τοὺς νεκροὺς] Iustin. VI, 6. *Corpora interfectorum ad sepulturam poscere est apud Graecos signum victoriae traditae.*" Morus. 3 Πελοποννησίους — ἐνίκησαν]

ραν ἡμῶν εἰςβαλόντας ἐπεξελθόντες ἐνίκησαν μαχόμενοι. κἀκεῖνον τῆς ὕβρεως ἔπαυσαν. θαυμαζόμενοι δὲ καὶ διὰ τὰς ἄλλας πράξεις, ἐκ τούτων τῶν ἔργων ἔτι μᾶλλον εὐδοκίμησαν. οὐ γὰρ παρὰ μικρὸν ἐποίησαν, ἀλλὰ τοσοῦτον τὰς τύχας ἑκατέρων μετήλλαξαν ὥςθ᾽ ὁ μὲν ἱκετεύειν ἡμᾶς ἀξιώσας βίᾳ τῶν ἐχθρῶν ἅπανθ᾽ ὅσων ἐδεήθη διαπραξάμενος ἀπῆλθεν, Εὐρυσθεὺς δὲ βιάσασθαι προςδοκήσας αὐτὸς αἰχμάλωτος γενόμενος ἱκέτης ἠναγκάσθη καταστῆναι, καὶ τῷ μὲν ὑπερενεγκόντι τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ὃς ἐκ Διὸς μὲν γεγονώς, ἔτι δὲ θνητὸς ὢν θεοῦ ῥώμην ἔσχε, τούτῳ μὲν ἐπιτάττων καὶ λυμαινόμενος ἅπαντα τὸν χρόνον διετέλεσεν, ἐπειδὴ δ᾽ 53 εἰς ἡμᾶς ἐξήμαρτεν, εἰς τοσαύτην κατέστη μεταβολὴν ὥςτ᾽ ἐπὶ τοῖς παισὶ τοῖς ἐκείνου γενόμενος ἐπονειδίστως τὸν βίον ἐτελεύτησεν.

XVI Πολλῶν δ᾽ ὑπαρχουσῶν ἡμῖν εὐεργεσιῶν εἰς τὴν πόλιν τὴν Λακεδαιμονίων, περὶ ταύτης μόνης μοι συμβέβηκεν εἰπεῖν· ἀφορμὴν γὰρ λαβόντες τὴν δι᾽ ἡμῶν αὐτοῖς γενομένην σωτηρίαν οἱ πρόγονοι μὲν τῶν νῦν ἐν Λακεδαίμονι βασιλευόντων, ἔκγονοι δ᾽ Ἡρακλέους, κατῆλθον μὲν εἰς Πελοπόννησον, κατέσχον δ᾽ Ἄργος καὶ Λακεδαίμονα καὶ Μεσσήνην, οἰκισταὶ δὲ

Bekkeri Anecd. 142, 1. 6 οὐ γὰρ παρὰ μικρὸν ἐποίησαν om. pr. G et Laurentianus in Antidosi. 8 τῶν ἐχθρῶν G τῶν ἐχθρῶν κρατήσας V. 10 γενόμενος G γεγονὼς V. ἐπερεν.] ὑπεν. pr. G. 11 μὲν G μὲν ἦν V. 12 ἔσχεν G εἶχε V. 15 „ἐπὶ τοῖς παισὶ τοῖς ἐκείνου] Conf. Panathen. p. 273. Steph. et Wesseling. ad Diodor. IV, 57.“ Morus. 17 ἡμῖν εὐεργ. G εὐεργ. ἡμῖν V. πόλιν τὴν G πόλιν τῶν V. In Plataic. p. 264, 28. (299 c.) scribendum τὸν δῆμον τὸν Ἀθηναίων. 21 „ἔκγονοι δ᾽ Ἡρακλέους] Heraclidarum stemma, quatenus huc pertinet, sic decurrit: Hercules: Hyllus: Cleodaeus: Aristomachus: Aristodemus: Eurysthenes et Procles. Hinc duae regiae familiae Lacedaemoniae, Eurysthenidarum et Proclidarum. Herod. VI, 52. VII, 204. VIII, 131.“ Morus. μὲν om. pr. G. 22 „De conditis his regnis v. Pausan. Gr. p. 151. 205. 284.“ Morus. Μεσσήνην G. Deteriores libri Μεσήνην. Aristophanes Lysistr. v. 1141.

στρατιὰν προςαιτῶν· ἡ δὲ Μεσσήνη τότε —.

Σπάρτης ἐγένοντο, καὶ τῶν παρόντων ἀγαθῶν αὐτοῖς ἁπάντων ἀρχηγοὶ κατέστησαν. ὧν ἐχρῆν ἐκείνους μεμνημένους μηδέποτ' εἰς τὴν χώραν ταύτην εἰςβαλεῖν ἐξ ἧς ὁρμηθέντες αὐτῶν οἱ πρόγονοι τοσαύτην εὐδαιμονίαν κατεστήσαντο, μηδ' εἰς κινδύνους καθιστάναι τὴν πόλιν ὑπὲρ τῶν παίδων τῶν Ἡρακλέους προκινδυνεύσασαν, μηδὲ τοῖς μὲν ἀπ' ἐκείνου γεγονόσι διδόναι τὴν βασιλείαν, τὴν δὲ τῷ γένει τῆς σωτηρίας αἰτίαν οὖσαν δουλεύειν αὐτοῖς ἀξιοῦν. εἰ δὲ δεῖ τὰς χάριτας καὶ τὰς ἐπιεικείας ἀνελόντας ἐπὶ τὴν ὑπόθεσιν πάλιν ἐπανελθεῖν καὶ τὸν ἀκριβέστατον τῶν λόγων εἰπεῖν, οὐ δή που πάτριόν ἐστιν ἡγεῖσθαι τοὺς ἐπήλυδας τῶν αὐτοχθόνων, οὐδὲ τοὺς εὖ παθόντας τῶν εὖ ποιησάντων, οὐδὲ τοὺς ἱκέτας

---

23 ἀγαθῶν αὐτοῖς G αὐτοῖς ἀγαθῶν V. 24 „ἀρχηγοὶ κατέστησαν] Isocrates, auxilium hôc Heraclidis praestitum contra Eurysthea exaggerans, iungit oratorio more cum vero reditu, hac ratione, quod, nisi tunc Athenienses eos servassent, redire nunquam potuissent. Quare, addit, oportebat Lacedaemonios dein huius beneficii memores nunquam hanc terram invadere, ex qua profecti ipsorum maiores ad illam devenerunt fortunam. Isocratem sequitur Aelian. Var. Hist. IV, 5. ubi vid. Perizon." Morus. 25 εἰςβαλεῖν G ἐμβαλεῖν V. 26 τοσαύτην G et Ambrosianus in Antid. p. 23, 3. εἰς τοσαύτην V. κατεστήσαντο G κατέστησαν V κατεκτήσαντο Ambrosianus, ut infra p. 65, 25. in G καταkτήσασθαι scriptum pro καταστήσασθαι. Sed p. 51, 22. ῥᾴθυμον αὐτοῖς κατεστήσαντο τὸν βίον intacta reliquerunt librarii. Multiplex est in Isocratis scriptis usus verbi καταστήσασθαι, quo is mirum quantum delectatus est. De qua re dicturus sum ad orationem de pace p. 149, 21. (173 a.) τὴν ἀρχὴν ταύτην καταστήσασθαι. Alterum autem illud κατακτήσασθαι tanto magis aspernamur, quod verbum κατακτήσασθαι ab Isocrate alienum est.
28 γεγονόσιν G γενομένοις V. 30 αυτοῖς G ἑαυτοῖς V. ἀξιοῦν] ἄξιον pr. G. „εἰ δὲ δεῖ] Sed si, omissa a nobis mentione gratiarum (quas Lacedaemonii nobis debent) aequitatisque (qua erga nos uti debent), redeundum est ad caput rei (quae hac oratione tractatur, h. e. ad quaestionem de iure principatus postulandi), si res ipsa plane urgenda est (qualis est per se, summo iure, per naturam rei): non doceri potest, repetendo rem inde a maiorum factis, ius imperii esse —. Est ergo ἀναιρεῖν h. l. *tollere, omittere, non commemorare, praetermittere.*" Morus. 32 οὐ

XVII γενομένους τῶν ὑποδεξαμένων. ἔτι δὲ συντομώτερον ἔχω δη-
λῶσαι περὶ αὐτῶν. τῶν μὲν γὰρ Ἑλληνίδων πόλεων χωρὶς
τῆς ἡμετέρας, Ἄργος καὶ Θῆβαι καὶ Λακεδαίμων καὶ τότ'
43 ἦσαν μέγισται καὶ νῦν ἔτι διατελοῦσι. φαίνονται δ' ἡμῶν
οἱ πρόγονοι τοσοῦτον ἁπάντων διενεγκόντες ὥςθ' ὑπὲρ μὲν
Ἀργείων δυςτυχησάντων Θηβαίοις, ὅτε μέγιστον ἐφρόνησαν,
ἐπιτάττοντες, ὑπὲρ δὲ τῶν παίδων τῶν Ἡρακλέους Ἀργείους
καὶ τοὺς ἄλλους Πελοποννησίους μάχῃ κρατήσαντες, ἐκ δὲ
τῶν πρὸς Εὐρυσθέα κινδύνων τοὺς οἰκιστὰς καὶ τοὺς ἡγε-
μόνας τοὺς Λακεδαιμονίων διασώσαντες. ὥςτε περὶ μὲν τῆς
ἐν τοῖς Ἕλλησι δυναστείας οὐκ οἶδ' ὅπως ἄν τις σαφέστερον
ἐπιδεῖξαι δυνηθείη. 54

XVIII Δοκεῖ δέ μοι καὶ περὶ τῶν πρὸς τοὺς βαρβάρους τῇ πό-
λει πεπραγμένων προςήκειν εἰπεῖν, ἄλλως τ' ἐπειδὴ καὶ τὸν
λόγον κατεστησάμην περὶ τῆς ἡγεμονίας τῆς ἐπ' ἐκείνους.
ἅπαντας μὲν οὖν ἐξαριθμῶν τοὺς κινδύνους λίαν ἂν μακρο-
λογοίην· ἐπὶ δὲ τῶν μεγίστων τὸν αὐτὸν τρόπον ὅνπερ ὀλί-
γῳ πρότερον πειράσομαι καὶ περὶ τούτων διελθεῖν· ἔστι γὰρ

δὴ — αὐτοχθόνων] Bekkeri Anecd. 148, 1. 35 *συντομώτερον* G *συντομωτέρως* V. Vid. ad 51, 25.

P. 43, 2 *ὥςθ' ὑπὲρ*] *ὥςθ'* omittit liber Laurentianus in Antid. p. 23, 20. ex librarii, ut videtur, coniectura. 5 *κρατήσαντες* G *νικήσαντες* V. 6 *τῶν — κινδύνων* G *τοῦ — κινδύνου* V. *τοὺς οἰκιστὰς* G *τοὺς οἰκιστὰς τῆς Σπάρτης* V. 10 *τῶν πρὸς* G et Antid. *τῶν πρότερον τῶν πρὸς* edd. vett. *τῶν πρότερον πρὸς* Ambros. in Antid. 12 *τὸν λόγον κατεστησάμην*] Eisdem verbis utitur p. 134, 1. (155 e). 14 *μεγίστων*] *στὰς* add. Ambrosianus et Vaticanus in Antid. p. 24, 7.: non habet Priscianus vol. II. p. 226. ed. Krehl, qui haec *ἐπὶ δὲ — διελθεῖν* attulit. Et recte abest *στὰς*, quod ab grammatico aliquo profectum esse apparet. Ut in Euagora p. 169, 34. (195 c.) dixit *ἣν προελόμενοι τοὺς εὐδοκιμωτάτους, ἐπὶ τούτων σκοπῶμεν, οὐδὲν χεῖρον ἐξετῶμεν* *), ita hic *ἐπὶ τῶν μεγίστων διελθεῖν περὶ τούτων. καὶ ταῦτ' ἴδοι τις ἂν ἐπὶ τῶν μεγίστων* in orat. de pace p. 156, 2. (181 a). Coraës *ἐπὶ* in *περὶ* mutabat in annotatione p. 39. 15 *πρότερον*

---

*) *ἐξετῶμεν* G *ἕξομεν* V. Grammaticus in Bekkeri Anecdotis p. 251, 32. *ἐξετῶμεν*: *ἐξετάσομεν*. Qui hunc ipsum oratoris locum in mente habuisse videtur.

ἀρχικώτατα μὲν τῶν γενῶν καὶ μεγίστας δυναστείας ἔχοντα Σκύθαι καὶ Θρᾷκες καὶ Πέρσαι, τυγχάνουσι δ᾽ οὗτοι μὲν ἅπαντες ἡμῖν ἐπιβουλεύσαντες, ἡ δὲ πόλις πρὸς ἅπαντας τούτους διακινδυνεύσασα. καίτοι τί λοιπὸν ἔσται τοῖς ἀντιλέγουσιν, ἢν ἐπιδειχθῶσι τῶν μὲν Ἑλλήνων οἱ μὴ δυνάμενοι τυγχάνειν τῶν δικαίων ἡμᾶς ἱκετεύειν ἀξιοῦντες, τῶν δὲ βαρβάρων οἱ βουλόμενοι καταδουλώσασθαι τοὺς Ἕλληνας ἐφ᾽ ἡμᾶς πρώτους ἰόντες;

XIX *Ἐπιφανέστατος μὲν οὖν τῶν πολέμων ὁ Περσικὸς γέγονεν, οὐ μὴν ἐλάττω τεκμήρια τὰ παλαιὰ τῶν ἔργων ἐστὶ τοῖς περὶ τῶν πατρίων ἀμφισβητοῦσιν. ἔτι γὰρ ταπεινῆς οὔσης τῆς Ἑλλάδος ἦλθον εἰς τὴν χώραν ἡμῶν Θρᾷκες μὲν μετ᾽ Εὐμόλπου τοῦ Ποσειδῶνος, Σκύθαι δὲ μετ᾽ Ἀμαζόνων τῶν Ἄρεως θυγατέρων, οὐ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, ἀλλὰ καθ᾽ ὃν ἑκάτεροι τῆς Εὐρώπης ἐπῆρχον, μισοῦντες μὲν ἅπαν τὸ τῶν Ἑλλήνων γένος, ἰδίᾳ δὲ πρὸς ἡμᾶς ἐγκλήματα ποιησάμενοι,*

G et Priscianus *πρότερον διῆλθον* V. 16 „*ἀρχικώτατα*] Putem esse populos imperantes late, quos Cic. Or. c. 34. *imperiosos* dixit. De imperio Thracum et Scytharum praeter Herodotum vid. c. 19. *καθ᾽ ὃν χρόνον ἑκάτεροι τῆς Εὐρώπης ἐπῆρχον*, quibus convenit, quod apud Xenoph. Mem. II. 1, 10. Socrates de sua aetate loquitur: *ἐν τῇ Εὐρώπῃ* (quatenus non paret Graecis) *Σκύθαι μὲν ἄρχουσι, Μαιῶται δὲ ἄρχονται.* Etiam Thucydides II, 96. sqq. utriusque populi opes describit: quae saltem sunt argumenta vetustae magnitudinis.“ Morus. *γενῶν* G *ἐθνῶν* V. 18 *πόλις* G *ἡμετέρα πόλις* V. 22 „Idem iudicium de bellis Persicis Lysiae in Epitaph. p. 41.“ Morus. 25 *ἐλάττω* G *ἐλάττω τούτων* V. 26 „*ταπεινῆς οὔσης τῆς Ἑλλάδος*] Est illa Graecia, quam Isocrates c. 9. init. descripsit. Etiam latine dicitur *humilis civitas*, Caes. B. G. VII, 54. quo loco verbum *humilis* in hac re perspicue explicatur.“ Morus. 27 „*Θρᾷκες*] Tempore Erechthei. Panath. p. 273. Thucyd. II, 15. Lycurg. in Leocrat. c. 24. Xen. Memor. III. 5, 10. Dicitur Eleusinium bellum, quia Eumolpus dux Eleusiniorum fuit, quibuscum Athenienses de finibus contenderunt. Thuc. II, 15. Meurs. de regno Att. II, 8.“ Morus. 28 „*Σκύθαι*] Tempore Thesei. Panath. l. c. Lysias Epitaph. p. 28. Plutarch. Thes. c. 27. Aristid. Panath. p. 25. Iustin. II. 4, 26. Amazonum *ἐγκλήματα* fuerunt, raptam esse a

νομίζοντες ἐκ τούτου τοῦ τρόπου πρὸς μίαν μὲν πόλιν κινδυνεύσειν, ἁπασῶν δ' ἅμα κρατήσειν. οὐ μὴν κατώρθωσαν, ἀλλὰ πρὸς μόνους τοὺς προγόνους τοὺς ἡμετέρους συμβαλόντες ὁμοίως διεφθάρησαν ὥςπερ ἂν εἰ πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους ἐπολέμησαν. δῆλον δὲ τὸ μέγεθος τῶν κακῶν τῶν γενομένων ἐκείνοις· οὐ γὰρ ἄν ποθ' οἱ λόγοι περὶ αὐτῶν
44 *τοσοῦτον χρόνον διέμειναν, εἰ μὴ καὶ τὰ πραχθέντα πολὺ τῶν ἄλλων διήνεγκεν. λέγεται δ' οὖν περὶ μὲν Ἀμαζόνων ὡς τῶν μὲν ἐλθουσῶν οὐδεμία πάλιν ἀπῆλθεν, αἱ δ' ὑπολειφθεῖσαι διὰ τὴν ἐνθάδε συμφορὰν ἐκ τῆς ἀρχῆς ἐξεβλήθησαν, περὶ δὲ Θρᾳκῶν ὅτι τὸν ἄλλον χρόνον ὅμοροι προσοικοῦντες ἡμῖν διὰ τὴν τότε γεγενημένην στρατείαν τοσοῦτον διέλιπον* 55
ὥςτ' ἐν τῷ μεταξὺ τῆς χώρας ἔθνη πολλὰ καὶ γένη παντοδαπὰ καὶ πόλεις μεγάλας κατοικισθῆναι.

XX *Καλὰ μὲν οὖν καὶ ταῦτα καὶ πρέποντα τοῖς περὶ τῆς ἡγεμονίας ἀμφισβητοῦσιν· ἀδελφὰ δὲ τῶν εἰρημένων καὶ τοιαῦθ' οἷά περ εἰκὸς τοὺς ἐκ τοιούτων γεγονότας οἱ πρὸς Δαρεῖον καὶ Ξέρξην πολεμήσαντες ἔπραξαν. μεγίστου γὰρ πολέμου συστάντος ἐκείνου, καὶ πλείστων κινδύνων εἰς τὸν αὐτὸν χρόνον συμπεσόντων, καὶ τῶν μὲν πολεμίων ἀνυποστάτων οἰομένων εἶναι διὰ τὸ πλῆθος, τῶν δὲ συμμάχων ἀνυπέρβλητον ἡγουμένων ἔχειν τὴν ἀρετὴν, ἀμφοτέρων κρατήσαντες ὡς ἑκατέρων προςῆκε, καὶ πρὸς ἅπαντας τοὺς κινδύνους διενεγκόντες, εὐθὺς μὲν τῶν ἀριστείων ἠξιώθη-*

Theseo Hippolyten." Morus. 32 *νομίζοντες*] *δοκοῦντες* Ambrosianus Antid. p. 25, 1.

P. 44, 3 „*ὑπολειφθεῖσαι*] Quae in patria remanserant." Morus. 6 *διὰ τὴν τότε γεγενημένην στρατείαν* om. G et Antidosis 25, 15. 13 *πολέμου συστάντος ἐκείνου* G *ἐ. π. σ.* V. *εἰς* G *κατὰ* V. 17 „*ὡς ἑκατέρων προςῆκε*] *Ut debebant utrique vinci:* socios enim, qui se a nemine antecelli putabant, ut decet, virtute superarunt; hostes armis. Lycurgus in Leocr. c. 17., qui locus expressus est ex Isocratico, *ἀμφοτέρων περιγεγόνασιν ὡς ἑκατέρων προςῆκε.*" Morus. 18 „*τῶν ἀριστείων ἠξιώθησαν*] *Iudicati sunt fortissimi.* Primo post pugnam ad Artemisium, quae in haec tempora incidit, Herodot. VIII, 17. *τῶν Ἑλλήνων κατὰ ταύτην τὴν ἡμέρην ἠρίστευσαν Ἀθηναῖοι.* Adde Diod. Sic. XI, 13. Iterum post pugnam Salaminiam et bellum cum Xerxe, Isocrat.

σαν, οὐ πολλῷ δ' ὕστερον τὴν ἀρχὴν τῆς θαλάττης ἔλαβον, δόντων μὲν τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, οὐκ ἀμφισβητούντων δὲ τῶν νῦν ἡμᾶς ἀφαιρεῖσθαι ζητούντων.

XXI *Καὶ μηδεὶς οἰέσθω μ' ἀγνοεῖν ὅτι καὶ Λακεδαιμόνιοι περὶ τοὺς καιροὺς τούτους πολλῶν ἀγαθῶν αἴτιοι τοῖς Ἕλλησι κατέστησαν· ἀλλὰ διὰ τοῦτο καὶ μᾶλλον ἐπαινεῖν ἔχω τὴν πόλιν, ὅτι τοιούτων ἀνταγωνιστῶν τυχοῦσα τοσοῦτον αὐτῶν διήνεγκεν. βούλομαι δ' ὀλίγῳ μακρότερα περὶ τοῖν πολέοιν εἰπεῖν καὶ μὴ ταχὺ λίαν παραδραμεῖν, ἵν' ἀμφοτέρων ἡμῖν ὑπόμνημα γένηται, τῆς τε τῶν προγόνων ἀρετῆς καὶ τῆς πρὸς τοὺς βαρβάρους ἔχθρας. καίτοι μ' οὐ λέληθεν ὅτι χαλεπόν ἐστιν ὕστατον ἐπελθόντα λέγειν περὶ πραγμάτων πάλαι προκατειλημμένων καὶ περὶ ὧν οἱ μάλιστα δυνηθέντες τῶν πολιτῶν εἰπεῖν ἐπὶ τοῖς δημοσίᾳ θαπτομένοις πολλάκις εἰρήκασιν· ἀνάγκη γὰρ τὰ μὲν μέγιστ' αὐτῶν ἤδη καταχεχρῆσθαι, μικρὰ δέ τινα παραλελεῖφθαι. ὅμως δ' ἐκ τῶν ὑπολοίπων, ἐπειδὴ συμφέρει τοῖς πράγμασιν, οὐκ ὀκνητέον μνησθῆναι περὶ αὐτῶν.*

Areop. p. 141. 155. *ἐπρωτεύσαμεν τῶν Ἑλλήνων*, et Iustin. II, 14. *Atheniensium virtus caeteris praelata.* Herodotus tamen VIII, 98. primo loco Aeginetas ponit, ubi vid. Valckenar. Cf. Diod. Sic. XI, 27.“ MORUS. 19 *τὴν ἀρχὴν τῆς θαλάττης* G *τῆς θαλάττης τὴν ἀρχὴν* V. „*ἔλαβον*] Hoc ita factum est, ut Graeci, etiam Asiatici, imperium iis deferrent. Areop. p. 143. *οἱ πρόγονοι παρ' ἑκόντων Ἑλλήνων τὴν ἡγεμονίαν ἔλαβον.* Panath. p. 243. de pace p. 165. Thucyd. V, 95. Tum coeperunt naves et tributa imperare, ib. c. 96., obedientibus Graecis, eoque se imperium maris inter Graecos habere declararunt. Cf. omnino Xen. Hell. VI. 5, 34. Locum hunc Aristot. Rhet. III. 9, 7. repetiit ab *εὐθύς* ad *ἔλαβον.*“ MORUS. 22 *καὶ μηδεὶς οἰέσθω μ' ἀγνοεῖν ὅτι*] Eisdem verbis utitur in Panathen. p. 237, 19. (269 a.) 23 *τοὺς καιροὺς τούτους* G *τούτους τοὺς καιροὺς* V. 24 *ἀλλὰ*] *καὶ* G. 25 *τὴν πόλιν* G *τὴν πόλιν τὴν ἡμετέραν* V. 26 *τοῖν πολέοιν* G *ταῖν πολέοιν ταύταιν* V. 28 *ὑπόμνημα* in Antidosi 26, 15. Laurentianus: *ὑπομνήματα* V. Vid. ad 36, 34. Ante *γένηται* litterae duo vel tres deletae in G. 29 *μ' οὐ* G *με οὐδὲ* V. 30—34 Conf. Lysiae epitaph. p. 190. in. Steph. 33 *μέγιστ' αὐτῶν* G *μέγιστα τούτων* V. 34 *δέ τινα*] *δέ τι* G.

XXII Πλείστων μὲν οὖν ἀγαθῶν αἰτίους καὶ μεγίστων ἐπαίνων
45 ἀξίους ἡγοῦμαι γεγενῆσθαι τοὺς τοῖς σώμασιν ὑπὲρ τῆς Ἑλ-
λάδος προκινδυνεύσαντας· οὐ μὴν οὐδὲ τῶν πρὸ τοῦ πολέ- 56
μου τούτου γενομένων καὶ δυναστευσάντων ἐν ἑκατέρᾳ τοῖν πολέοιν δίκαιον ἀμνημονεῖν· ἐκεῖνοι γὰρ ἦσαν οἱ προασκήσαντες τοὺς ἐπιγιγνομένους καὶ τὰ πλήθη προτρέψαντες ἐπ' ἀρετὴν καὶ χαλεποὺς ἀνταγωνιστὰς τοῖς βαρβάροις ποιήσαντες. οὐ γὰρ ὠλιγώρουν τῶν κοινῶν, οὐδ' ἀπέλαυον μὲν ὡς ἰδίων, ἠμέλουν δ' ὡς ἀλλοτρίων, ἀλλ' ἐκήδοντο μὲν ὡς οἰκείων, ἀπείχοντο δ' ὥςπερ χρὴ τῶν μηδὲν προςηκόντων· οὐδὲ πρὸς ἀργύριον τὴν εὐδαιμονίαν ἔκρινον, ἀλλ' οὗτος ἐδόκει πλοῦτον ἀσφαλέστατον κεκτῆσθαι καὶ κάλλιστον ὅστις τοιαῦτα τυγχάνοι πράττων ἐξ ὧν αὐτός τε μέλλοι μάλιστ' εὐδοκιμήσειν καὶ τοῖς παισὶ μεγίστην δόξαν καταλείψειν. οὐδὲ τὰς θρασύτητας τὰς ἀλλήλων ἐζήλουν, οὐδὲ τὰς τόλμας τὰς αὑτῶν ἤσκουν, ἀλλὰ δεινότερον μὲν ἐνόμιζον εἶναι κακῶς ὑπὸ τῶν πολιτῶν ἀκούειν ἢ καλῶς ὑπὲρ τῆς πόλεως ἀποθνήσκειν, μᾶλλον δ' ᾐσχύνοντ' ἐπὶ τοῖς κοινοῖς ἁμαρτήμασιν ἢ νῦν ἐπὶ τοῖς ἰδίοις τοῖς σφετέροις αὐτῶν. τούτων δ' ἦν αἴτιον ὅτι τοὺς νόμους ἐσκόπουν ὅπως ἀκριβῶς καὶ καλῶς ἕξουσιν, οὐχ οὕτω τοὺς περὶ τῶν ἰδίων συμβολαίων ὡς τοὺς περὶ τῶν καθ' ἑκάστην τὴν ἡμέραν ἐπιτηδευμάτων· ἠπίσταντο

---

37 „Πλείστων — ἡγοῦμαι] Haec posuit Dion. Hal. T. II. p. 99. v. 23. Sylburg. in exemplis nimiae concinnitatis. Idem p. 96. totum hoc caput summatim enarravit.“ Morus.

P. 45, 2 „προκινδυνεύσαντας] Cum Miltiade et Themistocle. Cf. Lycurg. in Leocr. c. 12.“ Morus. „Conf. annotat. ad Heliodor. p. 165.“ Coraës. 3 γενομένων G γεγενημένων V. δυναστευσάντων ἐν ἑκατέρᾳ τοῖν G δυναστευόντων ἑκατέρᾳ ταῖν V. 6 ἀρετὴν G ἀρετῇ V. 12 τοιαῦτα τυγχάνοι Bekkerus. αὐτὰ τυγχάνοι G et Ambrosianus in Antidosi 27, 14. τυγχάνοι τοιαῦτα V. 13 οὐδὲ G οὐδὲ γὰρ V. 14 τὰς ἀλλ. G ἀλλ. V. 15 αὑτῶν G καθ' ἑαυτῶν V. μὲν add. G. κακῶς G τὸ κακῶς V. 16 πόλεως ἀποθνήσκειν G πατρίδος ἀποθανεῖν V. 21 τὴν add. G. Vid. ad 36, 22. „τῶν κ. ἑ. ἡ. ἐπιτ.] Quales fuerunt Lycurgi leges, quae disciplinam constituerunt. Areop. p. 147. οὐκ ἐκ τῶν γραμμάτων (legibus scriptis) ἡ ἐπίδοσις τῆς ἀρετῆς ἐστιν, ἀλλ' ἐκ τῶν καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐπιτηδευμάτων.“ Morus.

γὰρ ὅτι τοῖς καλοῖς κἀγαθοῖς τῶν ἀνθρώπων οὐδὲν δεήσει πολλῶν γραμμάτων, ἀλλ' ἀπ' ὀλίγων συνθημάτων ῥᾳδίως καὶ περὶ τῶν ἰδίων καὶ περὶ τῶν κοινῶν ὁμονοήσουσιν. οὕτω δὲ πολιτικῶς εἶχον ὥςτε καὶ τὰς στάσεις ἐποιοῦντο πρὸς ἀλλήλους οὐχ ὁπότεροι τοὺς ἑτέρους ἀπολέσαντες τῶν λοιπῶν ἄρξουσιν, ἀλλ' ὁπότεροι φθήσονται τὴν πόλιν ἀγαθόν τι ποιήσαντες· καὶ τὰς ἑταιρίας συνῆγον οὐχ ὑπὲρ τῶν ἰδίᾳ συμφερόντων, ἀλλ' ἐπὶ τῇ τοῦ πλήθους ὠφελίᾳ. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τὰ τῶν ἄλλων διῴκουν, θεραπεύοντες, ἀλλ' οὐχ ὑβρίζοντες τοὺς Ἕλληνας, καὶ στρατηγεῖν οἰόμενοι δεῖν, ἀλλὰ μὴ τυραννεῖν αὐτῶν, καὶ μᾶλλον ἐπιθυμοῦντες ἡγεμόνες ἢ δεσπόται προςαγορεύεσθαι καὶ σωτῆρες, ἀλλὰ μὴ λυμεῶνες ἀποκαλεῖσθαι, τῷ ποιεῖν εὖ προςαγόμενοι τὰς πόλεις, ἀλλ' οὐ βίᾳ καταστρεφόμενοι, πιστοτέροις μὲν τοῖς λόγοις ἢ νῦν τοῖς 57
ὅρκοις χρώμενοι, ταῖς δὲ συνθήκαις ὥςπερ ἀνάγκαις ἐμμένειν ἀξιοῦντες, οὐχ οὕτως ἐπὶ ταῖς δυναστείαις μέγα φρονοῦντες
46 ὡς ἐπὶ τῷ σωφρόνως ζῆν φιλοτιμούμενοι, τὴν αὐτὴν ἀξιοῦντες γνώμην ἔχειν πρὸς τοὺς ἥττους ἥνπερ τοὺς κρείττους πρὸς σφᾶς αὐτούς, ἴδια μὲν ἄστη τὰς αὐτῶν πόλεις ἡγούμενοι, κοινὴν δὲ πατρίδα τὴν Ἑλλάδα νομίζοντες εἶναι.

XXIII Τοιαύταις διανοίαις χρώμενοι, καὶ τοὺς νεωτέρους ἐν τοῖς τοιούτοις ἤθεσι παιδεύοντες, οὕτως ἄνδρας ἀγαθοὺς ἀπέδειξαν τοὺς πολεμήσαντας πρὸς τοὺς ἐκ τῆς Ἀσίας ὥςτε μηδένα πώποτε δυνηθῆναι περὶ αὐτῶν μήτε τῶν ποιητῶν μήτε τῶν σοφιστῶν ἀξίως τῶν ἐκείνοις πεπραγμένων εἰπεῖν. καὶ πολλὴν αὐτοῖς ἔχω συγγνώμην· ὁμοίως γάρ ἐστι χαλεπὸν ἐπαινεῖν τοὺς ὑπερβεβληκότας τὰς τῶν ἄλλων ἀρετὰς ὥςπερ τοὺς μηδὲν ἀγαθὸν πεποιηκότας· τοῖς μὲν γὰρ οὐχ ὕπεισι

---

27 *φθήσονται* G *ὀφθήσονται* V. Infra 47, 15. *οἱ δὲ φθῆναι συμβαλόντες* praebuit Urbinas. Nicocle p. 24, 12. *ὥςτε καὶ λαθεῖν καὶ φθῆναι* Coraës. Legebatur *ὀφθῆναι*. 28 *ἑταιρίας*] *ἑταιρείας* G tum hic tum p. 30, 8. 334, 8. Contra in Demosthene 560. 851. 1137. 1335. libri optimi *ἑταιρίαν* tuentur. In Isocrate vocalem praebet G p. 2, 29. 63, 29. 29 Scribebatur *ὠφελείᾳ*.
P. 46, 3 *ἄστη*] *α τη* G. *αυτῶν* G *ἑαυτῶν* V. 4 *Ἑλλάδα*] *αὑτῶν* (*αὑτῶν* Ambr. Antid. 28, 24.) *πόλιν* G. 6 *τοῖς* add. G.
11 *ὑπερβεβληκότας* G *ὑπερβεβηκότας* V. Eandem corrupte-

πράξεις, πρὸς δὲ τοὺς οὐκ εἰσὶν ἁρμόττοντες λόγοι. πῶς γὰρ ἂν γένοιντο σύμμετροι τοιούτοις ἀνδράσιν, οἳ τοσοῦτον μὲν τῶν ἐπὶ Τροίαν στρατευσαμένων διήνεγκαν ὅσον οἱ μὲν περὶ μίαν πόλιν ἔτη δέκα διέτριψαν, οἱ δὲ τὴν ἐξ ἁπάσης τῆς Ἀσίας δύναμιν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ κατεπολέμησαν, οὐ μόνον δὲ τὰς αὑτῶν πατρίδας διέσωσαν, ἀλλὰ καὶ τὴν σύμπασαν Ἑλλάδ' ἠλευθέρωσαν; ποίων δ' ἂν ἔργων ἢ πόνων ἢ κινδύνων ἀπέστησαν ὥςτε ζῶντες εὐδοκιμεῖν, οἵτινες ὑπὲρ τῆς δόξης ἧς ἔμελλον τελευτήσαντες ἕξειν οὕτως ἑτοίμως ἤθελον ἀποθνήσκειν; οἶμαι δὲ καὶ τὸν πόλεμον θεῶν τινὰ συναγαγεῖν ἀγασθέντα τὴν ἀρετὴν αὐτῶν, ἵνα μὴ τοιοῦτοι γενόμενοι τὴν φύσιν διαλάθοιεν μηδ' ἀκλεῶς τὸν βίον τελευτήσαιεν, ἀλλὰ τῶν αὐτῶν τοῖς ἐκ τῶν θεῶν γεγονόσι καὶ καλουμένοις ἡμιθέοις ἀξιωθεῖεν· καὶ γὰρ ἐκείνων τὰ μὲν σώματα ταῖς τῆς φύσεως ἀνάγκαις ἀπέδοσαν, τῆς δ' ἀρετῆς ἀθάνατον τὴν μνήμην ἐποίησαν.

XXIV Ἀεὶ μὲν οὖν οἵ θ' ἡμέτεροι πρόγονοι καὶ Λακεδαιμόνιοι φιλοτίμως πρὸς ἀλλήλους εἶχον, οὐ μὴν ἀλλὰ περὶ καλλίστων ἐν ἐκείνοις τοῖς χρόνοις ἐφιλονείκησαν, οὐκ ἐχθροὺς, ἀλλ' 58
ἀνταγωνιστὰς σφᾶς αὐτοὺς εἶναι νομίζοντες, οὐδ' ἐπὶ δουλείᾳ τῇ τῶν Ἑλλήνων τὸν βάρβαρον θεραπεύοντες, ἀλλὰ περὶ μὲν τῆς κοινῆς σωτηρίας ὁμονοοῦντες, ὁπότεροι δὲ ταύτης αἴτιοι γενήσονται, περὶ τούτου ποιούμενοι τὴν ἅμιλλαν. ἐπεδείξαντο δὲ τὰς αὑτῶν ἀρετὰς πρῶτον μὲν ἐν τοῖς ὑπὸ Δαρείου πεμφθεῖσιν. ἀποβάντων γὰρ αὐτῶν εἰς τὴν Ἀττικὴν οἱ

lam ex Plataica p. 271, 32. (307 b.) sustulit G. 14 μὲν add. G. 16 πόλιν G πόλιν στρατεύσαντες V. 18 αὑτῶν G ἑαυτῶν V. σύμπασαν ἑλλάδα G Ἑ. σ. V. 21 ἧς om. G. 22 πόλεμον G, Antidosis 29, 20. Suidas in ἄγαμαι et grammaticus in Bekkeri Anecd. 121, 32. Legebatur πόλεμον τοῦτον. 26 ἐκείνων G et in Antidosi 29, 25. Ambrosianus. ἐκεῖνοι V. 28 ἐποίησαν G et in Antid. Ambrosianus et Laurentianus: κατέλιπον V. Quarum lectionum ratio haec est ut ἐποίησαν conveniat cum ἐκείνων, κατέλιπον cum ἐκεῖνοι. 30 ἀλλὰ G ἀλλὰ καὶ V. 31 ἐφιλονείκησαν] male ἐφιλονίκησαν G: de quo vid. ad 34, 37. Diphthongum habet Antidosis 30, 3. 33 ἀλλὰ περὶ μὲν G ἀλλὰ ἅμα μὲν περὶ V. 37 „ἀποβάντων] Herodot. VI, 102." Morus.

47 *μὲν οὐ περιέμειναν τοὺς συμμάχους, ἀλλὰ τὸν κοινὸν πόλεμον ἴδιον ποιησάμενοι πρὸς τοὺς ἁπάσης τῆς Ἑλλάδος καταφρονήσαντας ἀπήντων τὴν οἰκείαν δύναμιν ἔχοντες, ὀλίγοι πρὸς πολλὰς μυριάδας ὥςπερ ἐν ἀλλοτρίαις ψυχαῖς μέλλοντες κινδυνεύειν, οἱ δ' οὐκ ἔφθησαν πυθόμενοι τὸν περὶ τὴν Ἀττικὴν πόλεμον, καὶ πάντων τῶν ἄλλων ἀμελήσαντες ἧκον ἡμῖν ἀμυνοῦντες, τοσαύτην ποιησάμενοι σπουδὴν ὅσην περ ἂν τῆς αὐτῶν χώρας πορθουμένης. σημεῖον δὲ τοῦ τάχους καὶ τῆς ἁμίλλης· τοὺς μὲν γὰρ ἡμετέρους προγόνους φασὶ τῆς αὐτῆς ἡμέρας πυθέσθαι τε τὴν ἀπόβασιν τὴν τῶν βαρβάρων καὶ βοηθήσαντας ἐπὶ τοὺς ὅρους τῆς χώρας μάχῃ νικήσαντας τρόπαιον στῆσαι τῶν πολεμίων, τοὺς δ' ἐν τρισὶν ἡμέραις καὶ τοσαύταις νυξὶ διακόσια καὶ χίλια στάδια διελθεῖν στρατοπέδῳ πορευομένους. οὕτω σφόδρ' ἠπείχθη-*

P. 47, 1 „*οἱ μὲν οὐ περιέμειναν*] *Habuerunt quidem Athenienses in exercitu civium decem mille et mille Plataeenses auxiliares*, (sic Iustin. II. 9, 9. Paullo aliter Cornel. Milt. c. 5. Rem narrat Herodotus VI, 108. sed de numero nihil: venisse etiam Plataeenses *πανδημεί.*) *et opem Lucedaemoniorum implorarunt* (Herodot. c. 106.), *sed quum illi religione* (*νόμῳ*, Herodot.) *impediti ante plenilunium exire non auderent, Athenienses Martis aleam experiri summo cum periculo sunt coacti. Orator igitur noster, quod necessarium fuit, voluntarium facit.* Haec Wolfius. Athenienses (*οἱ μὲν*) non exspectarunt eos, quos auxilio vocarant, Lacedaemonios; sed socios habuerunt, qui se ultro obtulerant, Plataeenses. Herodot. c. 108. Lysias Epitaph. p. 43. *οὐκ ἀνέμειναν πυθέσθαι οὐδὲ βοηθῆσαι τοὺς συμμάχους.* Mox idem, *ἀπήντων ὀλίγοι πρὸς πολλούς.*“ Morus. 2 *ἴδιον* G et Antid. 30, 12. *ἴδιον κίνδυνον* V. 4 „*ἐν ἀλλοτρίαις ψυχαῖς*] *Quasi adituri essent periculum, non sua, sed aliorum vita proiicienda.* Rursus e Lysia p. 43. *τὰς ψυχὰς ἀλλοτρίας διὰ τὸν θάνατον κεκτῆσθαι.* Thucyd. I, 70. *σώμασιν ἀλλοτριωτάτοις χρῶνται*, sic utuntur corpore in proeliis, quasi illud sit alius hominis corpus. Contra ea apud Diod. Sic. XVI, 78. dicitur *ταῖς τῶν ἄλλων ψυχαῖς ἐναποκυβεύειν*, qui aleam fortunae experitur ita ut vitam aliorum morti obiiciat, non suam.“ Morus. 5 *κινδυνεύειν* G *κινδυνεύσειν* V. 6 „*ἧκον*] Sed sero venerunt Spartani (*οἱ δὲ*). Herodot. VI, 120.“ Morus. 8 *αὐτῶν* G *ἑαυτῶν* V. 11 *μάχῃ* G *καὶ μάχῃ* V. 14 „*στρατοπέδῳ πορεύεσθαι, iter facere exercitu*, h. e. sic ut iter facientes sint exer-

σαν οἱ μὲν μετασχεῖν τῶν κινδύνων, οἱ δὲ φθῆναι συμβα-
XXV λόντες πρὶν ἐλθεῖν τοὺς βοηθήσοντας. μετὰ δὲ ταῦτα γενο-
μένης τῆς ὕστερον στρατείας, ἣν αὐτὸς Ξέρξης ἤγαγεν, ἐκλι-
πὼν μὲν τὰ βασίλεια, στρατηγὸς δὲ καταστῆναι τολμήσας,
ἅπαντας δὲ τοὺς ἐκ τῆς Ἀσίας συναγείρας· περὶ οὗ τίς οὐχ
ὑπερβολὰς προθυμηθεὶς εἰπεῖν ἐλάττω τῶν ὑπαρχόντων εἴ-
ρηκεν; ὃς εἰς τοσοῦτον ἦλθεν ὑπερηφανίας ὥςτε μικρὸν μὲν
ἡγησάμενος ἔργον εἶναι τὴν Ἑλλάδα χειρώσασθαι, βουληθεὶς
δὲ τοιοῦτον μνημεῖον καταλιπεῖν ὃ μὴ τῆς ἀνθρωπίνης φύ-
σεώς ἐστιν, οὐ πρότερον ἐπαύσατο πρὶν ἐξεῦρε καὶ συνηνάγ-
κασεν ὃ πάντες θρυλοῦσιν, ὥςτε τῷ στρατοπέδῳ πλεῦσαι μὲν
διὰ τῆς ἠπείρου, πεζεῦσαι δὲ διὰ τῆς θαλάττης, τὸν μὲν Ἑλ-
λήςποντον ζεύξας, τὸν δ' Ἄθω διορύξας. πρὸς δὴ τὸν οὕτω 59
μέγα φρονήσαντα καὶ τηλικαῦτα διαπραξάμενον καὶ τοσού-
των δεσπότην γενόμενον ἀπήντων διελόμενοι τὸν κίνδυνον,
Λακεδαιμόνιοι μὲν εἰς Θερμοπύλας πρὸς τὸ πεζόν, χιλίους

---

citus, (Liv. III, 18. *agmine in forum descendunt.* Id. III, 50. *eunt agmine in urbem.*) ergo cum armis servatoque ordine, ut solet *στρατόπεδον* aut agmen, non palantes, quale iter paullo plus difficultatis et tarditatis habet, et imparatos obiicit hosti. Pertinet loquendi modus ad augendam admirationem celeritatis." Morus.

15 *φθῆναι* G *ὀφθῆναι* V. Vid. ad 45, 27. 17 „Cum hac Xerxis descriptione Lysias in Epit. p. 45. 46. conferendus est, e quo nonnulla ad verbum repetiit Isocrates." Morus. 20 „Exemplum *ὑπερβολῶν* erat, flumina siccata esse. Iustin II, 10. Alia Isocrates ipse tangit." Morus. 21 *ὑπερηφανίας* G *ὑπερηφανείας* V. 24 *συνηνάγκασεν*] *ναγ* ab correctore habet G. 25 *θρυλοῦσιν* G *θρυλλοῦσιν* V. 28 *μέγα* in Antidosi 31, 19. om. Ambros. Vid. Orellium p. 228. 30 „*χιλίους*] Etsi Herodotus VII, 202. 205. trecentos tantum commemoravit, tamen dissensus componi potest. Nam quum trecenti dicuntur, intelligendi sunt patres familias, cives Spartani, diligentissime ex toto populo delecti, quod idem diserte tradit c. 205. Quum mille nominantur, addendi sunt trecentis illis civibus Helotes, quorum duobus vel tribus quisque civis stipatus esse solebat, id quod in universum monuit Isocrates Panath. p. 270. et accurate demonstravit Wesseling. ad Herodot. VII, 222. VIII, 25. Cf. Thucyd. IV, 8. *Λακεδαιμόνιοι εἴκοσι καὶ τετρακόσιοι, καὶ Εἵλωτες οἱ περὶ αὐτούς.* In Plutarchi Aristide c. 10. de Spartanis militibus

αὐτῶν ἐπιλέξαντες καὶ τῶν συμμάχων ὀλίγους παραλαβόντες, ὡς ἐν τοῖς στενοῖς κωλύσοντες αὐτοὺς περαιτέρω προελθεῖν, οἱ δ' ἡμέτεροι πατέρες ἐπ' Ἀρτεμίσιον, ἑξήκοντα τριήρεις πληρώσαντες πρὸς ἅπαν τὸ τῶν πολεμίων ναυτικόν. ταῦτα δὲ ποιεῖν ἐτόλμων οὐχ οὕτω τῶν πολεμίων καταφρονοῦντες ὡς πρὸς ἀλλήλους ἀγωνιῶντες, Λακεδαιμόνιοι μὲν ζηλοῦντες τὴν πόλιν τῆς Μαραθῶνι μάχης, καὶ ζητοῦντες αὐτοὺς ἐξισῶσαι,

---

est, ὧν ἕκαστος ἑπτὰ περὶ αὐτὸν Εἵλωτας εἶχε. Add. Xen. Hellen. VI. 5, 28. Neque vero mirandum est, cur, quum etiam de Helotibus Isocrates loquatur, dixerit, *mille e suis delegerunt*, quoniam Helotes quoque dicuntur Lacedaemonii, iisque in recensione exercitus sic annumerantur, ut Lacedaemonii, e quorum numero etiam Helotes sunt, opponantur Spartanis, qui sunt cives Spartani. In quam rem insignis est locus Xenoph. Hellen. VI. 4, 15. ubi narratur, συμπάντων Λακεδαιμονίων mille obiisse, inter quos fuerint quadringenti Spartani; αὐτοὶ Σπαρτιᾶται, cives: quod egregie convenit Herodoteo loco de patribus familias. Denique Diod. Sic. XI, 4. de hoc ipso proelio: Λακεδαιμονίων χίλιοι, καὶ σὺν αὐτοῖς Σπαρτιᾶται τριακόσιοι, ubi Wesselingius ostendit Lacedaemonios et Spartanos ut partem et totum differre. Sexcenti Lacedaemonii apud Iustin. II. 11, 14. etiam cives et Helotes fuisse videntur." Morus. 31 „ὀλίγους] Fuere secundum Herodotum VII, 222. quadringenti Thebani, septingenti Thespienses: nam reliqui, c. 202. nominati, diffugerant, c. 219. Diod. XI, 9. qui solos Thespienses mansisse narrat. Ante sociorum fugam superarant summam quatuor millium, quam Diod. Sic. XI, 4. et Iustin. II, 11. init. rotunde posuit. De numero Thespiensium non temere dubitavit Valckenar. ad Herodot. VII, 202." Morus. 32 προελθεῖν] προσελθεῖν pr. G. 33 „ἑξήκοντα] Universae Graecorum classi ad Artemisium collectae interfuerunt 127 naves Atticae, Herodot. VIII, 1. aut 140 iuxta Diod. Sic. XI, 12. quibus post priorem congressum ad Artemisium 53 submissae sunt, Herodot. c. 14. Diod. Sic. c. 13." Morus. 36 Legebatur ἀγωνιζόμενοι. ἀγωνιῶντες G et Harpocratio in ἀγωνιᾶν, ab Coraë indicatus. 37 Μαραθῶνι G ἐν Μαραθῶνι V. Isocrates p. 329, 6. Μαραθῶνι τῇ μάχῃ νικήσας. p. 95, 24. τῆς Μαραθῶνι μάχης G ἐν Μαραθῶνι V: quae me moverunt ut p. 144, 4. deleta ἐν ederem τοῖς Μαραθῶνι τοὺς βαρβάρους νικήσασι. Conf. var. lect. ad Demosthenem p. 172. 297. 441. 686. Reisk. Non minus suspectum multis in locis ἐν Σαλαμῖνι. αὐτοὺς ἐξισῶσαι G ἑαυτοὺς ἐξ ἴσου καταστῆσαι V.

48 καὶ δεδιότες μὴ δὶς ἐφεξῆς ἡ πόλις ἡμῶν αἰτία γένηται τοῖς
Ἕλλησι τῆς σωτηρίας, οἱ δ᾽ ἡμέτεροι μάλιστα μὲν βουλόμενοι
διαφυλάξαι τὴν παροῦσαν δόξαν, καὶ πᾶσι ποιῆσαι φανερὸν
ὅτι καὶ τὸ πρότερον δι᾽ ἀρετὴν, ἀλλ᾽ οὐ διὰ τύχην ἐνίκησαν,
ἔπειτα καὶ προαγαγέσθαι τοὺς Ἕλληνας ἐπὶ τὸ διαναυμα-
χεῖν, ἐπιδείξαντες αὐτοῖς ὁμοίως ἐν τοῖς ναυτικοῖς κινδύνοις
ὥςπερ ἐν τοῖς πεζοῖς τὴν ἀρετὴν τοῦ πλήθους περιγιγνομέ-
XXVI νην. ἴσας δὲ τὰς τόλμας παρασχόντες οὐχ ὁμοίαις ἐχρήσαντο
ταῖς τύχαις, ἀλλ᾽ οἱ μὲν διεφθάρησαν καὶ ταῖς ψυχαῖς νικῶν-
τες τοῖς σώμασιν ἀπεῖπον, οὐ γὰρ δὴ τοῦτό γε θέμις εἰπεῖν,
ὡς ἡττήθησαν· οὐδεὶς γὰρ αὐτῶν φυγεῖν ἠξίωσεν, οἱ δ᾽ ἡμέ-
τεροι τὰς μὲν πρόπλους ἐνίκησαν, ἐπειδὴ δ᾽ ἤκουσαν τῆς πα-

P. 48, 2 ἡμέτεροι G ἡμέτεροι πρόγονοι V. Conf. 48, 11. 4 τὸ add. G. τύχην G τὴν τύχην V. 5 ἔπειτα καὶ προαγ. G ἔπειτα δὲ καὶ προςαγ. V. τὸ G τῷ V. 7 τοῖς add. G. „πλήθους] Lycurg. in Leocr. c. 28. *οἱ πρόγονοι καταφανῆ ἐποίησαν τὴν ἀνδρίαν τοῦ πλούτου καὶ τὴν ἀρετὴν τοῦ πλήθους περιγιγνομένην.*“ Morus. 8 ὁμοίαις G ὁμοίως V. „Lycurg. in Leocr. c. 12. de Chaeronensi proelio: *τῶν κινδύνων ἐξίσου μετασχόντες, οὐχ ὁμοίως τῆς τύχης ἐκοινώνησαν*, et c. 28. de Thermopylis: *ταῖς μὲν τύχαις οὐχ* (nam hoc est necessario addendum) *ὁμοίως ἐχρήσαντο.*“ Morus. 10 „Lysias Epitaph. p. 47. *οὐχ ἡττηθέντες τῶν ἐναντίων, ἀλλ᾽ ἀποθανόντες, οὗπερ ἐτάχθησαν.* Lycurg. c. 12. *οὐχ ἡττήθησαν, ἀλλ᾽ ἀπέθανον ἀμύνοντες*, et *νικῶντες ἀπέθανον*, qui locus ibi pulcherrime tractatus est. Haec iam notavit Markland. ad Lysiam p. 438. Diod. Sic. XI, 11. *τοῖς μὲν σώμασι κατεπονήθησαν, ταῖς δὲ ψυχαῖς οὐχ ἡττήθησαν.* Iustin. II. 11, 18. Non victi, sed vincendo fatigati. Diduxit sententiam Demosth. Or. fun. p. 1391. Reisk.“ Morus. 12 „πρόπλους] *Praemissas, praecursorias.* Sic Thuc. VI, 46. *αἱ πρόπλοι νῆες*, et IV, 120. *τριήρης προπλέουσα.* Herodot. VI, 97. *Δᾶτις προπλώσας, qui praeierat.* Nempe Xerxes selectas ex omni classe Persica ducentas naves (Diod. Sic. XI, 12. trecentas) ad Artemisium praemiserat, ut Graecorum classem adorirentur. Herodot. VIII, 7.“ Morus. „ἐνίκησαν] Duobus proeliis ad Artemisium commissis, quae Herodotus VIII, 6—16. descripsit. Sed in priori c. 11. *ἑτεραλκέως ἀγωνίσασθαι* narrat, in posteriori c. 16. *παραπλησίους ἀλλήλοισι γενέσθαι*, ut Cornel. Them. c. 3. *pari proelio discessisse*, quibuscum consentit Diod. Sic. XI, 12. *μέρει μὲν τῶν νεῶν ἑκάτεροι ἐπροτέρησαν, οὐδέτεροι δὲ ὁλοσχερεῖ νίκῃ πλεονεκτήσαντες διελύθησαν.* Ergo orator

ῥόδου τοὺς πολεμίους κρατοῦντας, οἴκαδε καταπλεύσαντες
οὕτως ἐβουλεύσαντο περὶ τῶν λοιπῶν ὥςτε πολλῶν καὶ κα-
λῶν αὐτοῖς προειργασμένων ἐν τοῖς τελευταίοις τῶν κινδύ-
νων ἔτι πλέον διήνεγκαν. ἀθύμως γὰρ ἁπάντων τῶν συμμά-
χων διακειμένων, καὶ Πελοποννησίων μὲν διατειχιζόντων τὸν
Ἰσθμὸν καὶ ζητούντων ἰδίαν αὑτοῖς σωτηρίαν, τῶν δ᾽ ἄλλων πό-
λεων ὑπὸ τοῖς βαρβάροις γεγενημένων καὶ συστρατευομένων
ἐκείνοις, πλὴν εἴ τις διὰ μικρότητα παρημελήθη, προςπλευσῶν
δὲ τριήρων διακοσίων καὶ χιλίων καὶ πεζῆς στρατιᾶς ἀναρι-
θμήτου μελλούσης εἰς τὴν Ἀττικὴν εἰςβάλλειν, οὐδεμιᾶς σω- 60
τηρίας αὐτοῖς ὑποφαινομένης, ἀλλ᾽ ἔρημοι συμμάχων γεγε-
νημένοι καὶ τῶν ἐλπίδων ἁπασῶν διημαρτηκότες, ἐξὸν αὐ-
τοῖς μὴ μόνον τοὺς παρόντας κινδύνους διαφυγεῖν, ἀλλὰ καὶ
τιμὰς ἐξαιρέτους λαβεῖν, ἃς αὐτοῖς ἐδίδου βασιλεὺς ἡγού-

---

hic nimis laudavit.“ MORUS. 13 „*παρόδου*] Thermopylas seu Pylas intelligit, ut Lysias Epit. p. 47. nam Pylae dicuntur loca, per quae regio aditur. Curt. III, 4.“ MORUS. 16 *ἔτι πλέον διήνεγκαν* G *ἐπὶ πλέον διενεγκεῖν* V. 18 „*Ἰσθμὸν*] Ita Lysias p. 53. et Diod. Sic. XI, 16. item *ὀχυροῦν τεῖχος ἀπὸ Λεχαίου μέχρι Κεγχρεῶν.* Herodot. VIII, 40. *τειχεῖν τὸν Ἰσθμόν*, c. 71. *οἰκοδόμεον διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ τεῖχος.*“ MORUS. *δ᾽*] Scribebatur *δὲ*. Quod quum in *δ᾽* mutassem in editione prima, ut est in Antidosi 33, 3., typotheta correctione secus intellecta omisit voculam: quae ei communis cum G culpa est. 19 „Herodot. VIII, 66.“ MORUS. 20 *μικρότητα ἠμελήθη* G *σμικρότητα παρημελήθη* V. Verbo *παραμελεῖν* utitur Isocrates p. 272, 24. (308 b.) 305, 3. *καταμελεῖν* p. 392, 14. (412 c.) 21 „Idem numerus Persicae classis c. 27. 33. et Panath. p. 242. St. repetitur. Herodot. VII, 89. septem addit. cf. Brisson. de Regno Persar. p. 747 sqq.“ MORUS. Mille et ducentae naves numerantur etiam in Lysiae epitaph. p. 91. Reisk.: sed in loco Panathenaici *τριακοσίας* pro *διακοσίας* praebuit G. *πεζῆς* G *τῆς πεζῆς* V. 23 *ὑποφαινομένης* G *ὑπολειπομένης* V. In Archidamo p. 106, 21. (124 e.), auctore G editum *οὐδεμιᾶς αὐτῷ σωτηρίας ὑποφαινομένης.* ibi quoque legebatur *ὑπολειπομένης.* *σωτηρίας οὐδεμιᾶς ἄλλης φαινομένης* Isocrates p. 334, 31. (348 d.) 26 „Aut ignoramus, quid a Xerxe Atheniensibus ante ipsam Salaminiam pugnam oblatum sit, (esse autem nihil oblatum inde fit credibile, quod sine mora post pugnam ad Thermopylas Atticam et Athenas vastavit: Herodot.

μενος, εἰ τὸ τῆς πόλεως προςλάβοι ναυτικὸν, παραχρῆμα καὶ Πελοποννήσου κρατήσειν, οὐχ ὑπέμειναν τὰς παρ' ἐκείνου δωρεὰς, οὐδ' ὀργισθέντες τοῖς Ἕλλησιν ὅτι προὐδόθησαν ἀσμένως ἐπὶ τὰς διαλλαγὰς τὰς πρὸς τοὺς βαρβάρους ὥρμησαν, ἀλλ' αὐτοὶ μὲν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας πολεμεῖν παρεσκευάζοντο, τοῖς δ' ἄλλοις τὴν δουλείαν αἱρουμένοις συγγνώμην εἶχον. ἡγοῦντο γὰρ ταῖς μὲν ταπειναῖς τῶν πόλεων προςήκειν ἐκ παντὸς τρόπου ζητεῖν τὴν σωτηρίαν, ταῖς δὲ προεστάναι τῆς Ἑλλάδος ἀξιούσαις οὐχ οἷόν τ' εἶναι διαφεύγειν τοὺς κινδύνους, ἀλλ' ὥςπερ τῶν ἀνδρῶν τοῖς καλοῖς κἀγαθοῖς αἱρετώτερόν ἐστι καλῶς ἀποθανεῖν ἢ ζῆν αἰσχρῶς, οὕ-
49 τω καὶ τῶν πόλεων ταῖς ὑπερεχούσαις λυσιτελεῖν ἐξ ἀνθρώπων ἀφανισθῆναι μᾶλλον ἢ δούλαις ὀφθῆναι γενομέναις. δῆλον δ' ὅτι ταῦτα διενοήθησαν· ἐπειδὴ γὰρ οὐχ οἷοί τ' ἦσαν πρὸς ἀμφοτέρας ἅμα παρατάξασθαι τὰς δυνάμεις, παραλαβόντες ἅπαντα τὸν ὄχλον τὸν ἐκ τῆς πόλεως εἰς τὴν ἐχομένην νῆσον ἐξέπλευσαν, ἵν' ἐν μέρει πρὸς ἑκατέραν κινδυνεύ-
XXVII σωσιν. καίτοι πῶς ἂν ἐκείνων ἄνδρες ἀμείνους ἢ μᾶλλον φιλέλληνες ὄντες ἐπιδειχθεῖεν, οἵτινες ἐτόλμησαν ἐπιδεῖν, ὥςτε μὴ τοῖς λοιποῖς αἴτιοι γενέσθαι τῆς δουλείας, ἐρήμην μὲν τὴν πόλιν γενομένην, τὴν δὲ χώραν πορθουμένην, ἱερὰ δὲ συλώμενα καὶ νεὼς ἐμπιπραμένους, ἅπαντα δὲ τὸν πόλεμον περὶ τὴν πατρίδα τὴν αὐτῶν γιγνόμενον; κοὐδὲ ταῦτ' ἀπέχρησεν αὐτοῖς, ἀλλὰ πρὸς χιλίας καὶ διακοσίας τριήρεις μόνοι

VIII, 51 — 54.) aut Isocrates festinatione quadam retulit ad haec tempora id, quod vel Xerxes ante proelium ad Thermopylas Graecis ibi collectis promisit, Diod. Sic. XI. c. 5. vel Mardonius, dux Xerxis, post Salaminiam pugnam ante Plataeense proelium, Atheniensibus obtulit. Herodot. VIII, 136. 140. Iustin. II, 14. Plutarch. Aristid. c. 10. Diod. Sic. c. 28. Aristid. Panath. p. 41. Ἕτερος (i. e. Xerxes) δώσει τὴν ἡγεμονίαν, καὶ προςθήσει χρήματα Μηδικὰ καὶ δωρεάς. Cf. p. 49. ubi suo loco narratur." Morus.
34 ἐκ παντὸς G ἐξ ἅπαντος V.

P. 49, 3 — 50, 2 attulit Dionysius de vi Demosth. vol. II. p. 188. Sylb. 6 ἑκατέραν κινδυνεύσωσιν G ἑκατέραν τὴν δύναμιν, ἀλλὰ μὴ πρὸς ἀμφοτέρας ἅμα κινδυνεύσωσιν V, ex Lysia p. 193, 44. HSt. ab Coraë comparato. 9 „De Athenis desertis Herodot. VIII, 51." Morus. 10 γενομένην G γιγνομένην V. 12 περὶ

διαναυμαχεῖν ἐμέλλησαν. οὐ μὴν εἰάθησαν· καταισχυνθέντες γὰρ Πελοποννήσιοι τὴν ἀρετὴν αὐτῶν, καὶ νομίσαντες προδιαφθαρέντων μὲν τῶν ἡμετέρων οὐδ' αὐτοὶ σωθήσεσθαι, κατορθωσάντων δ' εἰς ἀτιμίαν τὰς αὐτῶν πόλεις καταστήσειν, ἠναγκάσθησαν μετασχεῖν τῶν κινδύνων. καὶ τοὺς μὲν 61
θορύβους τοὺς ἐν τῷ πράγματι γενομένους καὶ τὰς κραυγὰς καὶ τὰς παρακελεύσεις, ἃ κοινὰ πάντων ἐστὶ τῶν ναυμαχούντων, οὐκ οἶδ' ὅ τι δεῖ λέγοντα διατρίβειν· ἃ δ' ἐστὶν ἴδια καὶ τῆς ἡγεμονίας ἄξια καὶ τοῖς προειρημένοις ὁμολογούμενα, ταῦτα δ' ἐμὸν ἔργον ἐστὶν εἰπεῖν. τοσοῦτον γὰρ ἡ πόλις ἡμῶν διέφερεν, ὅτ' ἦν ἀκέραιος, ὥστ' ἀνάστατος γενομένη πλείους μὲν συνεβάλετο τριήρεις εἰς τὸν κίνδυνον τὸν ὑπὲρ

την πατρίδα τὴν αὐτῶν G περὶ πατρίδα τὴν ἑαυτῶν V. 14 ἐμέλλησαν G ἐτόλμησαν V. 18 „ἠναγκάσθησαν] *Pudore et honesti cogitatione adacti sunt.* Sic Isocraticae narrationis consilium haec accipere iubet, quanquam calliditate Themistoclis coacti sunt remanere, cum fugam decressent. Herodot. VIII, 75. Cornel. Themist. c. 4. quibuscum Lycurg. in Leocr. c. 17. consentit: βίᾳ τοὺς ἄλλους ἠλευθέρωσαν οἱ Ἀθηναῖοι, ἀναγκάσαντες ναυμαχεῖν, *alios invitos servarunt, quoniam dimicare coëgerunt.* Ergo primum Athenienses non soli depugnare voluerunt, (v. Taylorus ad Lysiam p. 40. 41.) deinde socii non pudore aut vi honestatis victi affuerunt proelio, denique praeter Lacedaemonios multi alii Atheniensium socii convenerant, quos Herodot. VIII, 42. sqq. enumeravit. Adeo multum Isocrates laudandi studio tribuit." Morus. „καὶ — διατρίβειν] Descripsit haec omnia Lysias Epitaph. p. 50. 51. quem ab Isocrate hic reprehendi Marklandus p. 438. existimat. Eadem fere verba Isocr. Euag. p. 194." Morus.
20 ἐστὶ G εἰσὶ V. 21 οὐκ οἶδ' G οὐχ ὁρῶ V. 23 ἐστὶν εἰπεῖν G εἰπεῖν ἐστίν V. 25 „πλείους] Hunc locum et c. 31. τριήρεις διπλασίας ἢ σύμπαντες οἱ ἄλλοι, et similem Lysiae Epit. p. 52. sic explicandum puto, ut Demosth. de cor. c. 21. 70. τριακοσίων οὐσῶν τῶν πασῶν (τριηρῶν), τὰς διακοσίας ἡ πόλις (τῶν Ἀθηναίων) παρέσχετο, numeris rotunde positis: quibuscum consentiunt quos Valckenar. ad Herodot. VIII, 1. laudavit, quorumque loca de classe ad Salaminem collecta intelligenda sunt. Sed si numeros accurate ineamus, ab Atheniensibus 180 naves missae sunt, Herodot. VIII, 44. et universa Graecorum classis 378 navibus constitit, ib. c. 48. ideoque Athenienses *propemodum* tot miserunt, quot caeteri omnes. Rem optime expressit Thucydides I, 74.

τῆς Ἑλλάδος ἢ σύμπαντες οἱ ναυμαχήσαντες, οὐδεὶς δὲ πρὸς ἡμᾶς οὕτως ἔχει δυσμενῶς ὅστις οὐκ ἂν ὁμολογήσειε διὰ μὲν τὴν ναυμαχίαν ἡμᾶς τῷ πολέμῳ κρατῆσαι, ταύτης δὲ τὴν πό-
XXVIII λιν αἰτίαν γενέσθαι. καίτοι μελλούσης στρατείας ἐπὶ τοὺς βαρβάρους ἔσεσθαι τίνας χρὴ τὴν ἡγεμονίαν ἔχειν; οὐ τοὺς ἐν τῷ προτέρῳ πολέμῳ μάλιστ' εὐδοκιμήσαντας, καὶ πολλάκις μὲν ἰδίᾳ προκινδυνεύσαντας, ἐν δὲ τοῖς κοινοῖς τῶν ἀγώνων ἀριστείων ἀξιωθέντας; οὐ τοὺς τὴν αὑτῶν ἐκλιπόντας ὑπὲρ τῆς τῶν ἄλλων σωτηρίας, καὶ τό τε παλαιὸν οἰκιστὰς τῶν πλείστων πόλεων γενομένους καὶ πάλιν αὐτὰς ἐκ τῶν μεγίστων συμφορῶν διασώσαντας; πῶς δ' οὐκ ἂν δεινὰ πάθοιμεν, εἰ τῶν κακῶν πλεῖστον μέρος μετασχόντες ἐν ταῖς
50 τιμαῖς ἔλαττον ἔχειν ἀξιωθεῖμεν, καὶ τότε προταχθέντες ὑπὲρ ἁπάντων νῦν ἑτέροις ἀκολουθεῖν ἀναγκασθεῖμεν;

XXIX Μέχρι μὲν οὖν τούτων οἶδ' ὅτι πάντες ἂν ὁμολογήσειαν πλείστων ἀγαθῶν τὴν πόλιν τὴν ἡμετέραν αἰτίαν γεγενῆσθαι,

---

ἐς τὰς τετρακοσίας ναῦς (h. e. 378. quae fuit universa classis), παρεσχόμεθα ὀλίγῳ ἐλάσσους τῶν δύο μοιρῶν. Aristides Panath. p. 38. de multitudine Atticarum navium more suo nimis argute locutus est. Melius p. 41. δύο τοῦ παντὸς μέρη μόνοι Ἀθηναῖοι ἐπλήρουν." Morus. 28 „ταύτης sc. τῆς ναυμαχίας, quoniam, caeteris recusantibus, prae metu Isthmum munientibus, et in Peloponneso latentibus, unus Themistocles sociis persuasit ut ad Salamina confligerent, Herodot. VIII, 56—64. idemque eos fugere molientes resistere coegit." Morus. τὴν πόλιν G τὴν ἡμετέραν πόλιν V. 33 αὐτῶν G ἑαυτῶν V.

P. 50, 1 ἀξιωθεῖμεν G ἀξιωθείημεν V. 2 ἀναγκασθεῖμεν G ἀναγκασθείημεν V. „Deberi Atheniensibus principatum, etiam Herodot. IX, 27. Thucydides I, 73. et Xenoph. Hell. VII, 1. fictis orationibus explicarunt." Morus. 3 ὁμολογήσειαν G ὁμολογήσαιεν V. „Quidquid, constituto post Salaminiam victoriam imperio Atheniensium, usque ad initium belli Peloponnesiaci ab iis crudeliter, avare, aut iniuste factum est, tradidit Thucyd. I, 98—119. Isocratis autem haec excusantis argumenta quis non videt admodum infirma esse?" Morus. 4 τὴν ἡμετέραν G ἡμῶν V. „Tempore belli Peloponnesiaci Melus, colonia Lacedaemoniorum (Herodot. VIII, 48.), noluerat Atheniensium societati se adiungere, Thucyd. V, 84. Itaque diu obsessa tandem se dedidit Atheniensibus, qui ἡβῶντας ἀπέκτειναν, παῖδάς τε καὶ

καὶ δικαίως ἂν αὐτῆς τὴν ἡγεμονίαν εἶναι· μετὰ δὲ ταῦτ' ἤδη
τινὲς ἡμῶν κατηγοροῦσιν, ὡς ἐπειδὴ τὴν ἀρχὴν τῆς θαλάτ-
της παρελάβομεν, πολλῶν κακῶν αἴτιοι τοῖς Ἕλλησι κατέ-
στημεν, καὶ τόν τε Μηλίων ἀνδραποδισμὸν καὶ τὸν Σκιω-
ναίων ὄλεθρον ἐν τούτοις τοῖς λόγοις ἡμῖν προφέρουσιν. ἐγὼ
δ' ἡγοῦμαι πρῶτον μὲν οὐδὲν εἶναι τοῦτο σημεῖον ὡς κα-
κῶς ἤρχομεν, εἴ τινες τῶν πολεμησάντων ἡμῖν σφόδρα φαί-
νονται κολασθέντες, ἀλλὰ πολὺ τόδε μεῖζον τεκμήριον ὡς κα-
λῶς διῳκοῦμεν τὰ τῶν συμμάχων, ὅτι τῶν πόλεων τῶν ὑφ' 62
ἡμῖν οὐσῶν οὐδεμία τοιαύταις συμφοραῖς περιέπεσεν. ἔπειτ'
εἰ μὲν ἄλλοι τινὲς τῶν αὐτῶν πραγμάτων πρότερον ἐπεμε-
λήθησαν, εἰκότως ἂν ἡμῖν ἐπιτιμῷεν· εἰ δὲ μήτε τοῦτο γέ-
γονε μήθ' οἷόν τ' ἐστὶ τοσούτων πόλεων τὸ πλῆθος κρατεῖν,
ἢν μή τις κολάζῃ τοὺς ἐξαμαρτάνοντας, πῶς οὐκ ἤδη δί-
καιόν ἐστιν ἡμᾶς ἐπαινεῖν, οἵτινες ἐλαχίστοις χαλεπήναντες
XXX πλεῖστον χρόνον τὴν ἀρχὴν κατασχεῖν ἠδυνήθημεν; οἶμαι δὲ

γυναῖκας ἠνδραπόδισαν, τὸ δὲ χωρίον αὐτοὶ ᾤκησαν, ἀποίκους ὕστερον πεντακοσίους πέμψαντες. Id. V, 160. Cf. Isocr. Panath. p. 245. Xen. Hell. II. 2, 2. Diod. Sic. XII, 65. Melios tandem restituit Lysander Xen. Hell. II. 2, 5.“ Morus. „Scione ab Atheniensibus defecit, Aristoph. Vesp. 210. Thuc. IV, 120. oppugnata est, c. 130. sqq. et capta, V, 32. Cf. Diod. Sic. XII, 72. 76. Ac tum quoque iuventute interfecta, liberis mulieribusque in servitutem redactis, Athenienses locum Plataeensibus habitandum dederunt. Cf. infra c. 31. Etiam Aristides Panath. p. 77. excusat Athenienses, sed, ut omnia solet, nimis.“ Morus. 9 *ὄλεθρον* om. G. 11 „Sed Melii nihil tali ultione dignum commiserant.“ Morus. 13 *ὑφ'* G *ἐφ'* V. Conf. ad 34, 16. 14 *τοιαύταις*] *ταύταις ταῖς* G. 16 *μήτε* G *μήποτε* V. 18 *οὐκ ἤδη* G *οὐ* V. 20 „*πλεῖστον χρόνον*] Panath. p. 244. St. *Σπαρτιᾶται μὲν ἔτη δέκα μόλις ἐπεστάτησαν τῶν πραγμάτων· ἡμεῖς δὲ πέντε καὶ ἑξήκοντα συνεχῶς κατέσχομεν τὴν ἀρχήν.* Recte ergo locus Lycurgi in Leocr. c. 17. *ἐνενήκοντα ἔτη τῶν Ἑλλήνων ἡγεμόνες οἱ πρόγονοι κατέστησαν,* repugnans caeterorum narrationi, a Tayloro sic in dubitationem vocatur, ut is *ἑβδομήκοντα* legendum esse suspicetur, quod et Lysias Epitaph. p. 57. scripsit: nisi quis ex Aristid. Panath. p. 73. (*Ἀθηναῖοι πλέον ἢ ἑβδομήκοντα ἔτη κατέσχον τὴν ἀρχήν· Λακεδαιμόνιοι οὐδ' εἰς τρεῖς Ὀλυμπιάδας διεφύλαξαν.*)

πᾶσι δοκεῖν τούτους κρατίστους προστάτας γενήσεσθαι τῶν
Ἑλλήνων ἐφ᾽ ὧν οἱ πειθαρχήσαντες ἄριστα τυγχάνουσι πρά-
ξαντες. ἐπὶ τοίνυν τῆς ἡμετέρας ἡγεμονίας εὑρήσομεν καὶ
τοὺς οἴκους τοὺς ἰδίους πρὸς εὐδαιμονίαν πλεῖστον ἐπιδόν-
τας καὶ τὰς πόλεις μεγίστας γενομένας. οὐ γὰρ ἐφθονοῦμεν
ταῖς αὐξανομέναις αὐτῶν, οὐδὲ ταραχὰς ἐνεποιοῦμεν πολι-
τείας ἐναντίας παρακαθιστάντες, ἵν᾽ ἀλλήλοις μὲν στασιά-
ζοιεν, ἡμᾶς δ᾽ ἀμφότεροι θεραπεύοιεν, ἀλλὰ τὴν τῶν συμ-
μάχων ὁμόνοιαν κοινὴν ὠφελίαν νομίζοντες τοῖς αὐτοῖς νό-
μοις ἁπάσας τὰς πόλεις διῳκοῦμεν, συμμαχικῶς, ἀλλ᾽ οὐ δε-
σποτικῶς βουλευόμενοι περὶ αὐτῶν, ὅλων μὲν τῶν πραγμάτων
ἐπιστατοῦντες, ἰδίᾳ δ᾽ ἑκάστους ἐλευθέρους ἐῶντες εἶναι, καὶ
τῷ μὲν πλήθει βοηθοῦντες, ταῖς δὲ δυναστείαις πολεμοῦντες,
δεινὸν ἡγούμενοι τοὺς πολλοὺς ὑπὸ τοῖς ὀλίγοις εἶναι, καὶ
τοὺς ταῖς οὐσίαις ἐνδεεστέρους, τὰ δ᾽ ἄλλα μηδὲν χείρους
ὄντας ἀπελαύνεσθαι τῶν ἀρχῶν, ἔτι δὲ κοινῆς τῆς πατρίδος
οὔσης τοὺς μὲν τυραννεῖν, τοὺς δὲ μετοικεῖν, καὶ φύσει πο-
51 λίτας ὄντας νόμῳ τῆς πολιτείας ἀποστερεῖσθαι. τοιαῦτ᾽ ἔχον-
τες ταῖς ὀλιγαρχίαις ἐπιτιμᾶν καὶ πλείω τούτων, τὴν αὐτὴν
πολιτείαν ἥνπερ παρ᾽ ἡμῖν αὐτοῖς καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις

---

defendere utcumque Lycurgum malit, et ab Aristide addita existimare tempora, quibus per Cononem recuperarunt Attici imperium (Cornel. Con. c. 4.): v. Meursii Fortuna Att. c. 10. p. 89.“ Morus. 21 *γενήσεσθαι* G *γεγενῆσθαι* V. 23 *ἡγεμονίας*] *εὐδαιμονίας* G. In contrario errore versantur libri multi in Demosthene vol. I. p. 118, 10. (156, 15. Reisk.) ubi ego *εὐδαιμονίαν* ex optimo libro S Bekkeri et aliis ascivi. 26 *ἐνεποιοῦμεν* G *ἐποιοῦμεν* V. 27 *ἐναντίας* G *ὑπεναντίας* V. *ἵν᾽* G *ἵν᾽ ἐν* V. 33 *ταῖς δὲ δυν.* G *ταῖς δυν. δὲ* V. In Nicocle p. 25, 36. me nolente *τὰ πράγματα δὲ* relictum, quum G *τὰ δὲ πράγματα* praebeat. 35 *δεινὸν*] *δεινοὶ* G. *δεινὸν οἰόμενοι* a man. rec. G. 37 „*μετοικεῖν*] *velut peregrinos vivere in patria*, deterioris conditionis esse, velut *μετοίκους εἶναι*. Dicebantur enim ab Atheniensibus *μέτοικοι*, qui sedes rerum suarum e patria Athenas transtulerant, ibique fixerant. v. Harpocrat. in *μετοίκιον* et Valckenar. ad Ammon. p. 109.“ Morus.

κατεστήσαμεν, ἣν οὐκ οἶδ' ὅ τι δεῖ διὰ μακροτέρων ἐπαινεῖν, ἄλλως τε καὶ συντόμως ἔχοντα δηλῶσαι περὶ αὐτῆς. μετὰ γὰρ ταύτης οἰκοῦντες ἑβδομήκοντ' ἔτη διετέλεσαν ἄπειροι μὲν

P. 51, 4 δεῖ om. G. 6 „ἑβδομήκοντ'] Non miror, si Meursio in Fort. Att. c. 10. p. 89. et aliis fortasse in mentem venit, hos septuaginta annos de eo tempore, quo Athenienses imperium tenuerunt, capiendos esse, quum annorum numerus conveniat, et multa quoad numerum similia loca reperiantur: qua de re ad c. 29. dictum est. Sed res longe aliter se habet. Nam primum illud tempus imperii, frequentissimum bellis, non poterat dici sine bellis cum ullis hominibus effluxisse: deinde μετὰ ταύτης ad πολιτείαν δημοκρατικὴν τῶν Ἀθηναίων c. 30. refertur, non ad ἡγεμονίαν. Quaeritur ergo, quando Athenis tale spatium temporis elapsum sit, quale hic describitur, videnturque termini septuaginta annorum sic constituendi, ut initium ducamus a primo archonte annuo, Creonte, qui Olympiade 23. creatus est, finemque faciamus Olympiadem 42. Nam sic non solum efficiuntur anni septuaginta et sex, quos Isocrates rotunde septuaginta appellavit, sed etiam sermo est de vera δημοκρατίᾳ, quae a tempore archontum annuorum initium cepit. Porro per hoc totum tempus nullus exstitit tyrannus, nulla seditio, sed demum Olymp. 45. Cylon arcem invasit (Herodot. V, 71. Thucyd. I, 126.): nec bella sunt cum aliis gesta, donec Olymp. 43. contra Mitylenaeos pugnarunt: nec denique cum barbaris dimicatio incidit: aut si quid tale accidit, (quis enim omnia legerit?) levius fuit, et propemodum negligendum in historia. Itaque nec Corsinus in Fastis Att. T. III. p. 33 sqq. per totum hoc tempus alicuius belli ab Atheniensibus gesti mentionem iniecit: quanquam initium archontum annuorum Ol. 24. et turbas Cylonis Ol. 42. assignavit. Quum ergo sit hoc intervallum 70 annorum, quantum praeterea de tempore adeo remoto iudicare licet, tale, quale Isocrates descripsit: fortasse non temere hos terminos constitui." Morus. Septuaginta anni numerantur in Lysiae epitaph. p. 113. Reisk., sexaginta quinque ab Isocrate in Panath. p. 214, 29 (244 b.), quadraginta quinque ab Demosthene Olynth. III. p. 25., septuaginta tres ab eodem Philipp. III. p. 68., nonaginta ab Lycurgo c. Leocr. c. 17., octoginta quinque ab Andocide de pac. p. 107., duo de septuaginta ab Dionysio Hal. Arch. I, 3. Haec ab Coraë monita sunt. Legebatur διετελέσαμεν. διετέλεσαν Bekkerus in Addendis editionis Berol. Sic in Panath. p. 233, 11. (264 c.) ex libro Urbinate nunc editum τὸ μὲν οὖν σύνταγμα τῆς τότε πολιτείας καὶ τὸν χρόνον

τυραννίδων, ἐλεύθεροι δὲ πρὸς τοὺς βαρβάρους, ἀστασίαστοι δὲ πρὸς σφᾶς αὐτοὺς, εἰρήνην δ' ἄγοντες πρὸς πάντας ἀν-
XXXI θρώπους. ὑπὲρ ὧν προσήκει τοὺς εὖ φρονοῦντας μεγάλην 63
χάριν ἔχειν πολὺ μᾶλλον ἢ τὰς κληρουχίας ἡμῖν ὀνειδίζειν, ἃς ἡμεῖς εἰς τὰς ἐρημουμένας τῶν πόλεων φυλακῆς ἕνεκα τῶν χωρίων, ἀλλ' οὐ διὰ πλεονεξίαν ἐξεπέμπομεν. σημεῖον δὲ τούτων· ἔχοντες γὰρ χώραν μὲν ὡς πρὸς τὸ πλῆθος τῶν πολιτῶν ἐλαχίστην, ἀρχὴν δὲ μεγίστην, καὶ κεκτημένοι τριήρεις διπλασίας μὲν ἢ σύμπαντες οἱ ἄλλοι, δυναμένας δὲ πρὸς δὶς τοσαύτας κινδυνεύειν, ὑποκειμένης τῆς Εὐβοίας ὑπὸ τὴν Ἀττικὴν, ἣ καὶ πρὸς τὴν ἀρχὴν τὴν τῆς θαλάττης εὐφυῶς εἶχε καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν ἁπασῶν τῶν νήσων διέφερε, κρατοῦντες αὐτῆς μᾶλλον ἢ τῆς ἡμετέρας αὐτῶν, καὶ πρὸς τούτοις εἰδότες καὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων τούτους μά-

---

ὅσον αὐτῇ χρώμενοι διετέλεσαν (διετελέσαμεν V.) ἐξαρκούντως δεδηλώκαμεν (δεδήλωται V.). 8 σφᾶς] ἡμᾶς man. rec. G, propter διετελέσαμεν. πάντας G ἅπαντας V. 9 „ὑπὲρ ὧν] *Ob ea, quae huc usque exposita sunt, merita.* Totum hunc locum, ὑπὲρ ὧν — ἐξεπέμπομεν, repetiit Harpocratio in Κληροῦχοι: quos ille dicit fuisse, οὓς Ἀθηναῖοι ἔπεμπον ἐπὶ τὰς πόλεις, ἃς ἐλάμβανον, κλήρους ἑκάστοις διανεμοῦντες. Eam ob rem Diod. Sic. XV, 23. refert, Athenienses male ubivis audiisse, ideoque tandem coactos esse, ereptos possessoribus legitimis agros iis restituere. Ibid. c. 29.“ Morus. 11 „τὰς ἐρημουμένας] Vid. c. 29. de Melo et Scione.“ Morus. 12 „οὐ διὰ πλεονεξίαν] C. 32. μὴ τῶν ἀλλοτρίων ἐπιθυμεῖν.“ Morus. 13 μὲν ὡς πρὸς G πρὸς μὲν V. 14 καὶ κεκτ. G κεκτ. δὲ V. 15 οἱ ἄλλοι om. G. „δὶς τοσαύτας de Xerxis classe intelligendum, de qua c. 27. dixit.“ Morus. 16 τῆς G δὲ τῆς V. „Thucyd. VIII, 96. de opportunitate Euboeae ad imperium Atheniensium agit, et ex ea capere Athenienses plus emolumenti dicit quam ex ipsa Attica.“ Morus. 17 τὴν τῆς G τῆς V. 18 „πρὸς τὴν ἄλλην ἀρετὴν] *Quoad caetera bona, commoda.* Herodot. IV, 108. ἀρετὴ Λιβύης, Thucyd. I, 2. ἀρετὴ γῆς, de fertilitate. Nam omnis praestantia rei alicuius, sive a natura sit, sive ab exercitatione et opera, dicitur ἀρετή. Vid. omnino Fragm. Metopi in Galei Opusc. myth. p. 684. Cic. Phil. XIV, 9. *virtutes dici.*“ Morus. 20 τῶν Ἑλλήνων G τῶν ἄλλων Ἑλλή-

λιστ' εὐδοκιμοῦντας οἳ τοὺς ὁμόρους ἀναστάτους ποιήσαντες ἄφθονον καὶ ῥάθυμον αὑτοῖς κατεστήσαντο τὸν βίον, ὅμως οὐδὲν τούτων ἡμᾶς ἐπῆρε περὶ τοὺς ἔχοντας τὴν νῆσον ἐξαμαρτεῖν, ἀλλὰ μόνοι δὴ τῶν μεγάλην δύναμιν λαβόντων περιείδομεν ἡμᾶς αὐτοὺς ἀπορωτέρως ζῶντας τῶν δουλεύειν αἰτίαν ἐχόντων. καίτοι βουλόμενοι πλεονεκτεῖν οὐκ ἂν δή που τῆς μὲν Σκιωναίων γῆς ἐπεθυμήσαμεν, ἣν Πλαταιέων τοῖς ὡς ἡμᾶς καταφυγοῦσι φαινόμεθα παραδόντες, τοσαύτην δὲ χώραν παρελίπομεν ἣ πάντας ἂν ἡμᾶς εὐπορωτέρους ἐποίησεν.

XXXII Τοιούτων τοίνυν ἡμῶν γεγενημένων, καὶ τοσαύτην πίστιν δεδωκότων ὑπὲρ τοῦ μὴ τῶν ἀλλοτρίων ἐπιθυμεῖν, τολ-

---

νων V. τούτους] τοὺς pr. G. 21 „οἳ] *vel εἶναι vel ὅσοι habere videtur G.*“ Bekker. 22 κατεστήσαντο] Vid. ad 42, 26. 23 „ἐξαμαρτεῖν] Tamen Athenienses, Euboea suo imperio subiecta, caeterisque incolis in fidem et societatem receptis, unam insulae urbem, Hestiaeam, eiectis oppidanis, occuparunt. Thucyd. I, 114. Diod. Sic. XII, 22. (Xenoph. Hellen. II. 2, 2. rem obiter tangens, Ἰστιέας appellat, haud infrequenti scripturae permutatione. v. Stephan. de urb. in Ἰστίαια) Quam urbem etiam tum tenuerunt, quum insula a Lacedaemoniis subacta est, Thucyd. VIII, 95. Oreus enim, quod nomen hoc loco commemoratur, est recentius, cum antiquo Hestiaeae mutatum. v. Intt. Diod. Sic. XV, 30. Wass. ad Thucyd. l. l. schol. ad Thucyd. I, 114.“ Morus. 24 λαβόντων G ἐχόντων V ex interpretatione. 25 Legebatur ἀπορώτερον. ἀπορωτέρως G, qui infra 52, 37. ἀθυμοτέρως pro ἀθυμότερον, et περιττοτέρως p. 28, 14. εὐλογωτέρως 103, 15. νεαρωτέρως 247, 30. φρονιμωτέρως 260, 8. δικαιοτέρως praebet 305, 13.: contra in Panegyrico 43, 35. συντομώτερον idem pro συντομωτέρως. συντομώτερον legitur in Archidamo p. 102, 23. (120 d.) „τῶν δουλεύειν αἰτίαν ἐχόντων] *In quibus causa erat, quare servirent*, digni servitute. Nam ab Atheniensibus defecerant. Diod. Sic. XII, 7.“ Morus. 28 καταφυγοῦσι] φυγοῦσι pr. G. „καταφυγοῦσι] Thucyd. III, 20. De Scione Plataeensibus tradita vid. ad c. 29.“ Morus. 30 „Totum hoc caput et contra Lacedaemonios, et contra eos, qui cum iis principatum tenentibus senserunt, inprimis contra decemviros per Graeciae civitates constitutos, et triginta tyrannos, Athenis praefectos, scriptum est. Eaedem iniuriae enumeratae sunt de Pace p. 178. Panath. p. 253.“ Morus.

μῶσι κατηγορεῖν οἱ τῶν δεκαδαρχιῶν κοινωνήσαντες καὶ τὰς
αὑτῶν πατρίδας διαλυμηνάμενοι καὶ μικρὰς μὲν ποιήσαντες
δοκεῖν εἶναι τὰς τῶν προγεγενημένων ἀδικίας, οὐδεμίαν δὲ
λιπόντες ὑπερβολὴν τοῖς αὖθις βουλομένοις γενέσθαι πονη-
ροῖς, ἀλλὰ φάσκοντες μὲν λακωνίζειν, τἀναντία δ' ἐκείνοις
ἐπιτηδεύοντες, καὶ τὰς μὲν Μηλίων ὀδυρόμενοι συμφοράς,
52 περὶ δὲ τοὺς αὑτῶν πολίτας ἀνήκεστα τολμήσαντες ἐξαμαρ-
τεῖν. ποῖον γὰρ αὐτοὺς ἀδίκημα διέφυγεν; ἢ τί τῶν αἰσχρῶν
καὶ δεινῶν οὐ διεξῆλθον; οἳ τοὺς μὲν ἀνομωτάτους πιστο- 64
τάτους ἐνόμιζον, τοὺς δὲ προδότας ὥςπερ εὐεργέτας ἐθερά-
πευον, ᾑροῦντο δὲ τῶν Εἱλώτων ἐνίοις δουλεύειν ὥςτ' εἰς

---

32 δεκαδαρχιῶν] In Panathen. p. 216, 33. (246 d.) G praebuit δεκαρχιῶν. δεκαδαρχίαν tuetur Harpocratio. „Lacedaemonii, eorumque iussu constituti decemviri. Praeter ea, quae Isocrates ipse Panath. p. 243. Cornel. Lysand. c. 1. 2. 3. et Harpocratio in h. v. et in δεκαδοῦχος (cf. Henr. Stephani diatr. 7. in Isocr. p. 25.) habent, adeundus Plutarch. Lysand. c. 13. et Diod. Sic. XIV, 13. ubi Wesselingius de varietate scribendi in verbis δεκαρχία et δεκαδαρχία ubivis usitata quaedam notavit.“ Morus.
33 αυτῶν G ἑαυτῶν V. διαλυμηνάμενοι G λυμηνάμενοι V.
34 λιπόντες G ἀπολιπόντες V. γενέσθαι G γεγενῆσθαι V.
P. 52, 1 αυτῶν G ἑαυτῶν V. 3 καὶ] ἢ G. 5 „Εἱλώτων] Plerumque δούλους interpretantur (v. Hesych. in h. v.), quod parum definitum est (cf. Henr. Steph. diatr. 7. in Isocr. p. 27.). Accuratius ergo Harpocratio in εἱλωτεύειν. Εἵλωτες, οἱ μὴ γόνῳ δοῦλοι Λακεδαιμονίων, ἀλλ' οἱ πρῶτοι χειρωθέντες τῶν Ἕλος τὴν πόλιν οἰκούντων, et scholiastes Thucyd. ad I, 101. Ἕλος, πόλις Λακωνικῆς, ἧς οἱ πολῖται ἐκαλοῦντο Εἵλωτες. Ergo Helotes fuerunt populus Spartae finitimus, quippe qui cum aliis finitimis potuit aliorsum confugere (Thucyd. l. c.), a quo Spartani semper defectionem metuerunt (IV, 80.), et cuius pars, inito cum Lacedaemoniis foedere, e Peloponneso exiit (I, 103.), verum ad imam servitutem redactus, ut, quidquid permisissent aut iussissent Lacedaemonii, sustinere deberet. Vid. Strabo l. VIII. p. 364. et Cornel. Pausan. c. 2. Eorum conditionem accurate descripsit Isocr. Panath. p. 270. Sed quanquam fuerunt ordo inter ingenuos et servos natos interiectus, (Pollux Onom. III, 8. p. 366.) tamen auctore Thucydideo scholiaste l. c. in contemtum Helotum omnino servi Lacedaemoniorum dicti sunt Helotes. Quare ubique videndum, utrum populus Spartae fini-

τὰς αὑτων πατρίδας ὑβρίζειν, μᾶλλον δ' ἐτίμων τοὺς αὐτόχειρας [καὶ φονέας] τῶν πολιτῶν ἢ τοὺς γονέας τοὺς αὑτῶν, εἰς τοῦτο δ' ὠμότητος ἅπαντας ἡμᾶς κατέστησαν ὥςτε πρὸ τοῦ μὲν διὰ τὴν παροῦσαν εὐδαιμονίαν καὶ ταῖς μικραῖς ἀτυχίαις πολλοὺς ἕκαστος ἡμῶν εἶχε τοὺς συμπαθήσοντας, ἐπὶ δὲ τῆς τούτων ἀρχῆς διὰ τὸ πλῆθος τῶν οἰκείων κακῶν ἐπαυσάμεθ' ἀλλήλους ἐλεοῦντες. οὐδενὶ γὰρ τοσαύτην σχολὴν παρέλιπον ὥςθ' ἑτέρῳ συναχθεσθῆναι. τίνος γὰρ οὐκ ἐφίκοντο; ἢ τίς οὕτω πόῤῥω τῶν πολιτικῶν ἦν πραγμάτων ὅςτις οὐκ ἐγγὺς ἠναγκάσθη γενέσθαι τῶν συμφορῶν εἰς ἃς αἱ τοιαῦται φύσεις ἡμᾶς κατέστησαν; εἶτ' οὐκ αἰσχύνονται τὰς αὑτῶν πόλεις οὕτως ἀνόμως διαθέντες καὶ τῆς ἡμετέρας ἀδίκως κατηγοροῦντες, ἀλλὰ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ περὶ τῶν δικῶν καὶ τῶν γραφῶν τῶν ποτὲ παρ' ἡμῖν γενομένων λέγειν τολμῶσιν, αὐτοὶ πλείους ἐν τρισὶ μησὶν ἀκρίτους ἀποκτείναντες ὧν ἡ

---

timus, an servi nati et domestici, *οἰκέται*, intelligantur. Hoc loco de populo sermo est.“ Morus. *ἐνίοις*] *ἐνὶ* G. 6 *αὐτῶν* G *ἑαυτῶν* V. 7 „*αὐτόχειρ*, *percussor, qui sua manu interficit, etiam alium.* Isocr. Aeginet. p. 388. *ἀπέκτειναν τὸν πατέρα, αὐτόχειρες γενόμενοι*, *sua manu patrem occiderunt.* Plataic. p. 302. qui caedes faciunt, *αὐτόχειρες* appellantur.“ Morus. *καὶ φονέας* cum aliis seclusit Bekkerus. Vide H. Stephani diatriben Isocrateam p. 150. ed. Gronov. 10 *ἕκαστος ἡμῶν εἶχε*] *ἕκαστον ἡμῶν ἔχειν* G. *συμπαθήσοντας*] *συμπεθήσοντας* G. 14 *οὕτω* G *οὕτω τοσοῦτον* V. 15 „*αἱ τοιαῦται φύσεις*] Homines his ingeniis, hac indole praediti.“ Morus. 16 *τὰς ἑαυτῶν* G *τὰς μὲν ἑαυτῶν* V. 17 „Sunt *οἱ διαθέντες τὰς πόλεις ἀνόμως* ii, quos supra dixit *κοινωνήσαντας τῶν δεκαδαρχιῶν*, hoc est, alii etiam Graeci, praeter Lacedaemonios, qui quidem, jubentibus Lacedaemoniis, in sua quique civitate decemviralem potestatem tenuerunt: quapropter hic dicuntur *τὰς ἑαυτῶν πόλεις*, suam patriam, foede tractasse, et paullo ante *περὶ τοὺς ἑαυτῶν πολίτας ἐξημαρτηκέναι*, item *λυμήνασθαι τὰς ἑαυτῶν πατρίδας.* Cornel. Lys. c. 1. De *ἀνόμως* est in fine capitis, *αἱ ἀνομίαι ἐπὶ Λακεδαιμονίων γενόμεναι*, et *νόμων συγχύσεις*, et c. 44. *ἐν ταῖς αὑτῶν ἀνόμως ἀπώλοντο*, in quibus omnibus locis *ἀνόμως* est, *contra leges illarum civitatum*, neglectas a decemviris, a quibus defendi debebant, quum cives essent et patriam administrarent.“ Morus. *καὶ τῆς* G *τῆς δ'* V. Conf. ad 54, 28. 20 „*ἐν τρισὶ*

πόλις ἐπὶ τῆς ἀρχῆς ἁπάσης ἔκρινεν. φυγὰς δὲ καὶ στάσεις καὶ νόμων συγχύσεις καὶ πολιτειῶν μεταβολάς, ἔτι δὲ παίδων ὕβρεις καὶ γυναικῶν αἰσχύνας καὶ χρημάτων ἁρπαγάς, τίς ἂν δύναιτο διεξελθεῖν; πλὴν τοσοῦτον εἰπεῖν ἔχω καθ' ἁπάντων ὅτι τὰ μὲν ἐφ' ἡμῶν δεινὰ ῥᾳδίως ἄν τις ἑνὶ ψηφίσματι διέλυσε, τὰς δὲ σφαγὰς καὶ τὰς ἀνομίας τὰς ἐπὶ τούτων γενομένας οὐδεὶς ἂν ἰάσασθαι δύναιτο.

XXXIII *Καὶ μὴν οὐδὲ τὴν παροῦσαν εἰρήνην, οὐδὲ τὴν αὐτονομίαν τὴν ἐν ταῖς πολιτείαις μὲν οὐκ ἐνοῦσαν, ἐν δὲ ταῖς συνθήκαις ἀναγεγραμμένην, ἄξιον ἑλέσθαι μᾶλλον ἢ τὴν ἀρχὴν τὴν ἡμετέραν. τίς γὰρ ἂν τοιαύτης καταστάσεως ἐπιθυμήσειεν ἐν ᾗ καταποντισταὶ μὲν τὴν θάλατταν κατέχουσι,*

μηνῶν] Hoc ad 30 tyrannorum a Spartanis constitutorum tempora videtur referendum, a quibus Areop. p. 153. narrat mille et quingentos cives occisos, (quanquam addit *ἀκρίτους*, quod fortasse non de omnibus omnino capiendum est) ultra quinque millia fugiendi consilium capere coacta esse: rursus Panath. p. 246. plures esse indicta causa a Lacedaemoniis tempore imperii occisos quam Athenis ab urbe condita in iudicium adductos. Cf. Xen. Hell. II. 4, 13. ubi eorum crudelitas per octo menses grassata chronologice dicitur (nam non integrum annum tyranni fuerunt): ut ab Isocrate per tres menses, h. e. satis breve temporis spatium." Morus. 24 *καθ' ἁπάντων* G *κατὰ πάντων* V. 26 „*διέλυσε*] Prudenter de Atheniensium iniuriis verbo leniore *διαλύειν*, *finire*, utitur, graviore *ἰᾶσθαι* de Lacedaemoniorum saevitia." Morus. 28 „*εἰρήνην*] Pacem ignominioso Antalcidae foedere a Graecis cum Artaxerxe Mnemone sancitam: quo foedere quum Lacedaemonii primum Atheniensibus molesti esse cuperent, tamen ad extremum etiam Athenienses conditiones pacis probarunt. Eius historia e Xen. Hellen. IV. 8, 12 sqq. et Diod. Sic. XIV, 110. petenda est. Ipsa formula pacis, *αἱ συνθῆκαι*, apud Xen. l. c. V. 1, 28. legitur. Cf. Iustin. VI, 6. Quantum rex Persiae creverit hac pace, paucis, sed perspicue infra c. 37. fin. traditur: *τὴν γὰρ Ἀσίαν — τειχίζειν.* Cf. c. 34. in. c. 47. Panath. p. 254. Plutarch. in Artaxerxe p. 1022. ed. Francof." Morus. 32 „*καταποντισταὶ*] Odii augendi causa Lacedaemonios et Persas appellat piratas, ut eorum crudelitatem in expeditionibus marinis indicet. Verbum *καταποντιστής* suo significatu de piratis occurrit Panath. p. 280.

πελτασταὶ δὲ τὰς πόλεις καταλαμβάνουσιν, ἀντὶ δὲ τοῦ πρὸς
ἑτέρους περὶ τῆς χώρας πολεμεῖν ἐντὸς τείχους οἱ πολῖται
πρὸς ἀλλήλους μάχονται; πλείους δὲ πόλεις αἰχμάλωτοι γε-
γόνασιν ἢ πρὶν τὴν εἰρήνην ἡμᾶς ποιήσασθαι, διὰ δὲ τὴν
πυκνότητα τῶν μεταβολῶν ἀθυμοτέρως διάγουσιν οἱ τὰς
53 πόλεις οἰκοῦντες τῶν ταῖς φυγαῖς ἐζημιωμένων· οἱ μὲν γὰρ
τὸ μέλλον δεδίασιν, οἱ δ' ἀεὶ κατιέναι προςδοκῶσιν. τοσοῦτον
δ' ἀπέχουσι τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς αὐτονομίας ὥςθ' αἱ μὲν
ὑπὸ τυράννοις εἰσὶ, τὰς δ' ἁρμοσταὶ κατέχουσιν, ἔνιαι δ' ἀνά-
στατοι γεγόνασι, τῶν δ' οἱ βάρβαροι δεσπόται καθεστήκασιν·
οὓς ἡμεῖς διαβῆναι τολμήσαντας εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ μεῖ-
ζον ἢ προςῆκεν αὐτοῖς φρονήσαντας οὕτω διέθεμεν ὥςτε μὴ
μόνον παύσασθαι στρατείας ἐφ' ἡμᾶς ποιουμένους, ἀλλὰ καὶ

---

et καταποντισμὸς, recens natorum, mari mersorum, nex p. 257. Demosth. c. Aristocr. p. 675. 676. λῃστὰς καὶ καταποντιστὰς ut synonyma coniungit." Morus. „πελτασταὶ] Retulerim ad Lacedaemonios, qui facta pace Antalcidae unam post aliam urbem hostiliter aggressi sunt, armisque ceperunt. Res narratur c. 35. Idem est, πόλεις αἰχμάλωτοι γεγόνασι. Ergo peltastae sunt omnino *armati*. (Male audierunt πελτασταὶ, quia erant ξένοι, *milites mercenarii* (ergo non omnino *armati*). ξενικὸν autem hoc primum fuit in Graecia. vid. Valesii Notae in Notas Maussaci ad Harpocrat. p. 322 sqq.)" Morus. 34 οἱ πολῖται πρὸς ἀλλήλους G πρὸς ἀλλ. οἱ π. V. 37 ἀθυμοτέρως G ἀθυμότερον V.

P. 53, 4 „ἁρμοστὴς ex etymologia et loquendi usu est omnino reipublicae administrator: v. Intt. ad Hesych. et Suidas et Wesseling. ad Diod. Sic. XIII, 66. Sed constat, verbo generis translato ad formam significandam, nominatim eos, qui a Lacedaemoniis praefecti sunt urbibus, eorum imperio subiectis, nomen τῶν ἁρμοστῶν gessisse. Dem. de Cor. c. 28. p. 258. ed. Reisk. de hoc ipso tempore imperii Spartanorum: Λακεδαιμόνιοι τὰ κύκλῳ τῆς Ἀττικῆς κατεῖχον ἁρμοσταῖς. Polyb. IV, 27. Xen. de rep. Laced. XIV, 2. dicit, olim Lacedaemonios maluisse domi vivere, quam ἁρμόζειν (i. e. εἶναι ἁρμοστὰς) ἐν ταῖς πόλεσιν." Morus. 5 „δεσπόται] Hinc c. 34. οἱ Λακεδαιμόνιοι πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων ἐκδότους τοῖς βαρβάροις ἐποίησαν. Cf. c. 37. 44. 47. et formula pacis apud Xenoph." Morus. 7 „οὕτω διέθεμεν] *Eo redegimus.* Videtur autem totum hoc de rebus Cimonis ad Eurymedontem intelligendum esse. Thucyd. I, 100. Diod. Sic.

τὴν αὑτῶν χώραν ἀνέχεσθαι πορθουμένην, καὶ διακοσίαις καὶ χιλίαις ναυσὶ περιπλέοντας εἰς τοσαύτην ταπεινότητα κατεστήσαμεν ὥστε μακρὸν πλοῖον ἐπὶ τάδε Φασήλιδος μὴ καθέλκειν, ἀλλ' ἡσυχίαν ἄγειν καὶ τοὺς καιροὺς περιμένειν, ἀλλὰ μὴ τῇ παρούσῃ δυνάμει πιστεύειν. καὶ ταῦθ' ὅτι διὰ τὴν τῶν προγόνων τῶν ἡμετέρων ἀρετὴν οὕτως εἶχεν αἱ τῆς πόλεως συμφοραὶ σαφῶς ἐπέδειξαν· ἅμα γὰρ ἡμεῖς τε τῆς ἀρχῆς ἀπεστερούμεθα καὶ τοῖς Ἕλλησιν ἀρχὴ τῶν κακῶν ἐγίγνετο. μετὰ γὰρ τὴν ἐν Ἑλλησπόντῳ γενομένην ἀτυχίαν ἑτέρων ἡγεμόνων καταστάντων ἐνίκησαν μὲν οἱ βάρβαροι ναυμαχοῦντες, ἦρξαν δὲ τῆς θαλάττης, κατέσχον δὲ τὰς πλείστας τῶν νήσων, ἀπέβησαν δ' εἰς τὴν Λακωνικὴν, Κύθηρα δὲ κατὰ κράτος εἷλον, ἅπασαν δὲ τὴν Πελοπόννησον κακῶς ποιοῦντες
XXXIV περιέπλευσαν. μάλιστα δ' ἄν τις συνίδοι τὸ μέγεθος τῆς μεταβολῆς, εἰ παραναγνοίη τὰς συνθήκας τάς τ' ἐφ' ἡμῶν γενομένας καὶ τὰς νῦν ἀναγεγραμμένας. τότε μὲν γὰρ ἡμεῖς φανησόμεθα τὴν ἀρχὴν τὴν βασιλέως ὁρίζοντες καὶ τῶν φόρων ἐνίους τάττοντες καὶ κωλύοντες αὐτὸν τῇ θαλάττῃ χρῆσθαι·

XI, 60, 61." Morus. 11 ἐπὶ τάδε G ἐντὸς V. Similiter tres alios locos Isocratis interpolavit correctorum imperitia: vid. praefat. ad Isocrat. p. VII. 12 „καθέλκειν] Cf. Areop. p. 156. Panath. p. 245. Scilicet Athenienses cum Artaxerxe Longimano, ad Cyprum victo a Cimone, foedus fecerunt, ut est apud Lycurg. in Leocr. c. 17. *μακρῷ πλοίῳ μὴ πλεῖν ἐντὸς Κυανέων καὶ Φασήλιδος*. Hoc pro *Φάσιδος* scribendum esse Taylorus recte docuit, et Diod. Sic. XII, 4. ac Suidam in *Κίμων* laudavit. Aristides Panath. p. 57. versus septentrionem Cyaneas, versus meridiem Chelidonias (insulas, Phaselidi vicinas, v. Suid. l. c.) terminos constitutos dicit. Adde Plutarch. in Cimone p. 487. ed. Francof. Hoc ergo c. 34. voluit Isocrates, quum *τὴν ἀρχὴν τὴν βασιλέως ὁρίζειν* scripsit." Morus. 17 „ἀτυχίαν] Clades Atheniensium ad flumen Aegos, ubi victoria Lysandri Lacedaemoniis imperium Graeciae peperit. Xen. Hellen. II, 1. Diod. Sic. III, 106. Cornel. Lys." Morus. 18 „ναυμαχοῦντες] Ut postea Artaxerxes Mnemon ad Cnidum, de quo c. 39." Morus.

23 εἰ παραναγνοίη G εἴπερ ἀναγνοίη V. 26 θαλ[illegible] G θαλάσσῃ V: quae forma auctore G ex Isocrate ita su[illegible] unus ut supersit locus quem corrigi oporteat in Panath[illegible]

νῦν δ' ἐκεῖνός ἐστιν ὁ διοικῶν τὰ τῶν Ἑλλήνων, καὶ προστάττων ἃ χρὴ ποιεῖν ἑκάστους, καὶ μόνον οὐκ ἐπιστάθμους ἐν ταῖς πόλεσι καθιστάς. πλὴν γὰρ τούτου τί τῶν ἄλλων ὑπόλοιπόν ἐστιν; οὐ καὶ τοῦ πολέμου κύριος ἐγένετο, καὶ τὴν 66
εἰρήνην ἐπρυτάνευσε, καὶ τῶν παρόντων πραγμάτων ἐπιστάτης καθέστηκεν; οὐχ ὡς ἐκεῖνον πλέομεν ὥσπερ πρὸς δεσπότην, ἀλλήλων κατηγορήσοντες; οὐ βασιλέα τὸν μέγαν αὐτὸν προσαγορεύομεν ὥσπερ αἰχμάλωτοι γεγονότες; οὐκ ἐν τοῖς πολέμοις τοῖς πρὸς ἀλλήλους ἐν ἐκείνῳ τὰς ἐλπίδας ἔχομεν τῆς σωτηρίας, ὃς ἀμφοτέρους ἡμᾶς ἡδέως ἂν ἀπολέσειεν;

Ὧν ἄξιον ἐνθυμηθέντας ἀγανακτῆσαι μὲν ἐπὶ τοῖς πα-
54 ροῦσι, ποθέσαι δὲ τὴν ἡγεμονίαν τὴν ἡμετέραν, μέμψασθαι δὲ Λακεδαιμονίοις ὅτι τὴν μὲν ἀρχὴν εἰς τὸν πόλεμον κατέστησαν ὡς ἐλευθερώσοντες τοὺς Ἕλληνας, ἐπὶ δὲ τελευτῆς

---

15. (241 d.) 28 „ἐπίσταθμος, κατὰ σατραπείαν κύριος. (i. e. satrapa.) Harpocr. Suidas." Morus. 31 „τὴν εἰρήνην ἐπρυτάνευσε] *Suo arbitratu de pace decernit*, eam facit, suadet, tuetur, mutat, tollit: plane idem, quod hoc ipso loco, κύριος ἐγένετο, *penes eum est arbitrium*. Diod. Sic. XIV, 110. constitutum narrat, ut, si qui non paruissent foederi, contra eos Artaxerxes διὰ τῶν εὐδοκούντων (*e sua sententia, ut ipsi placeret*, εὐδοκουμένως αὐτῷ. Polyb. XVII, 32.) bellum gereret. Aristid. Panath. p. 72. regi Persiae Asiaticos Graecos deditos queritur, datamque potestatem τοῖς ἄλλοις (Europaeis Graecis) τὰ δίκαια ὁρίζειν. Proinde Graeci non solum pace Antalcidae velut norma usi sunt, Xen. Hellen. VI. 5, 2. sed Artaxerxes etiam iis saepe suasit pacem, Diod. Sic. XV, 38. 50. 70. 76. Usurpari autem πρυτανεύειν significatu administrandi et moderandi notum est. Lucian. T. II. p. 379. simillimum est, τοὺς στασιάζοντας διαλλάττειν, καὶ ἐκείνοις εἰρήνην πρυτανεύειν. Dion. Halic. T. II. p. 34. ed. Sylburg. de rege, pacem patriae conservante, τὴν εἰρήνην πρυτανεύει. Hesychius: ἐπρυτάνευε, διῴκει. quod et de hoc loco valere potest. Cf. Harpocrat. in πρυτανεύοντα." Morus. 32 „Lege omnino Panath. p. 266. πρέσβεις πέμπομεν ὡς ἐκεῖνον, ἐλπίζοντες, ὁποτέροις ἂν οἰκειότερον διατεθείη, κυρίους τότε (f. τούτους) γενήσεσθαι τῆς ἐν τοῖς Ἕλλησι πλεονεξίας." Morus. 37 affert grammaticus Bekkeri Anecd. 143, 16. [illegible] ἀνάξιον G [illegible]

P. 54, 1 [illegible] V. In Aeginet. p. 368, 11. (385 d.) ἐπόθ[illegible] G [illegible] V [illegible] δὲ τελευτῆς G ἐπὶ τε-

οὕτω πολλοὺς αὐτῶν ἐκδότους ἐποίησαν, καὶ τῆς μὲν ἡμετέρας πόλεως τοὺς Ἴωνας ἀπέστησαν, ἐξ ἧς ἀπῴκησαν καὶ δι' ἣν πολλάκις ἐσώθησαν, τοῖς δὲ βαρβάροις αὐτοὺς ἐξέδοσαν, ὧν ἀκόντων τὴν χώραν ἔχουσι καὶ πρὸς οὓς οὐδεπώποτ' ἐπαύσαντο πολεμοῦντες. καὶ τότε μὲν ἠγανάκτουν, ὅθ' ἡμεῖς νομίμως ἐπάρχειν τινῶν ἠξιοῦμεν· νῦν δ' εἰς τοιαύτην δουλείαν καθεστώτων οὐδὲν φροντίζουσιν αὐτῶν, οἷς οὐκ ἐξαρκεῖ δασμολογεῖσθαι καὶ τὰς ἀκροπόλεις ὁρᾶν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν κατεχομένας, ἀλλὰ πρὸς ταῖς κοιναῖς συμφοραῖς καὶ τοῖς σώμασι δεινότερα πάσχουσι τῶν παρ' ἡμῖν ἀργυρωνήτων· οὐδεὶς γὰρ ἡμῶν οὕτως αἰκίζεται τοὺς οἰκέτας ὡς ἐκεῖνοι τοὺς ἐλευθέρους κολάζουσιν. μέγιστον δὲ τῶν κακῶν, ὅταν ὑπὲρ αὐτῆς τῆς δουλείας ἀναγκάζωνται συστρατεύεσθαι, καὶ πολεμεῖν τοῖς ἐλευθεροῦν ἀξιοῦσι, καὶ τοιούτους κινδύνους ὑπομένειν ἐν οἷς ἡττηθέντες μὲν παραχρῆμα διαφθαρήσονται, κατορθώσαντες δὲ μᾶλλον εἰς τὸν ἐπίλοιπον χρόνον δουλεύσουσιν.

XXXV *ὧν τίνας ἄλλους αἰτίους χρὴ νομίζειν ἢ Λακεδαιμονίους, οἳ τοσαύτην ἰσχὺν ἔχοντες περιορῶσι τοὺς μὲν αὑτῶν συμμάχους γενομένους οὕτω δεινὰ πάσχοντας, τὸν δὲ βάρβαρον τῇ τῶν Ἑλλήνων ῥώμῃ τὴν ἀρχὴν τὴν αὑτοῦ κατασκευαζόμενον; καὶ πρότερον μὲν τοὺς τυράννους ἐξέβαλλον, τῷ δὲ*

λευτῇς δὲ V. 4 *ἐκδότους* G *ἐκδότους τοῖς βαρβάροις* V. 6 „*ἐξέδοσαν*] In formula pacis Antalcidae, Xen. Hellen. V. 1, 28. *Ἀρταξέρξης νομίζει δίκαιον τὰς ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεις* (i. e. *τοὺς Ἴωνας*) *ἑαυτοῦ εἶναι.* Ergo *ἀπέστησαν* significat, *a nobis nostraque societate separatos esse voluerunt;* eo, quod Persico imperio eos subesse passi sunt.“ Morus. 7 *ἐπαύσαντο*] *παύσονται* pr. G, si sensum spectas, absurde, si linguam, soloece. 9 *τοιαύτην* G *τοσαύτην* V. 10 „*οὐκ ἐξαρκεῖ*] *Qui non satis miseriarum pati videntur, quod tributa ab iis exiguntur.* Nempe Lacedaemonii imperarunt iis tributa. Cf. c. 36.“ Morus. 13 „*οὐδὲν ἧττον τῶν ἀργυρωνήτων δουλεύουσι.* Plataic. p. 300.“ Morus. 18 *ἐλευθεροῦν ἀξιοῦσι*] *ἐλευθέροις ἀξιοῦσιν εἶναι* G, quod aliquo modo ferri potest si *τοῖς ἐλευθέρους* scribas. 19 *λοιπὸν* G *ἐπίλοιπον* V. *τὸν ἐπίλοιπον χρόνον* legitur in Isocrate p. 31, 5. 107, 2. 118, 19. 188, 30. 190, 10. 205, 9. 354, 2. 398, 14. 21 *αυτῶν* G *ἑαυτῶν* V. 24 „Opem tulerunt Atheniensibus, quum Hippiam eiecerunt. Herodot. V, 62—65. Thucyd.

πλήθει τὰς βοηθείας ἐποιοῦντο, νῦν δὲ τοσοῦτον μεταβεβλή- 67
κασιν ὥςτε ταῖς μὲν πολιτείαις πολεμοῦσι, τὰς δὲ μοναρχίας, συγκαθιστᾶσι. τὴν μέν γε Μαντινέων πόλιν εἰρήνης ἤδη γεγενημένης ἀνάστατον ἐποίησαν, καὶ τὴν Θηβαίων Καδμείαν κατέλαβον, καὶ νῦν Ὀλυνθίους καὶ Φλιασίους πολιορκοῦσιν, Ἀμύντᾳ δὲ τῷ Μακεδόνων βασιλεῖ καὶ Διονυσίῳ τῷ Σικελίας τυράννῳ καὶ τῷ βαρβάρῳ τῷ τῆς Ἀσίας κρατοῦντι συμπράτ-

---

VI, 59 sqq. Xen. Hellen. VI. 5, 33.“ Morus. 25 *δὲ* G *δὲ εἰς* V. 26 „Ut oppositio *πολιτείας* et *μοναρχίας* ostendit, *πολιτείαν* esse hoc loco *δημοκρατίαν* aut *πλῆθος*, quod ante dixerat: ita Harpocratio in *πολιτεία* docet, rhetores hoc verbo *ἰδίως* uti de democratia, laudatque Isocratis Panegyricum. Demosth. de Rhod. libert. T. I. p. 196. ed. Reisk. *οἱ τὰς πολιτείας καταλύοντες, καὶ μεθιστάντες εἰς ὀλιγαρχίαν, κοινοὶ ἐχθροὶ πάντων τῶν ἐλευθερίας ἐπιθυμούντων.* Cf. Henr. Steph. diatr. 5. in Isocr. p. 16.“ Morus. 27 *μέν γε* G *δὲ* V. „*Μαντινέων*] De Pace p. 179. *Μαντινέας διῴκισαν*, *divisos* in quatuor pagos *habitare iusserunt.* Xen. Hellen. V, 2. Wesselingius ad Diod. Sic. XV, 5. cf. c. 12. Polyb. IV, 27. Ipsa urbs diruta est. Cf. Harpocrat. in *Μαντινέων διοικισμός.*“ Morus. 28 *καὶ τὴν* G *τὴν δὲ* V. „*Καδμείαν*] Phoebidas Lacedaemonius, capta per fraudem Cadmea, ipse quidem punitus est, sed non item deductum praesidium. Plataic. p. 300. Xen. Hellen. V. 2, 17 sqq. Diod. Sic. XV, 20. Polyb. IV, 27.“ Morus. 29 *Ὀλυνθίους καὶ Φλιασίους πολιορκοῦσιν* G *Ὀλυνθίοις καὶ Φλιασίοις πολεμοῦσιν* V. „*Ὀλυνθίους*] Initia sunt apud Xen. l. c. §. 11. Reliqua §. 27. Tum c. 3. init. et §. 18—26. Adde Diod. Sic. XV, 19 sqq. ubi Lacedaemonios dicit denuo habuisse principatum Graeciae. Ex his locis, praecipue Diodori, simul intelligitur, contra Olynthios pugnanti Amyntae Spartanos opem tulisse.“ Morus. „*Φλιασίους*] Tandem expugnati sunt: de Pace p. 179. Uberius narravit Xenoph. Hellen. V. 2, 8. V. 3, 10—25. Diod. Sic. XV, 19.“ Morus. 30 „*Διονυσίῳ*] Misso ad Dionysium Aristo, qui verbis defenderet libertatem Graecorum in Sicilia, re opprimeret. Diod. Sic. XIV, 10. quem locum Wolfius indicavit. Cf. Xenoph. Hellen. VI. 2. 3. 21. Diod. Sic. XV, 23. Iidem adiuverunt Dionysium auxiliaribus submittendis, Diod. Sic. XIV, 44. omnique modo eius tyrannidem munierunt, ut ipsi, tanto adiutore freti, crescerent. Sed res diu ante coepta est quam Panegyricus editus est. Dicemus ergo, quum Isocrates de praesenti tempore loquatur, illa fuisse initia societatis, ad tempora usque Panegyrici cultae.“ Morus. 31 „*τῷ*

τουσιν ὅπως ὡς μεγίστην ἀρχὴν ἕξουσιν. καίτοι πῶς οὐκ ἄτοπον τοὺς προεστῶτας τῶν Ἑλλήνων ἕνα μὲν ἄνδρα τοσούτων ἀνθρώπων καθιστάναι δεσπότην ὧν οὐδὲ τὸν ἀριθμὸν ἐξευρεῖν ῥᾴδιόν ἐστι, τὰς δὲ μεγίστας τῶν πόλεων μηδ' αὐτὰς αὑτῶν ἐᾶν εἶναι κυρίας, ἀλλ' ἀναγκάζειν δουλεύειν ἢ ταῖς μεγίσταις συμφοραῖς περιβάλλειν. ὃ δὲ πάντων δεινότατον, 55 ὅταν τις ἴδῃ τοὺς τὴν ἡγεμονίαν ἔχειν ἀξιοῦντας ἐπὶ μὲν τοὺς Ἕλληνας καθ' ἑκάστην τὴν ἡμέραν στρατευομένους, πρὸς δὲ τοὺς βαρβάρους εἰς ἅπαντα τὸν χρόνον συμμαχίαν πεποιημένους.

XXXVI Καὶ μηδεὶς ὑπολάβῃ με δυςκόλως ἔχειν, ὅτι τραχύτερον τούτων ἐμνήσθην, προειπὼν ὡς περὶ διαλλαγῶν ποιήσομαι τοὺς λόγους· οὐ γὰρ ἵνα πρὸς τοὺς ἄλλους διαβάλω τὴν πόλιν τὴν Λακεδαιμονίων οὕτως εἴρηκα περὶ αὐτῶν, ἀλλ' ἵν' αὐτοὺς ἐκείνους παύσω, καθ' ὅσον ὁ λόγος δύναται, τοιαύτην ἔχοντας τὴν γνώμην. ἔστι δ' οὐχ οἷόν τ' ἀποτρέπειν τῶν ἁμαρτημάτων, οὐδ' ἑτέρων πράξεων πείθειν ἐπιθυμεῖν, ἢν μή τις ἐρρωμένως ἐπιτιμήσῃ τοῖς παροῦσιν· χρὴ δὲ κατηγο-

---

βαρβάρῳ] Facta cum eo per Antalcidam pace. v. ad c. 33. et deinde re, opera, studio omni. Ne vero quis additamentum ineptum putet, τῆς Ἀσίας κρατοῦντι, quod in se supervacuum esse fatemur, sciendum est, hoc additamentum esse praeparationem lectorum ad argumentationem statim adiectam, τοσούτων ἀνθρώπων δεσπότης. Hic igitur est ille τῆς Ἀσίας (ὅλης) κρατήσας. Non verbum βάρβαρος multitudinem subiectorum indicat, sed notio *domini Asiae.*" Morus. τῷ τῆς G τῆς V et Bekker. Anecd. 173, 8. 32 ὡς add. G. 36 αὐτῶν G ἑαυτῶν V.

P. 55, 2 καθ' ἑκάστην ἡμέραν G μόνον οὐχὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν V, ex temeraria grammatici correctione, cui altera scriptura nimium dicere videbatur. Ceterum scripsi καθ' ἑκάστην τὴν ἡμέραν: de quo vide ad 36, 22. 6 διαβάλω] διαβάλλω pr. G.

9 ἔχοντας τὴν γνώμην G γνώμην ἔχοντας V. 11 παροῦσιν G ἁμαρτάνουσι V. κατηγορεῖν fuit qui temere tentaret. Dignus est qui cum his comparetur Isocratis locus de Pace p. 149, 36. (173 c.) ἀνάγκη δὲ τοὺς νουθετοῦντας καὶ τοὺς κατηγοροῦντας τοῖς μὲν λόγοις χρῆσθαι παραπλησίοις, τὰς δὲ διανοίας ἔχειν ἀλλήλαις ὡς οἷόν τ' ἐναντιωτάτας. ὥστε περὶ τῶν ταὐτὰ λεγόντων οὐκ ἀεὶ προσήκει τὴν αὐτὴν ὑμᾶς γνώμην ἔχειν, ἀλλὰ τοὺς μὲν ἐπὶ βλάβῃ λοιδοροῦντας μισεῖν ὡς κακόνους ὄντας τῇ πόλει, τοὺς δ' ἐπ' ὠφελίᾳ

ρεῖν μὲν ἡγεῖσθαι τοὺς ἐπὶ βλάβῃ τοιαῦτα λέγοντας, νουθετεῖν δὲ τοὺς ἐπ' ὠφελίᾳ λοιδοροῦντας. τὸν γὰρ αὐτὸν λόγον οὐχ ὁμοίως ὑπολαμβάνειν δεῖ, μὴ μετὰ τῆς αὐτῆς διανοίας λεγόμενον. ἐπεὶ καὶ τοῦτ' ἔχομεν αὐτοῖς ἐπιτιμᾶν, ὅτι τῇ μὲν αὑτῶν πόλει τοὺς ὁμόρους εἱλωτεύειν ἀναγκάζουσι, τῷ δὲ κοινῷ τῷ τῶν συμμάχων οὐδὲν τοιοῦτον κατασκευάζουσιν, ἐξὸν αὐτοῖς τὰ πρὸς ἡμᾶς διαλυσαμένοις ἅπαντας τοὺς βαρβάρους περιοίκους ὅλης τῆς Ἑλλάδος καταστῆσαι. καίτοι χρὴ τοὺς φύσει καὶ μὴ διὰ τύχην μέγα φρονοῦντας τοιούτοις ἔργοις ἐπιχειρεῖν πολὺ μᾶλλον ἢ τοὺς νησιώτας 63
δασμολογεῖν, οὓς ἄξιόν ἐστιν ἐλεεῖν, ὁρῶντας τούτους μὲν διὰ σπανιότητα τῆς γῆς ὄρη γεωργεῖν ἀναγκαζομένους, τοὺς δ' ἠπειρώτας δι' ἀφθονίαν τῆς χώρας τὴν μὲν πλείστην αὐ-

---

(sic G: ὠφελείᾳ V.) νουθετοῦντας ἐπαινεῖν. 12 τοιαῦτα λέγοντας G λοιδοροῦντας V. 13 ὠφελίᾳ] Scribebatur ὠφελείᾳ. λοιδοροῦντας G τοιαῦτα πράττοντας V. 16 „εἱλωτεύειν] *Helotum more servire.* Vid. ad c. 32. Caeteros accolas eodem modo, quo Helotas, tractant. Harpocratio: *Εἱλωτεύειν, δουλεύειν· Ἰσοκράτης ἐν τῷ Πανηγυρικῷ.*" Morus. 17 τῷ τῶν G τῶν V. 18 ἐξὸν G ἐξ ὧν ἔσται V. ante ἅπαντας in G deletae litterae duae. 19 „περιοίκους] Persas eo redigere ut Graecis sint tales, quales Spartanis sunt περίοικοι. Sed περίοικοι a Spartanis dicebantur vicinorum Spartae oppidorum incolae, liberi quidem, sed imperio Spartanorum subiecti, iure autem civitatis non donati. Omnino lenitate nominis, *vicinus, finitimus*, tegitur crudelitas aut insolentia rei, *servitutis*, deterioris que conditionis. Caeterum nomina varia, quibus singulae gentes adpellabant addictos ita sibi deteriore conditione et subditos collegit Pollux Onomast. III. 83." Morus. 21 „νησιώτας] Asiae insulas potissimum indicat." Morus. 22 τούτους G τοὺς V. 23 ὄρη G τὰ ὄρη V. 24 „ἠπειρώτας] Persas, et quicunque in Asia minore, praeter insulanos Persico imperio parent. Ipsum consilium Isocratis declarat Persas hoc toto loco dici crescentes et opulentos negligentia quadam Lacedaemoniorum. Accedit auctoritas Harpocrationis in Ἤπειρον, unde verba huc retulimus: Ἤπειρον· Σύνηθές ἐστι τῷ Ἰσοκράτει, τὴν ὑπὸ τῷ βασιλεῖ τῶν Περσῶν γῆν (Asiam minorem et Persiam) οὕτω καλεῖν. Loca Isocratis haec sunt: c. 42. τοῖς ἠπειρώταις, Persis. Nam quae hoc loco de odio Atheniensium erga ἠπειρώτας narrat, ea

τῆς ἀργὸν περιορῶντας, ἐξ ἧς δὲ καρποῦνται τοσοῦτον πλοῦτον κεκτημένους.

XXXVII Ἡγοῦμαι δ', εἴ τινες ἄλλοθέν ποθεν ἐπελθόντες θεαταὶ γένοιντο τῶν παρόντων πραγμάτων, πολλὴν ἂν αὐτοὺς καταγνῶναι μανίαν ἀμφοτέρων ἡμῶν, οἵτινες οὕτω περὶ μικρῶν κινδυνεύομεν, ἐξὸν ἀδεῶς πολλὰ κεκτῆσθαι, καὶ τὴν ἡμετέραν αὐτῶν χώραν διαφθείρομεν, ἀμελήσαντες τὴν Ἀσίαν καρποῦσθαι. καὶ τῷ μὲν οὐδὲν προὐργιαίτερόν ἐστιν ἢ σκοπεῖν ἐξ ὧν μηδέποτε παυσόμεθα πρὸς ἀλλήλους πολεμοῦντες· ἡμεῖς δὲ τοσούτου δέομεν συγκρούειν τι τῶν ἐκείνου πραγμάτων ἢ ποιεῖν στασιάζειν ὥστε καὶ τὰς διὰ τύχην αὐτῷ γεγενημένας ταραχὰς συνδιαλύειν ἐπιχειροῦμεν, οἵτινες καὶ τοῖν στρατοπέδοιν τοῖν περὶ Κύπρον ἐῶμεν αὐτὸν τῷ μὲν χρῆ-

---

statim exemplis odii erga Persas illustrat. C. 51. τὸν πόλεμον πρὸς τοὺς ἠπειρώτας ποιεῖσθαι, transferre bellum ad eos, qui in Asia Persis parent. C. 43. fin. Rex Persiae invitis ἠπειρώταις imperat, i. e. satrapiis Asiae minoris, de quibus toto capite egit. Ibid. αἱ νῆσοι αἱ περὶ τὴν ἤπειρον, ad oras Asiae minoris, vide ibi exempla: paullo post et in orat. ad Phil. p. 103. διαβαίνειν εἰς τὴν ἤπειρον, in Asiam, quae Persis paret, traiicere. Euag. p. 200. τὰ περὶ τὴν ἤπειρον, res Asiae, Persis subiectae. Xen. Hellen. III. 1, 3. de Asia, αἱ ἐν τῇ ἠπείρῳ Ἑλληνίδες πόλεις. Nam quas copias Xenophon ex his oppidis venisse dicit, eas Diod. Sic. l. XIV. p. 670. Asiaticas fuisse tradit. Aristid. Panath. p. 27. οἱ ἐν τῇ ἠπείρῳ Ἴωνες. Auctor orat. funebr. in opp. Demosth. p. 1392. τὸν ἐξ ἁπάσης τῆς ἠπείρου στόλον dixit classem Persicam. Adde Paneg. c. 46. et Henr. Steph. diatr. 7. in Isocr. p. 29. Vales. ad Harpocrat. p. 87 sq." Morus. τῆς add. G. 27 ποθεν om. G. 31 τὴν G τοῦ τὴν V. 32 πρ. ἐστιν G ἐστι πρ. V. 33 μηδέποτε G οὐδέποτε V. πρὸς ἀλλ. πολ. G πολ. πρὸς ἀλλ. V. 35 τύχην G τύχας V. 36 συνδιαλύειν G διαλύειν V. 37 „τοῖν στρατοπέδοιν] Exercitus, quo socio Artaxerxes usus est ad Euagoram, Salaminiae tyrannum, coërcendum, qui Cyprum sibi vindicare moliebatur, fuit praecipue Ionum duce Tiribazo, quod hic narratur: is, quem obsedit, fuit Euagorae, dimicantis contra Persas, a quorum imperio defecerat, c. 39. Sunt ergo οἱ ἀφεστῶτες Euagoras cum sociis, quorum nomina prodidit Diod. Sic. XV, 2. De Athen. et Euagorae societate etiam Xen. Hellen. IV. 8, 24. V. 1, 10.

56 σθαι, τὸ δὲ πολιορκεῖν, ἀμφοτέροιν αὐτοῖν τῆς Ἑλλάδος ὄντοιν. οἵ τε γὰρ ἀφεστῶτες πρὸς ἡμᾶς τ᾽ οἰκείως ἔχουσι καὶ Λακεδαιμονίοις σφᾶς αὐτοὺς ἐνδιδόασι, τῶν τε μετὰ Τιριβάζου στρατευομένων καὶ τοῦ πεζοῦ τὸ χρησιμώτατον ἐκ τῶνδε τῶν τόπων ἤθροισται, καὶ τοῦ ναυτικοῦ τὸ πλεῖστον ἀπ᾽ Ἰωνίας συμπέπλευκεν, οἳ πολὺ ἂν ἥδιον κοινῇ τὴν Ἀσίαν ἐπόρθουν ἢ πρὸς ἀλλήλους ἕνεκα μικρῶν ἐκινδύνευον. ὧν ἡμεῖς οὐδεμίαν ποιούμεθα πρόνοιαν, ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν Κυκλάδων νήσων ἀμφισβητοῦμεν, τοσαύτας δὲ τὸ πλῆθος πόλεις καὶ τηλικαύτας τὸ μέγεθος δυνάμεις οὕτως εἰκῇ τῷ βαρβάρῳ παραδεδώκαμεν. τοιγαροῦν τὰ μὲν ἔχει, τὰ δὲ μέλλει, τοῖς δ᾽ ἐπιβουλεύει, δικαίως ἁπάντων ἡμῶν καταπεφρονηκώς. διαπέπρακται γὰρ ὃ τῶν ἐκείνου προγόνων οὐδεὶς πώποτε· τήν τε γὰρ Ἀσίαν διωμολόγηται καὶ παρ᾽ ἡμῶν καὶ παρὰ Λακεδαιμονίων βασιλέως εἶναι, τάς τε πόλεις τὰς Ἑλληνίδας οὕτω κυρίως παρείληφεν ὥστε τὰς μὲν αὐτῶν κατασκάπτειν, ἐν δὲ ταῖς ἀκροπόλεις ἐντειχίζειν. καὶ ταῦτα πάντα γέγονε διὰ τὴν ἡμετέραν ἄνοιαν, ἀλλ᾽ οὐ διὰ τὴν ἐκείνου δύναμιν.

XXXVIII Καίτοι τινὲς θαυμάζουσι τὸ μέγεθος τῶν βασιλέως πραγμάτων, καὶ φασὶν αὐτὸν εἶναι δυςπολέμητον, διεξιόντες ὡς πολλὰς τὰς μεταβολὰς τοῖς Ἕλλησι πεποίηκεν. ἐγὼ δ᾽ ἡγοῦμαι μὲν τοὺς ταῦτα λέγοντας οὐκ ἀποτρέπειν, ἀλλ᾽ ἐπισπεύδειν τὴν στρατείαν· εἰ γὰρ ἡμῶν ὁμονοησάντων αὐτὸς ἐν ταραχαῖς ὢν χαλεπὸς ἔσται προςπολεμεῖν, ἦ που σφόδρα χρὴ δεδιέναι τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ὅταν τὰ μὲν τῶν βαρβάρων καταστῇ καὶ διὰ μιᾶς γένηται γνώμης, ἡμεῖς δὲ πρὸς ἀλλήλους ὥςπερ νῦν πολεμικῶς ἔχωμεν. οὐ μὴν οὐδ᾽ εἰ συναγορεύουσι τοῖς ὑπ᾽ ἐμοῦ λεγομένοις, οὐδ᾽ ὣς ὀρθῶς περὶ τῆς ἐκείνου δυνάμεως γιγνώσκουσιν. εἰ μὲν γὰρ ἀπέφαινον αὐτὸν ἅμα 69

P. 56, 1 τῆς G ἐκ τῆς V. 3 Τιριβάζου] τειριβάζου G. Τηρίβαζος dicitur tum aliis tum Diodoro libr. XV. cap. 8 et seqq. ubi ex libro Coisliniano Τιρίβαζος restituendus. 5 πλεῖστον G πλεῖστον μέρος V. 9 πόλεις G τριήρεις V. 17 ἐντειχίζειν G τειχίζειν V. 22 τοῖς G ἐν τοῖς V. πεποίηκεν G πεποίηται V. 23 τοὺς ταῦτα G ταῦτα τοὺς V. 24 αὐτὸς G ἁπάντων

τοῖν πολέοιν ἀμφοτέροιν πρότερόν ποτε περιγεγενημένον, εἰκότως ἂν ἡμᾶς καὶ νῦν ἐκφοβεῖν ἐπεχείρουν· εἰ δὲ τοῦτο μὲν μὴ γέγονεν, ἀντιπάλων δ᾽ ὄντων ἡμῶν καὶ Λακεδαιμονίων προσθέμενος τοῖς ἑτέροις ἐπικυδέστερα τὰ πράγματα θάτερ᾽ ἐποίησεν, οὐδέν ἐστι τοῦτο σημεῖον τῆς ἐκείνου ῥώμης. ἐν γὰρ τοῖς τοιούτοις καιροῖς πολλάκις μικραὶ δυνάμεις μεγάλας τὰς ῥοπὰς ἐποίησαν, ἐπεὶ καὶ περὶ Χίων ἔχοιμ᾽ ἂν
57 τοῦτον τὸν λόγον εἰπεῖν, ὡς ὁποτέροις ἐκεῖνοι προσθέσθαι
XXXIX βουληθεῖεν, οὗτοι κατὰ θάλατταν κρείττους ἦσαν. ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἐκ τούτων δίκαιόν ἐστι σκοπεῖν τὴν βασιλέως δύναμιν ἐξ ὧν μεθ᾽ ἑκατέρων γέγονεν, ἀλλ᾽ ἐξ ὧν αὐτὸς ὑπὲρ αὑτοῦ πεπολέμηκεν. καὶ πρῶτον μὲν ἀποστάσης Αἰγύπτου τί διαπέπρακται πρὸς τοὺς ἔχοντας αὐτήν; οὐκ ἐκεῖνος μὲν ἐπὶ τὸν πόλεμον τοῦτον κατέπεμψε τοὺς εὐδοκιμωτάτους Περσῶν, Ἀβροκόμαν καὶ Τιθραύστην καὶ Φαρνάβαζον, οὗτοι δὲ τρί᾽ ἔτη μείναντες, καὶ πλείω κακὰ παθόντες ἢ ποιήσαντες, τελευτῶντες οὕτως αἰσχρῶς ἀπηλλάγησαν ὥστε τοὺς ἀφεστῶτας μηκέτι τὴν ἐλευθερίαν ἀγαπᾶν, ἀλλ᾽ ἤδη καὶ τῶν ὁμόρων ζητεῖν ἐπάρχειν; μετὰ δὲ ταῦτ᾽ ἐπ᾽ Εὐαγόραν στρατεύσας, ὃς ἄρχει μὲν μιᾶς πόλεως, ἐν δὲ ταῖς συνθήκαις ἔκδο-

---

αὐτὸς V. 31 τοῖν πολέοιν ἀμφοτέροιν] ταῖν πολέοιν ἀμφοτέραιν V. 33 μὴ G μηδέποτε V. 35 θάτερ᾽ G τούτων V. 37 τὰς add. G.

P. 57, 4 αυτοῦ G ἑαυτοῦ V. 8 Ἀβροκόμαν G et Harpocratio. Ἀκροκόμαν V. 12 „Εὐαγόραν] Voluerat Euagoras, Salaminiorum tyrannus, subiectam Artaxerxi Mnemoni Cyprum sibi omnino vindicare (cf. ad c. 37. Diod. Sic. XIV, 98.), quare bellum exarsit (XV, 2.), quod, si numeros recte iniit Diodorus, per decem annos sic gestum est, ut duobus annis extremis pugnaretur, reliquum tempus apparatu insumeretur (XV, 9. vid. Wesseling.), Euagoras denique, navali proelio victus, obsidione pressus, et a sociis fere derelictus, pacem peteret (ibid.). Historiam Euagorae laudandi causa narravit Isocr. Euag. p. 193." Morus. 13 „μιᾶς πόλεως τῶν ἐν Κύπρῳ] Sed non debebat Isocrates reticere Euagoram omni fere Cypro imperasse (Diod. Sic. XV, 2.), cuius urbes et consilio et vi sibi adiunxerat (id. XIV, 98.), et multas cum aliis societates contraxisse (id. XV, 2.)." Morus. πόλεως ἐν G πόλεως τῶν ἐν Κύπρῳ ἐν V. „ἔκδοτος] Foe-

τός ἐστιν, οἰκῶν δὲ νῆσον κατὰ μὲν θάλατταν προδεδυστύχηκεν, ὑπὲρ δὲ τῆς χώρας τρισχιλίους ἔχει μόνον πελταστάς, ἀλλ' ὅμως οὕτω ταπεινῆς δυνάμεως οὐ δύναται περιγενέσθαι βασιλεὺς πολεμῶν, ἀλλ' ἤδη μὲν ἓξ ἔτη διατέτριφεν, εἰ δὲ δεῖ τὰ μέλλοντα τοῖς γεγενημένοις τεκμαίρεσθαι, πολὺ πλείων ἐλπίς ἐστιν ἕτερον ἀποστῆναι πρὶν ἐκεῖνον ἐκπολιορκηθῆναι· τοιαῦται βραδυτῆτες ἐν ταῖς πράξεσι ταῖς βασιλέως ἔνεισιν. ἐν δὲ τῷ πολέμῳ τῷ περὶ Ῥόδον ἔχων μὲν τοὺς Λακεδαιμονίων συμμάχους εὔνους διὰ τὴν χαλεπότητα τῶν πολιτειῶν,

---

dere non comprehensus, sed Artaxerxi deditus erat. Nam pace Antalcidae Cyprus in Persarum potestatem venit. Xen. Hellen. V. 1, 28. Hinc Cypriorum nonnulli adversus vim Euagorae, late imperitantis, Artaxerxem in auxilium vocarunt." Morus. 14 θάλατταν G θάλασσαν V. „προδεδυστύχηκεν] Euagoram primo navali congressu victum esse narrat. Diod. Sic. XV, 3." Morus. 15 „Victus navali proelio, in ipsa insula obsessus est (Diod. Sic. XV, 4. 8.), et ὑπὲρ τῆς χώρας pugnare coactus." Morus. „τρισχιλίους] Diod. Sic. XV, 2. Euagoram, praeter socios, habuisse dicit militum sex millia. Nempe ab initio. Sed victum navali praelio, obsessumque Salamine, a sociis relictum esse narrat, XV, 8. Sic ergo fieri potuit ut eius copiae tandem ad trium millium paucitatem redigerentur." Morus. ἔχει G εἶχε V. 18 γεγενημένοις] προγεγενημένοις Clemens Alex. Str. VI. p. 625. qui haec initio orationis Andocideae de pace comparat. Indicavit Coraës. 19 „ἐλπίς] Isocratem spes fefellit: nam Euagoras hac ipsa obsidione tandem coërcitus est." Morus. 21 Ῥόδον] Vicinam Rhodo Κνίδον sufficit H. Wolfius auctoribus Xenophonte Hellen. IV. 3, 11. et aliis. Librorum scripturae plurimum fidei addit liber Urbinas, qui in oratione ad Philippum p. 79, 36. (94 e.). Ῥόδον praebuit pro vulgato Κνίδον. „Narratio de hoc bello, quod rex Persiae, duce Conone socioque Euagora usus, contra Lacedaemonios gessit, occurrit in Euag. p. 200. Or. ad Phil. p. 94. Xen. Hellen. IV. 3, 6. Diod. Sic. XIV, 39. 79. 83. Iustin. VI. 2, 3. Cornel. Con. II. 3, 4. Meminit et Plutarch. in Artaxerxe p. 1022. ed. Francof. Quibus quidem locis quum constanter tradatur ad Cnidum a Conone bellum gestum esse, debui e coniectura Wolfii Κνίδον atque Κόνωνος recipere." Morus. 22 „διὰ τὴν χαλεπότητα] *Quia ferre non poterant formam civitatum a Lacedaemoniis institutam:* cf. ad c. 32. Diod. Sic. XIV, 82. διὰ τὸ βάρος τῆς ἐπιστάσεως,

χρώμενος δὲ ταῖς ὑπηρεσίαις ταῖς παρ' ἡμῶν, στρατηγοῦντος δ' αὐτῷ Κόνωνος, ὃς ἦν ἐπιμελέστατος μὲν τῶν στρατηγῶν, πιστότατος δὲ τοῖς Ἕλλησιν, ἐμπειρότατος δὲ τῶν πρὸς τὸν πόλεμον κινδύνων, τοιοῦτον λαβὼν συναγωνιστὴν τρία μὲν ἔτη περιεῖδε τὸ ναυτικὸν τὸ προκινδυνεῦον ὑπὲρ τῆς Ἀσίας ὑπὸ τριήρων ἑκατὸν μόνων πολιορκούμενον, πεντεκαίδεκα δὲ μηνῶν τοὺς στρατιώτας τὸν μισθὸν ἀπεστέρησεν ὥςτε τὸ μὲν ἐπ' ἐκείνῳ πολλάκις ἂν διελύθησαν, διὰ δὲ τὸν ἐφεστῶτα κίνδυνον καὶ τὴν συμμαχίαν τὴν περὶ Κόρινθον συστᾶσαν μόλις ποτὲ ναυμαχοῦντες ἐνίκησαν. καὶ ταῦτ' ἐστὶ τὰ βασιλικώτατα καὶ σεμνότατα τῶν ἐκείνῳ πεπραγμένων, καὶ περὶ ὧν οὐδέποτε παύονται λέγοντες οἱ βουλόμενοι τὰ τῶν
XL βαρβάρων μεγάλα ποιεῖν. ὥςτ' οὐδεὶς ἂν ἔχοι τοῦτ' εἰπεῖν,

---

plane eodem sensu. Xenoph. Mem. II. 2, 7. *ἡ χαλεπότης τῆς μητρός*, *mores matris*, *quos filius ferre nequit.* Liv. *gravis ordo senatorius*, i. e. plebi molestus. Cononem sequuti sunt Rhodii, desertis Lacedaemoniis. Diod. Sic. XIV, 79.“ Morus. 23 „Varia nostra Atheniensium opera usus est, nos commoda ei ministravimus. Scilicet cum Tithraustes, satrapa Persicus, vim Agesilai, tum in Asia bellum gerentis, timeret: pecunia sollicitavit Graecos, ut bello Spartanis inferendo Agesilaum redire cogerent. Effecta igitur societas est, cui et Athenienses se adiunxerunt. Sic Agesilao redire coacto inservierunt Athenienses Persis, et commodum iis ingens ministrarunt. Xenoph. Hellen. III. 5, 1. 9. it. 4, 2.“ Morus. 24 *Κόνωνος* nomen ex aliis Isocratis locis dudum restituerunt critici: *κοίνωνος* G *Κίμωνος* V. 27 *τὸ προκινδυνεῦον ὑπὲρ τῆς Ἀσίας* G *τὸ περὶ τὴν Ἀσίαν* V. 28 *μόνων* G *μόνον* V. 29 *δὲ* om. G. 31 *ἐφεστῶτα κίνδυνον καὶ τὴν συμμαχίαν*] *ἐφεστῶτα καὶ συμμαχίαν* pr. G. 32 „*συστᾶσαν*] Haec est ipsa illa contra Spartanos conflata societas, de qua modo dixi. Nam quoniam Corinthi exercitus collectus est (Diod. Sic. XIV, 83.), indidemque ad bellum profectus (Xen. Hell. IV. 4, 1.), et commune sociorum concilium ibi habitum (Diod. Sic. XIV, 82. *ἐν τῇ Κορίνθῳ κοινὸν συνέδριον κατεστήσαντο*), ipsum bellum dictum est Corinthiacum. Hinc Diod. Sic. XIV, 87. *Τῶν κατὰ τὸν πόλεμον (τοῦτον) δεινῶν σχεδόν τι περὶ τὴν Κόρινθον γενομένων, ὁ πόλεμος οὗτος ἐκλήθη Κορινθιακός.* Sic Isocr. Plataic. p. 301. Apud Xenoph. IV. 2, 8. *οἱ περὶ τοὺς Κορινθίους* opponuntur *τοῖς περὶ τοὺς Λακεδαιμονίους.*“ Morus. *ποτὲ* om. G.

ὡς οὐ δικαίως χρῶμαι τοῖς παραδείγμασιν, οὐδ' ὡς ἐπὶ μικροῖς διατρίβω τὰς μεγίστας τῶν πράξεων παραλείπων· φεύ-
58 γων γὰρ ταύτην τὴν αἰτίαν τὰ κάλλιστα τῶν ἔργων διῆλθον, οὐκ ἀμνημονῶν οὐδ' ἐκείνων, ὅτι Δερκυλίδας μὲν χιλίους ἔχων ὁπλίτας τῆς Αἰολίδος ἐπῆρχε, Δράκων δ' Ἀταρνέα καταλαβὼν καὶ τρισχιλίους πελταστὰς συλλέξας τὸ Μύσιον πεδίον ἀνάστατον ἐποίησε, Θίβρων δ' ὀλίγῳ πλείους τούτων διαβιβάσας τὴν Λυδίαν ἅπασαν ἐπόρθησεν, Ἀγησίλαος δὲ τῷ Κυ-

---

36 δικαίως G δικαίοις V. 37 παραλείπων G παραλιπὼν V.

P. 58, 2 Δερκυλίδας G Δερκυλλίδας V. „Dercyllidas, a Lacedaemoniis in Asiam harmosta missus, Thibroni successit, qui iniquius erga socios se gesserat. Xen. Hellen. III. 1, 6. sqq. Diod. Sic. XIV, 38. Iustin. VI. 1, 2. scribitur Hercyllides. Harpocratio, Dercyllidam regem Lacedaemoniorum appellans, abusus est regis nomine.“ Morus. 3 ἐπῆρχε G ἐπῆρξε V. „Dracon Atarneo, oppido Mysiae, e regione Lesbi sito et a Dercyllida occupato, praefectus est. Xenoph. Hell. III. 2, 9. Cf. Harpocratio in Δράκων et Ἀταρνεύς, et Hutchinson. Dissertat. ad Xenoph. de Expedit. Cyri p. 39. ed. Lips.“ Morus. 5 Θίβρων G Θίμβρων V. Philostephanus Athenaei VII. p. 293. A.

τῇ τ' ὀξύτητι μετὰ Θίβρωνα Δαίδαλε.

Scribitur Θίμβρωνα. Sopater ibid. VI. p. 230. E.

οἵαν ποτ' ἔσχε καὶ Θίβρων ὁ Ταντάλου.

„Alii Θίβρων, alii Θίμβρων, de qua varietate Wesseling. ad Diod. Sic. XIV, 36. disputavit. Res ita se habuit. Postquam Artaxerxes adiutores Cyri fratris ulcisci coeperat, Iones a Lacedaemoniis auxilium petierunt. Itaque Thibro harmosta missus est. Diod. Sic. l. c. Xen. Hellen. III. 1, 3. Occupatis tum aliquot oppidis (ibid.), redire Spartam iussus est: sed paullo ante pacem Antalcidae denuo in Asiam missus ἔφερε καὶ ἦγε τὴν βασιλέως. Xenoph. Hellen. IV. 8, 17. Diod. Sic. XIV, 99. Cf. Harpocratio in Θίμβρων.“ Morus. 6 ἅπασαν G πᾶσαν V. Legebatur Κύρου στρατεύματι, quod in multis libris scriptum Κύρου στρατοπέδῳ. Κύρειον στράτευμα ex hac oratione memorant Harpocratio, Photius (191, 14.) et alii. „Reliquiae Graecorum, qui Cyrum minorem in illa nobilissima expeditione adversus fratrem adiuverant, et victo Cyro se duce Xenophonte receperant, adiunxerunt se Agesilao, tum in Asia pugnanti adversus Persas. v. ad Xenoph. Hellen. III. 4, 20. Quum autem Agesilaus illo tempore multos alios

ρείῳ στρατεύματι χρώμενος μικροῦ δεῖν τῆς ἐντὸς Ἅλυος χώρας ἐκράτησεν. καὶ μὴν οὐδὲ τὴν στρατιὰν τὴν μετὰ βασιλέως περιπολοῦσαν, οὐδὲ τὴν Περσῶν ἀνδρίαν ἄξιον φοβηθῆναι· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι φανερῶς ἐπεδείχθησαν ὑπὸ τῶν Κύρῳ συναναβάντων οὐδὲν βελτίους ὄντες τῶν ἐπὶ θαλάττῃ. τὰς μὲν γὰρ ἄλλας μάχας ὅσας ἡττήθησαν ἐῶ, καὶ τίθημι 71 *στασιάζειν αὐτοὺς καὶ μὴ βούλεσθαι προθύμως πρὸς τὸν ἀδελφὸν τὸν βασιλέως διακινδυνεύειν. ἀλλ᾽ ἐπειδὴ Κύρου τελευτήσαντος συνῆλθον ἅπαντες οἱ τὴν Ἀσίαν κατοικοῦντες, ἐν τούτοις τοῖς καιροῖς οὕτως αἰσχρῶς ἐπολέμησαν ὥστε μηδένα λόγον ὑπολιπεῖν τοῖς εἰθισμένοις τὴν Περσῶν ἀνδρίαν ἐπαινεῖν. λαβόντες γὰρ ἑξακισχιλίους τῶν Ἑλλήνων οὐκ ἀριστίνδην ἐπειλεγμένους, ἀλλ᾽ οἳ διὰ φαυλότητ᾽ ἐν ταῖς αὑτῶν*

Europaeos et Asiaticos habuerit in exercitu (Xen. Hellen. III. 4. 2. 3. Agesil. 1, 14. sqq): non video, cur Isocrates hoc loco eum tantummodo reliquias exercitus, qui Cyrum adiuverat, habuisse dicat, quasi non alios multos in exercitu habuisset. An simpliciter tempus hoc additamento notare voluit: *tunc, quum illas reliquias in exercitu suo habebat?* Agesilaus enim saepe pugnavit adversus Persas alio tempore.“ Morus. 7 *χώρας* G *χώρας ἁπάσης* V. 8 *μὴν* add. G. *βασιλέως*] *τοῦ βασιλέως* G.
11 *θαλάττῃ* G *θαλάττης* V. „*οἱ ἐπὶ θαλάττης*, qui in Asia minore habitant, etiam non prope oras. Nam qui e Persia Asiam minorem adeunt, versus mare e mediterraneis proficiscuntur. Sic c. 41. *καταβαίνοντες ἐπὶ θάλατταν*, satrapae, qui e Persia in Asiae minoris provincias mittuntur. Infra, hoc ipso capite, *ἡ παραλία τῆς Ἀσίας*, de iisdem provinciis. C. 43. *αἱ πόλεις αἱ ἐπὶ θαλάττῃ*, urbes Asiae minoris. Xen. Hellen. I. 4, 1. et Diod. Sic. XIV, 12. *Κῦρος ἄρχων τῶν ἐπὶ θαλάττης σατραπῶν.* Idem XI, 2. provincias *πάσης τῆς παραθαλαττίου*, quae Xerxi paret, sic enarrat, ut Asia minor describatur. Hinc in Xen. Hell. III. 4, 27. *πόλεις ἐπιθαλαττίδιοι.* Caeterum de bello Cyri adversus fratrem Artaxerxem nota sunt omnia e Xenophonte de expeditione Cyri et Diod. Sic. XIV, 19. sqq.“ Morus. 14 *τὸν* G *τοῦ* V.
17 *ὑπολιπεῖν* G *ὑπολείπειν* V. *Περσῶν* G *τῶν Περσῶν* V.
18 „*Quum iis hostes obtigissent sex millia Graecorum.* Secundum Xenophontem Anab. V. 3, 4. e decem millibus Graecorum, qui cum Cyro fuerant, reversi sunt octo millia et sexcenti. Rem denuo narravit Isocrates or. ad Phil. p. 110.“ Morus.
19 *ἐπειλεγμένους* G *μὲν ἐπιλελεγμένους* V. *ταῖς αὑτῶν οὐχ* G *ταῖς*

οὐχ οἷοί τ' ἦσαν ζῆν, ἀπείρους μὲν τῆς χώρας ὄντας, ἐρήμους δὲ συμμάχων γεγενημένους, προδεδομένους δ' ὑπὸ τῶν συναναβάντων, ἀπεστερημένους δὲ τοῦ στρατηγοῦ μεθ' οὗ συνηκολούθησαν, τοσοῦτον αὐτῶν ἥττους ἦσαν ὥςθ' ὁ βασιλεὺς ἀπορήσας τοῖς παροῦσι πράγμασι καὶ καταφρονήσας τῆς περὶ αὑτὸν δυνάμεως τοὺς ἄρχοντας τοὺς τῶν ἐπικούρων ὑποσπόνδους συλλαβεῖν ἐτόλμησεν, ὡς εἰ τοῦτο παρανομήσειε συνταράξων τὸ στρατόπεδον, καὶ μᾶλλον εἵλετο περὶ τοὺς θεοὺς ἐξαμαρτεῖν ἢ πρὸς ἐκείνους ἐκ τοῦ φανεροῦ διαγωνίσασθαι. διαμαρτὼν δὲ τῆς ἐπιβουλῆς, καὶ τῶν στρατιωτῶν συμμεινάντων καὶ καλῶς ἐνεγκόντων τὴν συμφορὰν, ἀπιοῦσιν αὐτοῖς Τισσαφέρνην καὶ τοὺς ἱππέας συνέπεμψεν, ὑφ' ὧν ἐκεῖνοι παρὰ πᾶσαν ἐπιβουλευόμενοι τὴν ὁδὸν ὁμοίως διεπορεύθησαν ὡςπερανεὶ προπεμπόμενοι, μάλιστα μὲν φοβούμενοι τὴν ἀοίκητον τῆς χώρας, μέγιστον δὲ τῶν ἀγαθῶν νομίζοντες εἰ τῶν πολεμίων ὡς πλείστοις ἐντύχοιεν. κεφάλαιον δὲ τῶν εἰρημένων· ἐκεῖνοι γὰρ οὐκ ἐπὶ λείαν ἐλθόντες οὐδὲ κώμην καταλαβόντες, ἀλλ' ἐπ' αὐτὸν τὸν βασιλέα στρα-
59 τεύσαντες, ἀσφαλέστερον κατέβησαν τῶν περὶ φιλίας ὡς αὐτὸν πρεσβευόντων. ὥςτε μοι δοκοῦσιν ἐν ἅπασι τοῖς τόποις σαφῶς ἐπιδεδεῖχθαι τὴν αὑτῶν μαλακίαν· καὶ γὰρ ἐν τῇ παραλίᾳ τῆς Ἀσίας πολλὰς μάχας ἥττηνται, καὶ διαβάντες εἰς τὴν Εὐρώπην δίκην ἔδοσαν· οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν κακῶς ἀπώ-

---

ἑαυτῶν πόλεσιν οὐχ V. Conf. 38, 30. ἐν ταῖς αὑτῶν ἀχρήστως ἔχειν. Panath. p. 236, 6. (267 d.) auctore G editum συγγιγνόμενοι τοῖς τε μὴ δυναμένοις ἐν ταῖς αὑτῶν ζῆν (πατρίσι add. V) καὶ τοῖς χεῖρον γεγονόσιν ὧν*) οἱ νόμοι προστάττουσιν. 21 προδεδομένους G προδιδομένους V. 23 αὐτῶν ἥττους G ἥττους αὐτῶν V. 25 ἐπικούρων G Ἑλλήνων V. 29 ἐπιβουλῆς] ἐπιβολῆς G. 30 ἐνεγκόντων G ἐνεγκάντων V. Aoristi primi activi non nisi indicativo modo utitur Isocrates, qui ceteros modos ab altero aoristo petere consuevit. 31 Τισσαφέρνην G Τισαφέρνην V. 36 ἐπὶ λείαν G. Libri ceteri ἐπὶ μέλειαν. ἐπὶ μὲν λείαν H. Wolfius. P. 59, 1 ὡς αὐτὸν G αὐτῶν V. αὐτοῦ H. Wolfius.

---

*) ὧν] Isocrates in Antidosi p. 300, 35. κάλλιον ὧν οἱ νόμοι προστάττουσι.

λονθ᾽, οἱ δ᾽ αἰσχρῶς ἐσώθησαν, καὶ τελευτῶντες ὑπ᾽ αὐτοῖς τοῖς βασιλείοις καταγέλαστοι γεγόνασιν.

XLI Καὶ τούτων οὐδὲν ἀλόγως γέγονεν, ἀλλὰ πάντ᾽ εἰκότως 72
ἀποβέβηκεν· οὐ γὰρ οἷόν τε τοὺς οὕτω τρεφομένους καὶ πολιτευομένους οὔτε τῆς ἄλλης ἀρετῆς μετέχειν οὔτ᾽ ἐν ταῖς μάχαις τρόπαιον ἱστάναι τῶν πολεμίων. πῶς γὰρ ἐν τοῖς ἐκείνων ἐπιτηδεύμασιν ἐγγενέσθαι δύναιτ᾽ ἂν ἢ στρατηγὸς δεινὸς ἢ στρατιώτης ἀγαθὸς ὧν τὸ μὲν πλεῖστόν ἐστιν ὄχλος ἄτακτος καὶ κινδύνων ἄπειρος, πρὸς μὲν τὸν πόλεμον ἐκλελυμένος, πρὸς δὲ τὴν δουλείαν ἄμεινον τῶν παρ᾽ ἡμῖν οἰκετῶν πεπαιδευμένος, οἱ δ᾽ ἐν ταῖς μεγίσταις δόξαις ὄντες αὐτῶν ὁμαλῶς μὲν οὐδὲ κοινῶς οὐδὲ πολιτικῶς οὐδεπώποτ᾽ ἐβίωσαν, ἅπαντα δὲ τὸν χρόνον διάγουσιν εἰς μὲν τοὺς ὑβρίζοντες, τοῖς δὲ δουλεύοντες, ὡς ἂν ἄνθρωποι μάλιστα τὰς φύσεις διαφθαρεῖεν, καὶ τὰ μὲν σώματα διὰ τοὺς πλούτους τρυφῶντες, τὰς δὲ ψυχὰς διὰ τὰς μοναρχίας ταπεινὰς καὶ περιδεεῖς ἔχοντες, ἐξεταζόμενοι πρὸς αὐτοῖς τοῖς βασιλείοις καὶ προκαλινδούμενοι καὶ πάντα τρόπον μικρὸν φρονεῖν μελετῶντες, θνητὸν μὲν ἄνδρα προσκυνοῦντες καὶ δαίμονα προσαγορεύοντες, τῶν δὲ θεῶν μᾶλλον ἢ τῶν ἀνθρώπων ὀλιγωροῦντες. τοιγαροῦν οἱ καταβαίνοντες αὐτῶν ἐπὶ θάλατταν, οὓς καλοῦσι σατράπας, οὐ καταισχύνουσι τὴν ἐκεῖ παίδευσιν, ἀλλ᾽ ἐν τοῖς ἤθεσι τοῖς αὐτοῖς διαμένουσι, πρὸς μὲν τοὺς φίλους ἀπίστως, πρὸς δὲ τοὺς ἐχθροὺς ἀνάνδρως ἔχοντες, καὶ τὰ μὲν ταπεινῶς, τὰ δ᾽ ὑπερηφάνως ζῶντες, τῶν μὲν συμμάχων καταφρονοῦντες, τοὺς δὲ πολεμίους θεραπεύοντες. τὴν μέν γε μετ᾽ Ἀγησιλάου στρατιὰν ὀκτὼ μῆνας ταῖς αὐτῶν δαπάναις διέ-

6 ὑπ᾽ G ἐπ᾽ V. 7 „Euag. p. 200. μικροῦ δεῖν Κῦρος ἔλαθε τὸν βασιλέα ἐπὶ τὸ βασίλειον ἐπιστάς. Xenoph. Anabas. II. 4, 4. ἡμεῖς (Graeci cum Cyro) ἐνικῶμεν τὴν βασιλέως δύναμιν ἐπὶ ταῖς θύραις αὐτοῦ.“ Morus. 9 οὐ G οὐδὲ V. 11 ἱστάναι G ἵστασθαι V. γὰρ G γὰρ ἂν V. 19 ὡς ἂν G ὡσανεὶ V. διαφθαρεῖεν G διεφθαρμένοι V. 22 πρὸς G δὲ πρὸς V. προκαλινδούμενοι G προκυλινδούμενοι V. Contra in Philippo p. 83, 11. (98 c.) G praebuit κυλινδουμένοις, quum vulgo καλινδουμένοις legeretur. καλινδουμένων p. 261, 5. (295 b.) 279, 29. (316 b.) 312, 36. (ubi prima syllaba corr. in G.) 25 ὀλιγωροῦντες G καταφρονοῦντες V. 27 ἐκεῖ G ἐκείνων V. 32 „Accepit Agesilaus

θρεψαν, τοὺς δ' ὑπὲρ αὐτῶν κινδυνεύοντας ἑτέρου τοσούτου
χρόνου τὸν μισθὸν ἀπεστέρησαν· καὶ τοῖς μὲν Κισθήνην κα-
ταλαβοῦσιν ἑκατὸν τάλαντα διένειμαν, τοὺς δὲ μεθ' αὑτῶν
εἰς Κύπρον στρατευσαμένους μᾶλλον ἢ τοὺς αἰχμαλώτους
ὕβριζον. ὡς δ' ἁπλῶς εἰπεῖν καὶ μὴ καθ' ἓν ἕκαστον, ἀλλ'
60 ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, τίς ἢ τῶν πολεμησάντων αὐτοῖς οὐκ εὐδαι-
μονήσας ἀπῆλθεν, ἢ τῶν ὑπ' ἐκείνοις γενομένων οὐκ αἰκι-
σθεὶς τὸν βίον ἐτελεύτησεν; οὐ Κόνωνα μέν, ὃς ὑπὲρ τῆς 73
Ἀσίας στρατηγήσας τὴν ἀρχὴν τὴν Λακεδαιμονίων κατέλυσεν,
ἐπὶ θανάτῳ συλλαβεῖν ἐτόλμησαν, Θεμιστοκλέα δ', ὃς ὑπὲρ
τῆς Ἑλλάδος αὐτοὺς κατεναυμάχησε, τῶν μεγίστων δωρεῶν
ἠξίωσαν; καίτοι πῶς χρὴ τὴν τούτων φιλίαν ἀγαπᾶν οἳ τοὺς
μὲν εὐεργέτας τιμωροῦνται, τοὺς δὲ κακῶς ποιοῦντας οὕτως

---

ea lege, ut recederet, a Tithrauste, satrapa Persico, triginta talenta. Xen. Hellen. III. 4, 25. Diod. Sic. XIV, 80. nihil nisi semestres inducias commemorat." Morus. 33 κινδυνεύοντας G κινδυνεύσαντας V. „ἑτέρου τοσούτου] *Bis totidem mensium stipendio privaverunt.* C. 39. fin. de quindecim mensibus loquutus est. Ergo *alterum tantum temporis spatium* non ἀκριβῶς dixit." Morus. 34 „Κισθήνην] Harpocratio de monte Thraciae cepit; Suidas item, apud quem Κισσήνη scribitur. Cf. Intt. ad Hesych. in Κισσήνη. Wolfius de urbe Aeolidis intelligit, quam Cellar. Geogr. T. II. p. 44. ad Mysiam retulit, et Stephanus de urbibus in Πᾶσσα itemque Plinius Hist. Nat. V, 32. commemoravit. Sed quam diu de re, quam Isocrates respicit, non constat, (mihi quidem non constat) tam diu de situ loci nihil definiri potest." Morus. 35 αὐτῶν G ἑαυτῶν V. 36 „στρατευσαμένους] Iones. cf. ad c. 37. 37 ἓν add. G.

P. 60, 3 „ὑπὲρ τῆς Ἀσίας] Nomine regis Persiae. c. 39." Morus. 4 τὴν ἀρχὴν τὴν Λακεδαιμονίων G τὴν Λακεδαιμονίων ἀρχὴν V. „Diod. Sic. XIV, 84. Λακεδαιμόνιοι ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου τὴν κατὰ θάλατταν ἀρχὴν ἀπέβαλον. Nam eo bello confecto, omnis Graecia Athenis paruit, Isocr. Areop. p. 141. liberataque est a dominatu Spartanorum, Iustin. VI, 4. Cornel. Con. c. 4." Morus. 5 θανάτῳ G θάνατον V. „συλλαβεῖν] Xen. Hellen. IV. 8, 16. et Diod. Sic. XIV, 85. falso crimine captum tradunt, ut pax Antalcidae perficeretur. Paullo aliter Cornel. Con. c. 5." Morus. ὃς a corr. habet G. 6 τῶν G καὶ V.

ἐπιφανῶς κολακεύουσιν; περὶ τίνας δ' ἡμῶν οὐκ ἐξημαρτήκασιν; ποῖον δὲ χρόνον διαλελοίπασιν ἐπιβουλεύοντες τοῖς Ἕλλησιν; τί δ' οὐκ ἐχθρὸν αὐτοῖς ἐστὶ τῶν παρ' ἡμῖν, οἳ καὶ τὰ τῶν θεῶν ἕδη καὶ τοὺς νεὼς συλᾶν ἐν τῷ προτέρῳ πολέμῳ καὶ κατακάειν ἐτόλμησαν; διὸ καὶ τοὺς Ἴωνας ἄξιον ἐπαινεῖν, ὅτι τῶν ἐμπρησθέντων ἱερῶν ἐπηράσαντ' εἴ τί τινες κινήσειαν ἢ πάλιν εἰς τἀρχαῖα καταστῆσαι βουληθεῖεν, οὐκ ἀποροῦντες πόθεν ἐπισκευάσωσιν, ἀλλ' ἵν' ὑπόμνημα τοῖς ἐπιγιγνομένοις ᾖ τῆς τῶν βαρβάρων ἀσεβείας, καὶ μηδεὶς πιστεύῃ τοῖς τοιαῦτ' εἰς τὰ τῶν θεῶν ἐξαμαρτεῖν τολμῶσιν,

---

9 ἐξημαρτήκασιν G ἐξαμαρτάνουσιν V. 10 διαλελοίπασιν ἐπιβουλεύοντες G διαλελοίπασιν οὐκ ἐπιβουλεύοντες V. 13 κατακάειν G κατακαίειν V. 14 τι praeeunte Valckenario ad Herodotum V, 102. recte addidit Coraës comparata ipsa iurisiurandi formula, quam Lycurgus servavit p. 158, 6. HSt. τῶν ἱερῶν τῶν ἐμπρησθέντων καὶ καταβληθέντων ὑπὸ τῶν βαρβάρων οὐδὲν ἀνοικοδομήσω παντάπασιν, ἀλλ' ὑπόμνημα τοῖς ἐπιγιγνομένοις ἐάσω καταλείπεσθαι τῆς τῶν βαρβάρων ἀσεβείας. „Ante pugnam Plataeensem coniuratum esse a Graecis in hanc sententiam, et Diod. Sic. XI, 29. et Lycurg. in Leocr. c. 19. narravit: ille in Isthmo in ipso itinere factum dixit, hic ad Plataeas, itinere finito. Sed de Ionibus ne verbum quidem: tantum Ἕλληνας commemorant, quo nomine hic Europaeos Graecos indicari docet Herodotus IX, 28. sq. quo loco aciem Graecorum describit, etsi de iureiurando plane nihil retulit. Igitur vel audiendus est Wesselingius ad locum istum Diodori, qui Isocratem in hoc similem Theopompo, a quo tota res in dubitationem adducta est, arbiratur: aut Ἴωνας mutandum in Ἕλληνας. Quod si sequamur, c. 42. in. καὶ περὶ τῶν πολιτῶν τῶν ἡμετέρων erit, *nominatim et de civibus et maioribus Atheniensium.*" Morus. 15 κινήσειαν G οἰκοδομήσαιεν V. τἀρχαῖα G τὰ ἀρχαῖα V. 16 πόθεν G ὅθεν vel ὁπόθεν V. „ἐπισκευάσωσιν] *Unde reaedificarent.* Xen. Hell. II. 1, 7. II. 2, 1. ἐπισκευάζειν τὰς ναῦς, *reficere naves.* Diod. Sic. XX, 84. Thucyd. I, 29. ἐπισκευὴ τῶν νεῶν *refectio classis.* v. schol. Demosth. de Cor. c. 35. et 97. ἐπισκευὴ τῶν τειχῶν, *refectio murorum*, quam Lycurg. c. 11. κατασκευὴν dixit: eodemque significatu Thuc. IV, 116. ἀνασκευάζειν. Caeterum ὑπόμνημα τῆς τῶν βαρβάρων ἀσεβείας ipsius formulae verba sunt." Morus. 18 τὰ θεῶν G τὰ θεῶν ἕδη V. Sic in Nicocle 21, 35. (28 c.) εἰς τὰ τῶν θεῶν (ἕδη add. V) ἐξαμαρτάνοντας ex libro Urbinate scribendum esse docui praefatione p. VI,

ἀλλὰ καὶ φυλάττωνται καὶ δεδίωσιν, ὁρῶντες αὐτοὺς οὐ μόνον τοῖς σώμασιν ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀναθήμασι πολεμήσαντας.

XLII Ἔχω δὲ καὶ περὶ τῶν πολιτῶν τῶν ἡμετέρων τοιαῦτα διελθεῖν. καὶ γὰρ οὗτοι πρὸς μὲν τοὺς ἄλλους ὅσοις πεπολεμήκασιν ἅμα διαλλάττονται καὶ τῆς ἔχθρας τῆς γεγενημένης ἐπιλανθάνονται, τοῖς δ' ἠπειρώταις οὐδ' ὅταν εὖ πάσχωσι χάριν ἴσασιν· οὕτως ἀείμνηστον τὴν ὀργὴν πρὸς αὐτοὺς ἔχουσιν. καὶ πολλῶν μὲν οἱ πατέρες ἡμῶν μηδισμοῦ θάνατον κατέγνωσαν, ἐν δὲ τοῖς συλλόγοις ἔτι καὶ νῦν ἀρὰς ποιοῦνται, πρὶν ἄλλο τι χρηματίζειν, εἴ τις ἐπικηρυκεύεται Πέρσαις τῶν πολιτῶν· Εὐμολπίδαι δὲ καὶ Κήρυκες ἐν τῇ τελετῇ τῶν μυστηρίων διὰ τὸ τούτων μῖσος καὶ τοῖς ἄλλοις βαρβάροις εἴργεσθαι τῶν ἱερῶν, ὥσπερ τοῖς ἀνδροφόνοις, προαγορεύουσιν.

τολμῶσιν G τολμήσασιν V. 22 τοιαῦτα G πολλὰ τοιαῦτα V. 24 γεγενημένης G προγεγενημένης V. 26 τὴν ὀργὴν πρὸς αὐτοὺς G π. α. τ. ὀ. V. 29 εἴ — Πέρσαις] Bekker. Anecd. 153, 11. „εἴ τις ἐπικηρυκεύεται] *Si quis legatos de pace et amicitia mittendos censeat.* Eodem sensu apud Thucyd. IV, 27: Plene dixit Dion. Hal. A. p. 616. ἐπικηρυκεύειν περὶ διαλλαγῶν καὶ φιλίας, quo fere modo Harpocratio ἐπικηρυκείαν dixit esse, τὸ περὶ διαλλαγῶν καὶ φιλίας κήρυκας πέμπειν. Ad Isocratis locum refero Hesychianum: Ἐπικηρυκεύεται, προσκηρύσσεται, h. e. *per praeconem nunciat:* ut Thucyd. IV, 118. προσκηρυκεύεσθαι dixit." Morus.

30 „Hesychius: Εὐμολπίδαι· οὕτως οἱ ἀπὸ τοῦ Εὐμόλπου (v. Paneg. c. 19.) ἐκαλοῦντο, τοῦ πρώτου ἱεροφαντήσαντος, h. e. qui Athenienses primus docuit Eleusiniae Cereris sacra. v. Intt. Hesych. a quibus Suidas et Meursius in Eleus. nominati sunt." Morus. „Κήρυκες] Plura fuerunt Athenis genera Κηρύκων, diversorum occupatione, et tempore ac loco, quo fungebantur praeconum munere. v. Pollux VIII, 103. Hoc loco intelliguntur ii, de quibus ita scripsit Harpocratio: Κήρυκες· Ἰσοκράτης Πανηγυρικῷ· γένος ἐστὶν (fuit familia sacra, in Eleusiniis mysteriis praeconum munere fungens, plane ut Eumolpidae, quae et ipsa est familia sacra, certae occupationi destinata. v. Sigon. de rep. Athen. p. 46. Potter. archaeol. gr. II, 3. p. 228.) ἐν Ἀθήναις, οὕτως ὀνομαζόμενον ἀπὸ τοῦ Κήρυκος τοῦ Ἑρμοῦ. Adde Hesych. et Polluc. IV, 12. inprimis VIII, 103. ubi unum genus τῶν κηρύκων dicitur μυστικόν. Hinc Xen. Hellen. II. 4, 13. τῶν Μυστῶν κῆρυξ

οὕτω δὲ φύσει πολεμικῶς πρὸς αὐτοὺς ἔχομεν ὥστε καὶ τῶν μύθων ἥδιστα συνδιατρίβομεν τοῖς Τρωικοῖς καὶ Περσικοῖς, δι' ὧν ἔστι πυνθάνεσθαι τὰς ἐκείνων συμφοράς. εὕροι δ' ἄν 74 τις ἐκ μὲν τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς τοὺς βαρβάρους ὕμνους πεποιημένους, ἐκ δὲ τοῦ πρὸς τοὺς Ἕλληνας θρήνους ἡμῖν γε-
61 γενημένους, καὶ τοὺς μὲν ἐν ταῖς ἑορταῖς ᾀδομένους, τῶν δ' ἐπὶ ταῖς συμφοραῖς ἡμᾶς μεμνημένους. οἶμαι δὲ καὶ τὴν Ὁμήρου ποίησιν μείζω λαβεῖν δόξαν, ὅτι καλῶς τοὺς πολεμήσαντας τοῖς βαρβάροις ἐνεκωμίασε, καὶ διὰ τοῦτο βουληθῆναι τοὺς προγόνους ἡμῶν ἔντιμον αὐτοῦ ποιῆσαι τὴν τέχνην ἔν τε τοῖς τῆς μουσικῆς ἄθλοις καὶ τῇ παιδεύσει τῶν νεωτέρων, ἵνα πολλάκις ἀκούοντες τῶν ἐπῶν ἐκμανθάνωμεν τὴν ἔχθραν τὴν ὑπάρχουσαν πρὸς αὐτούς, καὶ ζηλοῦντες τὰς ἀρετὰς τῶν στρατευσαμένων ἐπὶ Τροίαν τῶν αὐτῶν ἔρ-
XLIII γων ἐκείνοις ἐπιθυμῶμεν. ὥστε μοι δοκεῖ πολλὰ λίαν εἶναι τὰ παρακελευόμενα πολεμεῖν αὐτοῖς, μάλιστα δ' ὁ παρὼν καιρός, ὃν οὐκ ἀφετέον· καὶ γὰρ αἰσχρὸν παρόντι μὲν μὴ χρῆσθαι, παρελθόντος δ' αὐτοῦ μεμνῆσθαι. τί γὰρ ἂν καὶ βουληθεῖμεν ἡμῖν προσγενέσθαι, μέλλοντες βασιλεῖ πολεμεῖν,

---

ubi in ind. monui. Solent autem Εὐμολπίδαι et Κήρυκες saepe iungi, ubi de mysteriis sermo est: Thuc. VIII, 53. Aesch. c. Ctesiph. p. 406. ed. Reisk. Diod. Sic. I, 29. Aeliani fragm. in Εὐμολπίδαι: et voluerunt iungere nonnulli in Cornel. Alcib. c. 4. In quo seqûi possumus Diodor. Siculum, Eumolpidas cum Aegyptiorum sacerdotum dignitate comparantem, Κήρυκας cum Aegyptiis pastophoris, inferioris quippe dignitatis.“ Morus. τελετῇ] τελευτῇ G. 37 τοὺς add. G.

P. 61, 1 „ἐν ταῖς ἑορταῖς] Quod factum est a rhapsodis: neque enim nisi particulas Homerici carminis, velut hymnos in laudem heroum, intelligere videtur, non factos peculiares hymnos.“ Morus. τῶν] τοὺς G. 2 „ἐπὶ ταῖς συμφοραῖς] Bella Graecorum intestina sunt materia lugubris orationis, si quis ἐπὶ ταῖς συμφοραῖς, de magno luctu, aut in publico luctu dicat. Etiam fabularum scenicarum argumentum sic versari solebat in luctu, ut huiusmodi res describerentur, Panath. p. 258. Dem. de Cor. c. 21.“ Morus. 8 ὑπάρχουσαν πρὸς αὐτοὺς G πρ. α. ὑ. V. 9 ἐπὶ Τροίαν om. G. 12 „*Quae post* ὃν οὐκ ἀφετέον *vulg. ponunt*, οὐ σαφέστερον οὐδὲν *a pr. G omissa ante illa* ὃν οὐκ ἀφετέον *ponit rec. marg. G.*“ Bekker. 14 βουληθεῖμεν G.

ἔξω τῶν νῦν ὑπαρχόντων; οὐκ Αἴγυπτος μὲν αὐτοῦ καὶ Κύπρος ἀφέστηκε, Φοινίκη δὲ καὶ Συρία διὰ τὸν πόλεμον ἀνάστατοι γεγόνασι, Τύρος δ', ἐφ' ᾗ μέγ' ἐφρόνησεν, ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τῶν ἐκείνου κατείληπται; τῶν δ' ἐν Κιλικίᾳ πόλεων τὰς μὲν πλείστας οἱ μεθ' ἡμῶν ὄντες ἔχουσι, τὰς δ' οὐ χαλεπόν ἐστι κτήσασθαι. Λυκίας δ' οὐδ' εἷς πώποτε Περσῶν ἐκράτησεν. Ἑκατόμνως δ' ὁ Καρίας ἐπίσταθμος τῇ μὲν ἀληθείᾳ πολὺν ἤδη χρόνον ἀφέστηκεν, ὁμολογήσει δ' ὅταν ἡμεῖς βουληθῶμεν. ἀπὸ δὲ Κνίδου μέχρι Σινώπης Ἕλληνες τὴν Ἀσίαν παροικοῦσιν, οὓς οὐ δεῖ πείθειν, ἀλλὰ μὴ κωλύειν πολεμεῖν. καίτοι τοιούτων ὁρμητηρίων ὑπαρξάντων, καὶ τοσούτου πολέμου τὴν Ἀσίαν περιστάντος, τί δεῖ τὰ συμβησόμενα λίαν ἀκριβῶς ἐξετάζειν; ὅπου γὰρ μικρῶν μερῶν ἥττους εἰσὶν, οὐκ ἄδηλον ὡς ἂν διατεθεῖεν, εἰ πᾶσιν ἡμῖν πολεμεῖν ἀναγκασθεῖεν. ἔχει δ' οὕτως. ἐὰν μὲν ὁ βάρβαρος ἐρρωμενεστέρως κατάσχῃ τὰς πόλεις τὰς ἐπὶ θαλάττῃ, φρουρὰς μείζους ἐν αὐταῖς ἢ νῦν ἐγκαταστήσας, τάχ' ἂν καὶ τῶν νήσων 75
αἱ περὶ τὴν ἤπειρον, οἷον Ῥόδος καὶ Σάμος καὶ Χίος ἐπὶ τὰς ἐκείνου τύχας ἀποκλίναιεν· ἢν δ' ἡμεῖς αὐτὰς πρότεροι καταλάβωμεν, εἰκὸς τοὺς τὴν Λυδίαν καὶ Φρυγίαν καὶ τὴν ἄλλην τὴν ὑπερκειμένην χώραν οἰκοῦντας ἐπὶ τοῖς ἐντεῦθεν ὁρμωμένοις εἶναι. διὸ δεῖ σπεύδειν καὶ μηδεμίαν ποιεῖσθαι διατριβὴν, ἵνα μὴ πάθωμεν ὅπερ οἱ πατέρες ἡμῶν.
62 ἐκεῖνοι γὰρ ὑστερίσαντες τῶν βαρβάρων καὶ προέμενοί τινας

βουληθείημεν V. Contracta optativi forma Isocrati ex libro Urbinate toties est reddita, ut vix quinque alterius formae exempla restent. 16 „Diod. Sic. XV, 2. de Euagora: *Ἐκύριευε κατὰ τὴν Φοινίκην Τύρου καὶ τινῶν ἑτέρων*, ubi Wesselingius hunc Isocratis locum comparavit. De Syria nihil habeo.“ Morus.
18 *τῶν* post *ἐχθρῶν* om. G. 21 *Ἑκατόμνως* G *Ἑκάτομνος* V. *Ἑκατόμνος* Harpocratio in *ἐπίσταθμος*. 25 *καίτοι* G *καὶ* V. „*ὁρμητήριον, locus, unde proficiscimur, erumpimus in hostem.* Illustravit verbi usum Wesseling. ad Diod. Sic. XIV, 47. et monuit, talem locum arcem ac sedem belli latine dici, usus auctoritate Casaub. ad Polyb. I, 17.“ Morus. 27 *ἐξετάζειν* G *προαγορεύειν* V. 28 *οὐκ ἄδηλον ὡς* G *πῶς* V. 32 *αἱ* G *αἵ εἰσι* V.
P. 62, 1 *ὑστερίσαντες* G *ὑστερήσαντες* V. In Nicocle p. 23, 28. (30 d.) ubi legebatur *ὑστεροῦσι τῶν πραγμάτων*, G praebuit *ὑστε-*

τῶν συμμάχων ἠναγκάσθησαν ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς κινδυνεύειν, ἐξὸν αὐτοῖς προτέροις διαβᾶσιν εἰς τὴν ἤπειρον μετὰ πάσης τῆς τῶν Ἑλλήνων δυνάμεως ἐν μέρει τῶν ἐθνῶν ἕκαστον χειροῦσθαι. δέδεικται γάρ, ὅταν τις πολεμῇ πρὸς ἀνθρώπους ἐκ πολλῶν τόπων συλλεγομένους, ὅτι δεῖ μὴ περιμένειν ἕως ἂν ἐπιστῶσιν, ἀλλ' ἔτι διεσπαρμένοις αὐτοῖς ἐπιχειρεῖν. ἐκεῖνοι μὲν οὖν προεξαμαρτόντες ἅπαντα ταῦτ' ἐπηνωρθώσαντο, καταστάντες εἰς τοὺς μεγίστους ἀγῶνας. ἡμεῖς δ' ἂν σωφρονῶμεν, ἐξ ἀρχῆς φυλαξόμεθα, καὶ πειρασόμεθα φθῆναι περὶ τὴν Λυδίαν καὶ τὴν Ἰωνίαν στρατόπεδον ἐγκαταστήσαντες, εἰδότες ὅτι καὶ βασιλεὺς οὐχ ἑκόντων ἄρχει τῶν ἠπειρωτῶν, ἀλλὰ μείζω δύναμιν περὶ αὐτὸν ἑκάστων αὐτῶν ποιησάμενος· ἧς ἡμεῖς ὅταν κρείττω διαβιβάσωμεν, ὃ βουληθέντες ῥᾳδίως ἂν ποιήσαιμεν, ἀσφαλῶς ἅπασαν τὴν Ἀσίαν καρπωσόμεθα. πολὺ δὲ κάλλιον ἐκείνῳ περὶ τῆς βασιλείας πολεμεῖν ἢ πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς περὶ τῆς ἡγεμονίας ἀμφισβητεῖν.

XLIV Ἄξιον δ' ἐπὶ τῆς νῦν ἡλικίας ποιήσασθαι τὴν στρατείαν, ἵν' οἱ τῶν συμφορῶν κοινωνήσαντες, οὗτοι καὶ τῶν ἀγαθῶν ἀπολαύσωσι καὶ μὴ πάντα τὸν χρόνον δυστυχοῦντες διαγάγωσιν. ἱκανὸς γὰρ ὁ παρεληλυθώς, ἐν ᾧ τί τῶν δεινῶν οὐ γέγονεν; πολλῶν γὰρ κακῶν τῇ φύσει τῇ τῶν ἀνθρώπων

ρίζουσι. In ὑστερίζω consentiunt libri in Euagora p. 177, 24. (204 a.). „Qui Herodotum IV, 89 — 104. et V, 4 — 94. legerit, reperiet, primum τινὰς τῶν συμμάχων proditos et Ionas esse, et quotquot in Graecia a Persis ante pugnam Marathoniam subacti sint (IV, 103. V, 49. 100.), deinde, quae hic dicantur de maiorum negligentia, ad Darii Hystaspis tempora pertinere, non, ut Wolfio placuit, ad Xerxis tantum aetatem. Omnino enim, si Persas praevertere voluerunt, ante debuerunt Persiam petere quam Persae primum omnium Europam: hoc autem a Dario factum est.“ Morus. προέμενοι] προσέμενοι G. 5 χειροῦσθαι G χειρώσασθαι V. 6 τόπων συλλ. G. συλλ. τόπων V. 7 ἐπιστῶσιν G ἀθροισθῶσιν V. 8 οὖν om. G. προεξ.] προσεξ. G. 11 καὶ τὴν G καὶ περὶ τὴν V. 14 ὅταν G ὁπόταν V. 20 ἵν' — ἀπολαύσωσι] Bekkeri Anecd. 123, 6. οἱ τῶν] οἱ τῶν νῦν G. 22 παρεληλυθὼς G παρεληλυθὼς χρόνος V.

ὑπαρχόντων αὐτοὶ πλείω τῶν ἀναγκαίων προςεξευρήκαμεν, πολέμους καὶ στάσεις ἡμῖν αὐτοῖς ἐμποιήσαντες, ὥςτε τοὺς μὲν ἐν ταῖς αὑτῶν ἀνόμως ἀπόλλυσθαι, τοὺς δ' ἐπὶ ξένης 76 μετὰ παίδων καὶ γυναικῶν ἀλᾶσθαι, πολλοὺς δὲ δι' ἔνδειαν τῶν καθ' ἡμέραν ἐπικουρεῖν ἀναγκαζομένους ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν τοῖς φίλοις μαχομένους ἀποθνήσκειν. ὑπὲρ ὧν οὐδεὶς πώποτ' ἠγανάκτησεν, ἀλλ' ἐπὶ μὲν ταῖς συμφοραῖς ταῖς ὑπὸ τῶν ποιητῶν συγκειμέναις δακρύειν ἀξιοῦσιν, ἀληθινὰ δὲ πάθη πολλὰ καὶ δεινὰ γιγνόμενα διὰ τὸν πόλεμον ἐφορῶντες τοσούτου δέουσιν ἐλεεῖν ὥςτε καὶ μᾶλλον χαίρουσιν ἐπὶ τοῖς ἀλλήλων κακοῖς ἢ τοῖς αὑτῶν ἰδίοις ἀγαθοῖς. ἴσως δ' ἂν καὶ τῆς ἐμῆς εὐηθείας πολλοὶ καταγελάσειαν, εἰ δυστυχίας ἀνδρῶν ὀδυροίμην ἐν τοῖς τοιούτοις καιροῖς ἐν οἷς Ἰταλία μὲν ἀνάστατος γέγονε, Σικελία δὲ καταδεδούλωται, τοσαῦται δὲ πόλεις τοῖς βαρβάροις ἐκδέδονται, τὰ δὲ λοιπὰ 63 μέρη τῶν Ἑλλήνων ἐν τοῖς μεγίστοις κινδύνοις ἐστίν.

XLV Θαυμάζω δὲ τῶν δυναστευόντων ἐν ταῖς πόλεσιν εἰ προςήκειν αὐτοῖς ἡγοῦνται μέγα φρονεῖν, μηδὲν πώποθ' ὑπὲρ τηλικούτων πραγμάτων μήτ' εἰπεῖν μήτ' ἐνθυμηθῆναι δυνηθέντες. ἐχρῆν γὰρ αὐτούς, εἴπερ ἦσαν ἄξιοι τῆς παρούσης δόξης, ἁπάντων ἀφεμένους τῶν ἄλλων περὶ τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς βαρβάρους εἰςηγεῖσθαι καὶ συμβουλεύειν. τυχὸν μὲν γὰρ ἄν τι συνεπέραναν· εἰ δὲ καὶ προαπεῖπον, ἀλλ' οὖν τούς γε λόγους ὥςπερ χρησμοὺς εἰς τὸν ἐπιόντα χρόνον ἂν κατέλιπον. νῦν δ' οἱ μὲν ἐν ταῖς μεγίσταις δόξαις ὄντες ἐπὶ

---

24 πλείω G πλεῖον V. 30 μὲν add. G. 34 αὑτῶν ἰδίοις G ἰδίοις αὑτῶν V. 36 δυστυχίας ἀ. ὀδυρ. ἐν τοῖς τοιούτοις κ. G δυστυχίαν ἀ. ἐν τοιούτοις κ. ὀδυρ. V. „De Pace p. 179. Λακεδαιμόνιοι (accepto principatu) τὰς ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Σικελίᾳ πολιτείας ἀνῄρουν, καὶ τυραννίδας καθίστασαν. Hinc interpretor ἀνάστατον γίγνεσθαι καὶ καταδουλοῦσθαι. Nimirum Dionysius, Siciliae tyrannus, fractis in Sicilia opibus Atheniensium, quidquid Graecorum ibi et in Italia (Diod. Sic. XIV, 90. 91. Thuc. VI. init.) fuit, fuit autem magna multitudo, iuvantibus inprimis Spartanis (cf. ad c. 35.), sibi subiicere conatus est. Iustin. XX, 1. Aristid. Panath. p. 80.“ Morus. P. 63, 9 συνεπέραναν G διεπέραναν V. 11 ἂν add. G.

μικροῖς σπουδάζουσιν, ἡμῖν δὲ τοῖς τῶν πολιτικῶν ἐξεστηκόσι περὶ τηλικούτων πραγμάτων συμβουλεύειν παραλελοίπασιν.

Οὐ μὴν ἀλλ' ὅσῳ μικροψυχότεροι τυγχάνουσιν ὄντες οἱ προεστῶτες ἡμῶν, τοσούτῳ τοὺς ἄλλους ἐρρωμενεστέρως δεῖ σκοπεῖν ὅπως ἀπαλλαγησόμεθα τῆς παρούσης ἔχθρας. νῦν μὲν γὰρ μάτην ποιούμεθα τὰς περὶ τῆς εἰρήνης συνθήκας· οὐ γὰρ διαλυόμεθα τοὺς πολέμους, ἀλλ' ἀναβαλλόμεθα, καὶ περιμένομεν τοὺς καιροὺς ἐν οἷς ἀνήκεστόν τι κακὸν ἀλλή- XLVI λους ἐργάσασθαι δυνησόμεθα. δεῖ δὲ ταύτας τὰς ἐπιβουλὰς ἐκποδὼν ποιησαμένους ἐκείνοις τοῖς ἔργοις ἐπιχειρεῖν ἐξ ὧν τάς τε πόλεις ἀσφαλέστερον οἰκήσομεν καὶ πιστότερον διακεισόμεθα πρὸς ἡμᾶς αὐτούς. ἔστι δ' ἁπλοῦς καὶ ῥᾴδιος ὁ λόγος ὁ περὶ τούτων· οὔτε γὰρ εἰρήνην οἷόν τε βεβαίαν ἀγαγεῖν, 77 ἢν μὴ κοινῇ τοῖς βαρβάροις πολεμήσωμεν, οὔθ' ὁμονοῆσαι τοὺς Ἕλληνας, πρὶν ἂν καὶ τὰς ὠφελίας ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ τοὺς κινδύνους πρὸς τοὺς αὐτοὺς ποιησώμεθα. τούτων δὲ γενομένων, καὶ τῆς ἀπορίας τῆς περὶ τὸν βίον ἡμῶν ἀφαιρεθείσης, ἣ καὶ τὰς ἑταιρίας διαλύει καὶ τὰς συγγενείας εἰς ἔχθραν προάγει καὶ πάντας ἀνθρώπους εἰς πολέμους καὶ στάσεις καθίστησιν, οὐκ ἔστιν ὅπως οὐχ ὁμονοήσομεν καὶ τὰς εὐνοίας ἀληθινὰς πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς ἕξομεν. ὧν ἕνεκα περὶ παντὸς ποιητέον ὅπως ὡς τάχιστα τὸν ἐνθένδε πόλεμον εἰς τὴν ἤπειρον διοριοῦμεν, ὡς μόνον ἂν τοῦτ' ἀγαθὸν ἀπολαύσαιμεν τῶν κινδύνων τῶν πρὸς ἡμᾶς αὐτούς, εἰ ταῖς ἐμπειρίαις ταῖς ἐκ τούτων γεγενημέναις πρὸς τὸν βάρβαρον καταχρήσασθαι δόξειεν ἡμῖν.

64 Ἀλλὰ γὰρ ἴσως διὰ τὰς συνθήκας ἄξιον ἐπισχεῖν, ἀλλ' οὐκ XLVII ἐπειχθῆναι καὶ θᾶττον ποιήσασθαι τὴν στρατείαν, δι' ἃς αἱ μὲν ἠλευθερωμέναι τῶν πόλεων βασιλεῖ χάριν ἴσασιν, ὡς δι' ἐκεῖνον τυχοῦσαι τῆς αὐτονομίας ταύτης, αἱ δ' ἐκδεδομέναι

---

13 παραλελοίπασιν G καταλελοίπασιν V. 14. 15. οὐ μὴν — ἡμῶν] Bekkeri Anecd. 168, 31. 15 τοσούτῳ G τοσοῦτον V. 17 Aristotel. Rhet. III. 10, 7. 21 ἐκποδὼν] ἐκπολλῶν pr. G. 24 οἷόν τε G οἷόν τέ ἐστι V. 26 ὠφελίας G φιλίας V. 28 γενομένων G γεγονότων V. 31 οὐκ ἔστιν om. pr. G. 34 ἂν G δ' ἂν vel γ' ἂν V. 35 τῶν κινδ. G ἐκ τῶν κινδ. V.

τοῖς βαρβάροις μάλιστα μὲν Λακεδαιμονίοις ἐπικαλοῦσιν, ἔπειτα δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς μετασχοῦσι τῆς εἰρήνης, ὡς ὑπὸ τούτων δουλεύειν ἠναγκασμέναι. καίτοι πῶς οὐ χρὴ διαλύειν ταύτας τὰς ὁμολογίας ἐξ ὧν τοιαύτη δόξα γέγονεν ὥσθ᾽ ὁ μὲν βάρβαρος κήδεται τῆς Ἑλλάδος καὶ φύλαξ τῆς εἰρήνης ἐστίν, ἡμῶν δέ τινές εἰσιν οἱ λυμαινόμενοι καὶ κακῶς ποιοῦντες αὐτήν; ὃ δὲ πάντων καταγελαστότατον, ὅτι τῶν γεγραμμένων ἐν ταῖς ὁμολογίαις τὰ χείριστα τυγχάνομεν διαφυλάττοντες. ἃ μὲν γὰρ αὐτονόμους ἀφίησι τάς τε νήσους καὶ τὰς πόλεις τὰς ἐπὶ τῆς Εὐρώπης, πάλαι λέλυται καὶ μάτην ἐν ταῖς στήλαις ἐστίν· ἃ δ᾽ αἰσχύνην ἡμῖν φέρει καὶ πολλοὺς τῶν συμμάχων ἐκδέδωκε, ταῦτα δὲ κατὰ χώραν μένει καὶ πάντες αὐτὰ κύρια ποιοῦμεν, ἃ χρῆν ἀναιρεῖν καὶ μηδεμίαν ἐᾶν ἡμέραν, νομίζοντας προστάγματα καὶ μὴ συνθήκας εἶναι. τίς γὰρ οὐκ οἶδεν ὅτι συνθῆκαι μέν εἰσιν αἵτινες ἂν ἴσως καὶ κοινῶς ἀμφοτέροις ἔχωσι, προστάγματα 78
δὲ τὰ τοὺς ἑτέρους ἐλαττοῦντα παρὰ τὸ δίκαιον; διὸ καὶ τῶν πρεσβευσάντων ταύτην τὴν εἰρήνην δικαίως ἂν κατηγοροῖμεν, ὅτι πεμφθέντες ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ὑπὲρ τῶν βαρβάρων ἐποιήσαντο τὰς συνθήκας. ἐχρῆν γὰρ αὐτούς, εἴτ᾽ ἐδόκει τὴν αὐτῶν ἔχειν ἑκάστους, εἴτε καὶ τῶν δοριαλώτων ἐπάρχειν, εἴτε τούτων κρατεῖν ὧν ὑπὸ τὴν εἰρήνην ἐτυγχάνομεν ἔχοντες, ἕν τι τούτων ὁρισαμένους καὶ κοινὸν τὸ δίκαιον ποιησαμένους, οὕτω συγγράφεσθαι περὶ αὐτῶν. νῦν δὲ τῇ μὲν ἡμετέρᾳ πόλει καὶ τῇ Λακεδαιμονίων οὐδεμίαν τιμὴν ἀπένειμαν, τὸν δὲ βάρβαρον ἁπάσης τῆς Ἀσίας δεσπότην κατέστησαν, ὡς ὑπὲρ ἐκείνου πολεμησάντων ἡμῶν, ἢ τῆς μὲν Περσῶν ἀρχῆς πάλαι καθεστηκυίας, ἡμῶν δ᾽ ἄρτι τὰς πόλεις

P. 64, 5 ἐπικαλοῦσιν G ἐγκαλοῦσιν V. 6 μετασχοῦσι G μετέχουσι V. „Videtur intelligere Athenienses. Vid. c. 33. Est autem foedus, de quo Isocrates toto hoc capite loquitur, pax Antalcidae.“ Morus. 7 ὑπὸ G ὑπὲρ V. ἠναγκασμέναι] ἠναγκασμένοι G. 9 „Sed ipsa re quid fecerit Artaxerxes, disci potest e c. 34.“ Morus. 10 λυμαινόμενοι καὶ] λυμαίν οἱ G. 15 ἡμῖν φέρει G φέρει ἡμῖν V. 17 πάντες G πάντ᾽ V. χρῆν G χρὴ V. 20 ἀμφοτέροις G ἐν ἀμφοτέροις V. 21 ἑτέρους] ἑταίρους G. 25 αὐτῶν G ἑαυτῶν V. 26 εἴτι G εἴτε

κατοικούντων, ἀλλ' οὐκ ἐκείνων μὲν νεωστὶ ταύτην τὴν τιμὴν ἐχόντων, ἡμῶν δὲ τὸν ἅπαντα χρόνον ἐν τοῖς Ἕλλησι
XLVIII δυναστευόντων. οἶμαι δ' ἐκείνως εἰπὼν μᾶλλον δηλώσειν τήν τε περὶ ἡμᾶς ἀτιμίαν γεγενημένην καὶ τὴν τοῦ βασιλέως πλεονεξίαν. τῆς γὰρ γῆς ἁπάσης τῆς ὑπὸ τῷ κόσμῳ κειμένης δίχα
65 τετμημένης, καὶ τῆς μὲν Ἀσίας, τῆς δ' Εὐρώπης καλουμένης, τὴν ἡμίσειαν ἐκ τῶν συνθηκῶν εἴληφεν, ὥσπερ πρὸς τὸν Δία τὴν χώραν νεμόμενος, ἀλλ' οὐ πρὸς ἀνθρώπους τὰς συνθήκας ποιούμενος. καὶ ταύτας ἡμᾶς ἠνάγκασεν ἐν στήλαις λιθίναις ἀναγράψαντας ἐν τοῖς κοινοῖς τῶν ἱερῶν ἀναθεῖ-

---

καὶ V. 33 ταύτην add. G. 36 τοῦ βασιλέως] Articulum probabiliter delet Bekkerus hic et in Panathen. p. 235, 21. (267 a.) 37 „Κόσμος est coeli ambitus, cum sideribus, ut Ammian. Marcell. XII, 42. *consideratio* mundani *motus et siderum.* v. Ernesti ad Xen. Mem. I. 1, 11." Morus. Attulit hunc locum Philostratus vit. Soph. I, 17. p. 504. „δίχα τετμημένης] Constat Africam ab antiquis vel Asiae annumeratam esse, vel Europae: unde hic duae partes terrae. V. Agathemerus de geograph. 2, 2. apud Hudson. in Geogr. minoribus. vol II. Ciaccon. ad Pompon. Melam I, 1. Cort. ad Sallust. Iug. c. 17. Cellar. Geogr. T. I. l. 1. c. 11." Morus.

P. 65, 2 „*Quasi* frater Iovis *terram inter se et Iovem divisisset.* Tralatitium est, omnem mundum inter Iovem, Neptunum et Plutonem divisum esse. Quae quidem quum divisio totius in partes permagnas fuerit, habet aliquid simile huic divisioni quae totam terram in duas partes magnas distribuit." Morus. Scholiastes ad Aristidem Iebbii vol. I. p. 127, 16. ex Isocrate attulit ὥσπερ (sic Meermann. A. et Monac. A.: καθάπερ Monac. B. et Photius Biblioth. p. 402 b, 27. Bekk.) πρὸς τὸν Δία τὰ ὄντα διανεμόμενος (διανειμάμενος Photius), τῷ μὲν τοῦ Ὀλύμπου παραχωρῶν, ἑαυτῷ δὲ τὴν γῆν ἔχειν. (ἔχειν om. Monac. B. et Photius.) 3 ἀνθρώπους G τοὺς ἀνθρώπους V. 4 ἡμᾶς ἠνάγκασεν G συνηνάγκασεν ἡμᾶς V. 5 „ἐν τοῖς κοινοῖς τῶν ἱερῶν] Equidem sic ceperim, ut Thucyd. V, 18. ἱερὰ κοινὰ de Delphico templo, ut Xen. Mem. I. 1, 2. κοινοὺς τῆς πόλεως βωμούς, ut Isocr. Paneg. c. 12. κοινὰς θυσίας a communione sacrorum dixit, et verterim: *communia toti Graeciae templa*, quale fuit Delphicum et Iovis Olympii, quoniam foedus Antalcidae totius Graeciae nomine factum, eiusque tabula in communi templo posita est. Exemplum occurrit apud Thucyd. V, 47. Nam publica, i. e. urbis templa, sic

ναι, πολὺ κάλλιον τρόπαιον τῶν ἐν ταῖς μάχαις γιγνομένων· τὰ μὲν γὰρ ὑπὲρ μικρῶν ἔργων καὶ μιᾶς τύχης ἐστὶν, αὗται δ' ὑπὲρ ἅπαντος τοῦ πολέμου καὶ καθ' ὅλης τῆς Ἑλλάδος ἑστήκασιν.

Ὑπὲρ ὧν ἄξιον ὀργίζεσθαι, καὶ σκοπεῖν ὅπως τῶν τε γεγενημένων δίκην ληψόμεθα καὶ τὰ μέλλοντα διορθωσόμεθα. καὶ γὰρ αἰσχρὸν ἰδίᾳ μὲν τοῖς βαρβάροις οἰκέταις ἀξιοῦν χρῆσθαι, δημοσίᾳ δὲ τοσούτους τῶν συμμάχων περιορᾶν αὐτοῖς δουλεύοντας, καὶ τοὺς μὲν περὶ τὰ Τρωικὰ γενομένους μιᾶς γυναικὸς ἁρπασθείσης οὕτως ἅπαντας συνοργισθῆναι τοῖς ἀδικηθεῖσιν ὥστε μὴ πρότερον παύσασθαι πολεμοῦντας πρὶν τὴν πόλιν ἀνάστατον ἐποίησαν τοῦ τολμήσαντος ἐξα- 79 μαρτεῖν, ἡμᾶς δ' ὅλης τῆς Ἑλλάδος ὑβριζομένης μηδεμίαν ποιήσασθαι κοινὴν τιμωρίαν, ἐξὸν ἡμῖν εὐχῆς ἄξια διαπράξασθαι. μόνος γὰρ οὗτος ὁ πόλεμος εἰρήνης κρείττων ἐστὶ, θεωρίᾳ μὲν μᾶλλον ἢ στρατείᾳ προςεοικὼς, ἀμφοτέροις δὲ συμφέρων, καὶ τοῖς ἡσυχίαν ἄγειν βουλομένοις καὶ τοῖς πολεμεῖν ἐπιθυμοῦσιν. εἴη γὰρ ἂν τοῖς μὲν ἀδεῶς τὰ σφέτερ'

---

intelligere, ut opponantur privatis, i. e. singulorum sacellis, de quibus ad Theophr. Char. c. 16. Casaubonus dixit, ab hoc loco alienum fuerit." Morus. ἀναθεῖναι] καταθεῖναι G. 6 Aristoteles Rhet. III, 1. 8 ἅπαντος G παντὸς V. 10 ὧν G ὧν καὶ V. τε add. G. 20 εἰρήνης κρείττων G κρείττων εἰρήνης V. θεωρίᾳ μὲν G καὶ θεωρίᾳ V. „*Bellum, similius legationi solemni*, sacrorum et splendoris causa profecturae, *quam expeditioni, aut exercitui*, ad bellum profecturo. Videbimur θεωρίαν mittere, non exercitum: ergo bellum habebit plus admirationis, splendoris et ostentationis quam periculi et laboris. De θεωρίᾳ, solemni legatione, v. Ernest. ad Xen. Mem. III. 3, 12. Valcken. ad Herod. VI, 87. Sententiam imitatus est Aristid. Panath. p. 30. de bello contra Darium: Ἡ πόλις πομπὴν ἀγούσῃ προςεῴκει μᾶλλον ἢ πρὸς ἀγῶνα κοσμουμένῃ. Ib. p. 75. de alio bello: Ἐξῆλθον, ὥςπερ πομπῆς, ἀλλ' οὐ κινδύνων μεθέξειν μέλλοντες. Quae loca dubitare non sinunt, θεωρίαν hic esse πομπήν. Similis locus Thuc. VI, 31. de apparatu bellico: μᾶλλον ἐπίδειξις τῆς δυνάμεως καὶ ἐξουσίας ἢ ἐπὶ πολεμίους παρασκευή." Morus. 22 ἡσυχίαν G τὴν ἡσυχίαν V. βουλομένοις om. G: male. 23 εἴη G ἐξέσται V soloece. In Trapezitica p. 354, 20. (370 c.) Bekkerus recte ὥςτ' οὐκ ἂν εἰκότως περὶ ὀλίγου ποιήσαισθε τὰς ἐκείνων ἐπιστολάς: nam libri

κατοικούντων, ἀλλ' οὐκ ἐκείνων μὲν νεωστὶ ταύτην τὴν τιμὴν ἐχόντων, ἡμῶν δὲ τὸν ἅπαντα χρόνον ἐν τοῖς Ἕλλησι

XLVIII δυναστευόντων. οἶμαι δ' ἐκείνως εἰπὼν μᾶλλον δηλώσειν τήν τε περὶ ἡμᾶς ἀτιμίαν γεγενημένην καὶ τὴν τοῦ βασιλέως πλεονεξίαν. τῆς γὰρ γῆς ἁπάσης τῆς ὑπὸ τῷ κόσμῳ κειμένης δίχα

65 τετμημένης, καὶ τῆς μὲν Ἀσίας, τῆς δ' Εὐρώπης καλουμένης, τὴν ἡμίσειαν ἐκ τῶν συνθηκῶν εἴληφεν, ὥσπερ πρὸς τὸν Δία τὴν χώραν νεμόμενος, ἀλλ' οὐ πρὸς ἀνθρώπους τὰς συνθήκας ποιούμενος. καὶ ταύτας ἡμᾶς ἠνάγκασεν ἐν στήλαις λιθίναις ἀναγράψαντας ἐν τοῖς κοινοῖς τῶν ἱερῶν ἀναθεῖ-

---

καὶ V. 33 ταύτην add. G. 36 τοῦ βασιλέως] Articulum probabiliter delet Bekkerus hic et in Panathen. p. 235, 21. (267 a.) 37 „Κόσμος est coeli ambitus, cum sideribus, ut Ammian. Marcell. XII, 42. consideratio mundani motus et siderum. v. Ernesti ad Xen. Mem. I. 1, 11 " Morus. Attulit hunc locum Philostratus vit. Soph. I, 17. p. 504. „δίχα τετμημένης] Constat Africam ab antiquis vel Asiae annumeratam esse, vel Europae: unde hic duae partes terrae. V. Agathemerus de geograph. 2, 2. apud Hudson. in Geogr. minoribus. vol. II. Ciaccon. ad Pompon. Melam 1, 1. Cort. ad Sallust. Iug. c. 17. Cellar. Geogr. T. I. l. 1. c. 11." Morus.

P. 65, 2 „*Quasi* frater Iovis *terram inter se et Iovem divisisset.* Tralatitium est, omnem mundum inter Iovem, Neptunum et Plutonem divisum esse. Quae quidem quum divisio totius in partes permagnas fuerit, habet aliquid simile huic divisioni quae totam terram in duas partes magnas distribuit." Morus. Scholiastes ad Aristidem Iebbii vol. I. p. 127, 16. ex Isocrate attulit ὥσπερ (sic Meermann. A. et Monac. A.: καθάπερ Monac. B. et Photius Biblioth. p. 402 b, 27. Bekk.) πρὸς τὸν Δία τὰ ὄντα διανεμόμενος (διανειμάμενος Photius), τῷ μὲν τοῦ Ὀλύμπου παραχωρῶν, ἑαυτῷ δὲ τὴν γῆν ἔχειν. (ἔχειν om. Monac. B. et Photius.) 3 ἀνθρώπους G τοὺς ἀνθρώπους V. 4 ἡμᾶς ἠνάγκασεν G συνηνάγκασεν ἡμᾶς V. 5 „ἐν τοῖς κοινοῖς τῶν ἱερῶν] Equidem sic ceperim, ut Thucyd. V, 18. ἱερὰ κοινὰ de De[illegible] ut Xen. Mem. I. 1, 2. κοινοὺς τῆς πόλεως β[illegible] κοινὰς θυσίας a communione s[illegible] *munia toti Graeciae templa* [illegible] pii, quoniam foedus An[illegible] eiusque tabula in comm[illegible] rit apud Thucyd. V, [illegible]

ναι, πολὺ κάλλιον τρόπαιον τῶν ἐν ταῖς μάχαις γιγνομένων· τὰ μὲν γὰρ ὑπὲρ μικρῶν ἔργων καὶ μιᾶς τύχης ἐστίν, αὗται δ' ὑπὲρ ἅπαντος τοῦ πολέμου καὶ καθ' ὅλης τῆς Ἑλλάδος ἑστήκασιν.

Ὑπὲρ ὧν ἄξιον ὀργίζεσθαι, καὶ σκοπεῖν ὅπως τῶν τε γεγενημένων δίκην ληψόμεθα καὶ τὰ μέλλοντα διορθωσόμεθα. καὶ γὰρ αἰσχρὸν ἰδίᾳ μὲν τοῖς βαρβάροις οἰκέταις ἀξιοῦν χρῆσθαι, δημοσίᾳ δὲ τοσούτους τῶν συμμάχων περιορᾶν αὐτοῖς δουλεύοντας, καὶ τοὺς μὲν περὶ τὰ Τρωικὰ γενομένους μιᾶς γυναικὸς ἁρπασθείσης οὕτως ἅπαντας συνοργισθῆναι τοῖς ἀδικηθεῖσιν ὥστε μὴ πρότερον παύσασθαι πολεμοῦντας πρὶν τὴν πόλιν ἀνάστατον ἐποίησαν τοῦ τολμήσαντος ἐξα- 79
μαρτεῖν, ἡμᾶς δ' ὅλης τῆς Ἑλλάδος ὑβριζομένης μηδεμίαν ποιήσασθαι κοινὴν τιμωρίαν, ἐξὸν ἡμῖν εὐχῆς ἄξια διαπράξασθαι. μόνος γὰρ οὗτος ὁ πόλεμος εἰρήνης κρείττων ἐστί, θεωρίᾳ μὲν μᾶλλον ἢ στρατείᾳ προσεοικώς, ἀμφοτέροις δὲ συμφέρων, καὶ τοῖς ἡσυχίαν ἄγειν βουλομένοις καὶ τοῖς πολεμεῖν ἐπιθυμοῦσιν. εἴη γὰρ ἂν τοῖς μὲν ἀδεῶς τὰ σφέτερ'

---

intelligere, ut opponantur privatis, i. e. singulorum sacellis, de quibus ad Theophr. Char. c. 16. Casaubonus dixit, ab hoc loco alienum fuerit." Morus. ἀναθεῖναι] καταθεῖναι G. 6 Aristoteles Rhet. III, 1. 8 ἅπαντος G πάντὸς V. 10 ὧν G ὧν καὶ V. τε add. G. 20 εἰρήνης κρείττων G κρείττων εἰρήνης V. θεωρίᾳ μὲν G καὶ θεωρίᾳ V. „Bellum, similius legationi solemni, sacrorum et splendoris causa [illegible], quam expeditioni, aut exercitui, ad bellum [illegible]. [illegible] θεωρίαν mittere, non exercitum: ergo bellum [illegible] plus [illegible], splendoris et ostentationis quam [illegible]. De θεωρίᾳ, solemni legatione, v. Ernest. ad Xen. Mem. III. 3, 12. Valcken. ad Herod. VI, 87. Sententiam imitatus est Aristid. Panath. p. 30, [illegible] bello [illegible] rium: Ἡ πόλις πομπὴν [illegible] μᾶλλον ἢ ἀγῶ[illegible] η. Ib. p. 75. de alio bello: [illegible] τῆς [illegible] ων μεθέξειν μέλλοντες. Quae loca dubitare non [illegible] esse πομπήν. Similis locus Thuc. VI, 31 de [illegible] ἄλλον ἐπίδειξις τῆς δυνάμεως καὶ [illegible] " Morus. 22 [illegible] V. [illegible] G: male. 23 [illegible] V [illegible] [illegible] 30. (370 c.) Bekkerus [illegible] [illegible] [illegible]

ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην διακομίσαιμεν, καὶ μὴ μόνον ἀκροατὰς γενομένους ἀπελθεῖν, ἀλλὰ τοὺς μὲν πράττειν δυναμένους παρακαλοῦντας ἀλλήλους πειρᾶσθαι διαλλάττειν τήν τε πόλιν τὴν ἡμετέραν καὶ τὴν Λακεδαιμονίων, τοὺς δὲ τῶν λόγων ἀμφισβητοῦντας πρὸς μὲν τὴν παρακαταθήκην καὶ περὶ τῶν ἄλλων ὧν νῦν φλυαροῦσι παύεσθαι γράφοντας, πρὸς δὲ τοῦτον τὸν λόγον ποιεῖσθαι τὴν ἅμιλλαν, καὶ σκοπεῖν ὅπως ἄμεινον ἐμοῦ περὶ τῶν αὐτῶν πραγμάτων
67 *ἐροῦσιν, ἐνθυμουμένους ὅτι τοῖς μεγάλ' ὑπισχνουμένοις οὐ πρέπει περὶ μικρὰ διατρίβειν, οὐδὲ τοιαῦτα λέγειν ἐξ ὧν ὁ βίος μηδὲν ἐπιδώσει τῶν πεισθέντων, ἀλλ' ὧν ἐπιτελεσθέντων αὐτοί τ' ἀπαλλαγήσονται τῆς παρούσης ἀπορίας καὶ τοῖς ἄλλοις μεγάλων ἀγαθῶν αἴτιοι δόξουσιν εἶναι.*

---

petiit: *εἰ δόξειε ταῖς πόλεσι ταῖς μεγίσταις, διαλυσαμέναις τὰ πρὸς σφᾶς αὐτοὺς, εἰς τὴν Ἀσίαν* (haec est ergo ἤπειρος) *τὸν πόλεμον ἐξενεγκεῖν.* Illam *εὐδαιμονίαν ἐκ τῆς Ἀσίας* c. 48. extr. appellavit *μέγαν πλοῦτον ἐκ τῶν ἀλλοτρίων*" Morus. 34 „*τῶν λόγων ἀμφισβητοῦντας*] *Qui certant dicendo*, *ἅμιλλαν ποιοῦνται*, omninoque *οἱ ἐπιστάμενοι λέγειν*, ut c. 50." Morus. „*πρὸς μὲν τὴν παρακαταθήκην*] Ut e verbis, quae paullo post leguntur, *πρὸς τὸν λόγον ἁμιλλᾶσθαι*, facile apparet, *πρὸς τὴν παρακατ.* esse, *contra depositum*, non, *de deposito:* ita obscurum est qua de re agatur; nisi quis Wolfii opinionem probare velit, cui ficta controversia declamationis forensis videtur, scripta illa ab Isocrate, et aliorum contrariis orationibus refutata." Morus. H. Wolfii annotatio haec est p. 393. „*τὴν παρακαταθήκην*] Huius argumenti videtur esse amartyros adversus Euthynum, ab ipso auctore nostro tractatus, contra quem scripsisse fertur Antisthenes. Videtur enim ficta esse controversia declamationis forensis, cuiusmodi exstant Quinctiliani, fragmenta Senecae, et apud Graecos Aristidis et Libanii *μελέται.*" Ab Diogene Laërt. VI. 15. inter Antisthenis scripta memoratur *Ἰσογραφὴ ἢ Δεσίας ἢ Ἰσοκράτης, πρὸς τὸν Ἰσοκράτους ἀμάρτυρον.* 35 *ἄλλων* G *ἄλλων ἁπάντων* V. *παύεσθαι* G *παύσασθαι* V.

P. 67, 1 *μεγάλα ὑπισχνουμένοις* G *μεγάλας τὰς ὑποσχέσεις ποιουμένοις* V, fortasse ex 34, 7. 4 *παρούσης* G *τοιαύτης* V.

MORI
INDEX NOMINUM.

K.

ADDENDA.

Vulgatam scripturam Coraëam ita dixi ut receptarum ab Coraë coniecturarum rationem non haberem.

P. 1. Annot. ad 32, 9. hiatus in Panegyrico correcti exemplis adde 39, 27 (*ἔτι δὲ*). 46, 19 (*Ἑλλάδα*). 49, 12 (*καὶ οὐδὲ*, ubi *καὶ* fortasse delendum aut cum alia particula mutandum). 58, 19 (*φαυλότητα*). 59, 5 (*ἀπώλοντο*). 60, 14 (*ἐπηράσαντο*). 60, 18 (*τοιαῦτα*).

P. 2. 33, 4 *ὡς* — *τὸν αὐτὸν* pr. G.

P. 54. Annotatione extrema Mori nomen excidit.